

GLASILO
SOCIALISTIČNE
ZVEZE
DELOVNEGA
LJUDSTVA
SLOVENIJE

DELO

DELO IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO
ZDRUŽITVI LJUDSKIH PRAVICE, KI JO JE
5. OKTOBRA 1954 USTANOVILO KOMU-
NISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN SLO-
VENSKEGA POROČEVALCA, KI GA JE
LETA 1941 USTANOVILO OSVOBODIL-
NA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

Glavni urednik Janez Vipotnik Odgovorni urednik Franc Šetinc

LJUBLJANA, sredo, dne 23. avgusta 1961 - Leto III, šte. 230

IZREDNO ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE O BIZERTI

Jugoslavija zavrača obravnavanje Bizerte v okviru hladne vojne

Jugoslovanski delegat Miša Pavičević je podprl stališče Tunizije v sporu zaradi Bizerte in izjavil, da je že obstoj vojaških oporišč na tujih ozemljih škodljiv pojav v sedanjem svetu

NEW YORK, 22. avg. (AP-AFP). Generalna skupščina OZN je danes na izrednem zasedanju nadaljevala razpravo o Bizerti in o tunizijski zahtevi, naj francoske čete zapuste oporišče v tej tunizijski lukvi. V današnji razpravi je govoril tudi stalni jugoslovanski predstavnik v OZN Miša Pavičević.

Prvi govornik na današnji seji, Mohamed El Fekini (Libija) je obtožil Francijo, da uveljavlja svojo veličino glede na Tunizijo. Poudaril je, da se Francija že dolgo prav nič ne zmeni za pozive tunizijske vlade, naj bi se začeli pogajati o umiku francoskih čet s tunizijskega ozemlja. Podpre je osnutek resolucije, ki ga je predložilo 32 držav.

Argentinski delegat Mario Amadeo je izjavil, da je njegova vlada podprla zahtevo, naj se Generalna skupščina sestane na izrednem zasedanju, tako da bi izkoristili vse možnosti za svobodno razpravo o tem problemu.

Potem je povzel besedo stalni delegat Jugoslavije v OZN Miša Pavičević. V svojem govoru je opozoril na to, da si je Tunizija zadnja leta zamažala prizadevanja pripravi Francijo do pogajanj o umiku francoskih čet s področja Bizerte.

Odgovor Francije na zadnji poskus Tunizije, ko je predsednik Burgiba 6. julija letos pisal predsedniku de Gaulleu, pa je bil oborožen napad na Tunizijo. Na tunizijsko ozemlje so

Tage Erlander

Erlander: Skupni trg pomeni krepitev NATO

Švedski premier je izjavil, da ni nobenih ekonomskih, še manj političnih razlogov za vključitev Švedske v Skupni trg - Švedska se zavzema za ustanovitev enotnega evropskega tržišča

STOCKHOLM, 22. avg. (Tanjug). Predsednik švedske vlade Tage Erlander je danes v govoru na kongresu kovinarstva delavcev odločno odklonil zahtevo z več strani, naj se Švedska vključi v Skupni evropski trg.

Premier Erlander je poudaril, da ni nobenih ekonomskih, še manj pa političnih razlogov, ki bi govorili v prid povezavi s to ekonomsko organizacijo, o

Koča Popović sprejel novega cejlonskega veleposlanika

Beograd, 22. avg. (Tanjug). Državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović je danes dopoldne sprejel na protokolarni obisk novega cejlonskega veleposlanika v Jugoslaviji Mohameda Mahmuda Maharufa, ki mu je izročil preise svojih poverilnic.

Večerja na čast novega kubanskega veleposlanika

Havana, 22. avg. (Tanjug). Jugoslovanski odpravnik poslov v Havani Grigor Cviličević je sinoči priredil večerjo na čast novemu kubanskemu veleposlaniku v Beogradu Joséfu Luisu Ferezu.

sveto Tunizije uprli temu, da bi Francija še nadalje imela oporišče na tunizijskem ozemlju, in zahtevala umik francoskih čet.

Jugoslovanska vlada, je poudaril Miša Pavičević, zavrača poskus, da bi opravičevali agresijo proti Tuniziji s strateškimi potrebami tako imenovanega svobodnega sveta, in odklanja vsako obravnavanje tega problema v kontekstu hladne vojne, kamor sodi ta problem. Jugoslovanska delegacija še daleč ne misli podcenjevati nevarnega razvoja mednarodnega položaja, ki ga danes označuje oboroževalno tekmovanje dveh blokov, vzlic splošno izraženi želji človeštva, da bi dosegli razorožitev. Toda berlinska kriza in vse, kar iz nje izvirja, ne sme in ne more prikriti resnice o Bizerti niti preglušiti klika na pomoč majhnega naroda, ki ne terja nič drugega kot spoštovanje svoje suverenosti in njeno zaščito po poteh in s sredstvi, zajamčenimi v Ustavni listini OZN.

Pavičević je v nadaljevanju govora citiral besedilo brzojavke, ki jo je predsednik Tito poslal 21. julija predsedniku Burgibi. Opozoril je na to, da je bila Jugoslavija med prvimi državami, ki so podpisale zahtevo po sklicanju izrednega zasedanja. Poudaril je pripravljenost jugoslovanske delegacije, da v celoti podpre vse ukrepe za naglo in učinkovito rešitev v skladu s Ustavno listino OZN ter je v tej zvezi opozoril na pričakovanja Tunizije, ki jih je njen predstavnik tako formuliral: prvič, takoj ustaviti agresijo, drugič, pomagati Tuniziji, - če bo potrebno - da odbije agresijo in tretjič, pomagati Tuniziji kot članici OZN, da bi odstranila stalno nevarnost agresije, ki ji grozi zaradi navzočnosti francoskih čet na njenem ozemlju in proti njeni volji.

Na koncu je Miša Pavičević podprl predlagano resolucijo in poudaril, da je to najmanj, kar je treba sprejeti, ker je osnutek resolucije zelo zmernen.

Potem je govoril ameriški delegat Adlai Stevenson, ki je izkoristil to priložnost za oster napad na Sovjetsko zvezo. Obtožil je

Sovjetsko zvezo, ker ima svoje čete na Poljskem, v Madžarski in drugih državah. Potem je govoril o "tradicionalnem prijateljstvu" med ZDA ter Francijo in Tunizijo. Pozval ju je, naj začne "resno pogajati". Ni se jasno izrazil o tem, ali bo njegova delegacija podprla osnutek resolucije.

Nehru poziva na pogajanja o Berlinu

Indijski premier priporoča konferenco o nemškem vprašanju na vrhu - Obtožil je portugalsko divjaštvo v Angoli

NEW DELHI, 22. avg. (AP). Indijski ministrski predsednik Nehru je na začetku zunanje politične razprave v Zgodnjem domu indijskega parlamenta pozval odgovorne voditelje, naj uredijo nemški problem s pogajanjem.

Nehru je poudaril, da je to edini način za ureditev nemškega vprašanja. Rekel je, da gre za pereč svetovni problem in da vojna ni pot za njegovo ureditev, pač pa samo ukrepi, ki bi preprečili do ublažitve napetosti. Edini način, ki bo omogočil združitev obeh nemških držav, je po Nehrujem mnenju razširjanje trgovinskih in podobnih stikov.

Nehru je opozoril na to, da bi bilo treba sklicati konferenco "na vrhu" o nemškem vprašanju, in poudaril, da morajo države sprejeti sedanje vzhodne meje Nemčije. Toda voditelji Zahodne Nemčije in Zahod niso nikoli uradno priznali teh meja.

Nehru je v nadaljevanju svojega govora ponovil stališča, ki jih je obrazložil že prejšnji teden v zunanje politični razpravi v Spodnjem domu. Obtožil je Portugalsko zaradi divjaštva in barbarstva v Angoli ter je dejal, da je "zelo slabob" da Velika Britanija ne obsodi Portugalskega divjaštva.

Naser: beogradska konferenca nadaljevanje Bandunga

Rio de Janeiro, 22. avgusta (Tanjug). Predsednik ZAR Naser je dejal članom brazilske novinarske delegacije, da bo beogradska konferenca logično nadaljevanje konference v Bandungu in da bo prispevala k ohranitvi miru.

V intervjuju, ki ga je danes objavil ves brazilski tisk, je Naser izjavil, da izvenblokovske države ne ustanovljajo bloka, ker vsaka neodvisno sprejema sklepe in ker so med njimi lahko tudi razlike v mnenjih, češar pa ni moč reči o državah, ki pripadajo blokom. Naser je poudaril: »Izvenblokovske države so v sedanjem svetu moralna moč in nov element, ki ga ne more nihče podcenjevati.«

cije 32 držav. Rekel je, da suverenost Tunizije nikakor ne sme biti ogrožena. Ne ena ne druga stran ne sme začeti akcij, ki bi položaj poslabšali. Oborožene enote naj se umaknejo na izhodiščne položaje, o končni usodi oporišča v Bizerti pa naj se takoj začne pogajati.

Ameriški delegatu je odgovoril sovjetski delegat Morozov, ki je dejal, da so ZDA "samo v besedah" proti kolonializmu.

galske. Pohvalil je Norveško zaradi "poguma, ki ga je pokazala" za zahtevo, da je treba Portugalsko izključiti iz NATO. O Franciji pa je govoril v smislu "umirajočega imperializma, ki se umika iz Tunizije".

Jawaharlal Nehru

V BEOGRADU SE JE ZAČEL V. MEDNARODNI SEJEM TEHNIKE

Pregled tehničnih dosežkov

Razstavlja nad 400 domačih in 700 tujih podjetij iz 25 dežel

BEOGRAD, 22. avg. (Tanjug). Danes ob 18. so odprli V. mednarodni sejem tehnike, na katerem sodeluje 408 domačih in 700 tujih podjetij iz 25 dežel. Na otvoritveni slovesnosti je bilo okoli 15.000 prvih, povabljenih gostov, za poslovne ljudi in obiskovalce pa bo sejem odprl od jutri zjutraj dalje do 2. septembra zvečer.

Razen predstavnikov gospodarskih zbornic, združenj in proizvajalcev, no tranje in zunanje trgovine

ritve sejma udeležili med drugim številni člani Zveznega izvršnega sveta ter drugi predstavniki oblasti in političnih organizacij.

Navzoče je najprej pozdravil direktor Beogradskega sejma Jasja Rajter, za njim pa predsednik sejmškega delavskega sveta Aca Bogdanović.

V imenu mesta gostitelj je prve goste pozdravil predsednik beogradskega ljudskega odbora Milijan Neorič. Poudaril je, da je letošnji sejem še posebej pomemben tudi zato, ker ga prirejamo v času, ko se bodo v dneh beogradske konference voditelji izvenblokovskih dežel mudili v našem glavnem mestu mnogi tuji gostje.

V imenu Zveznega izvršnega sveta je sejem odprl sekretar ZIS za promet in zveze Marin Cetinčić.

Marin Cetinčić je izjavil, da je V. mednarodni sejem tehnike v Beogradu največja in najpomembnejša prireditelj Beogradskega sejma, kar jih je bilo doslej na tem razstavišču. Sejem tehnike je zelo pomembna in koristna prireditev za jugoslovansko gospodarstvo, ter za razvoj znanstvenih in tehničnih dosežkov v naši državi, še posebej pa za izmenjavo izkušenj na tem področju in za razširitev mednarodne blagovne menjave. Hkrati je to pregled sodobnih tehničnih dosežkov in uveljavljanje znanosti v proizvodnji pri nas in po svetu, kar je po svoje pripomoglo, da sejem ni le komercialnega pomena, temveč je hkrati čistič, ki močno vpliva na modernizacijo proizvodnje.

»Sprogo sedanjega velikan-

skega naraščanja obsega in sortimenta investicijskega in potrošnega blaga ter nezadostnega znanstvenega in tehničnega napredka postaja specializacija proizvodnje nujnost, je dejal Cetinčić.

»S tem, da se je odločil za prirejanje specializiranih razstav, se je Beogradski sejem prilagodil zahtevam proizvodnje in blagovne menjave kakor tudi sodobnim pogledom na organizacijo sejmskih prireditev. Ta in dosežanje ožje specializirane prireditve beogradskega sejma so dokazale, da je sejem ubral pravo smer, ki je v skladu s koristmi jugoslovanskega gospodarstva ter njegove zunanjetrgovinske menjave. Vsaka izmed dosežanj prireditev je opravila določeno nalogo ter pripomogla k krepitvi mednarodne veljave in ugleda naših proizvodnih dosežkov. Zato smo prepričani, da bo tudi V. mednarodni sejem tehnike kot vsebinsko nedvomno najbogatejša prireditev prispeval k razširitvi blagovne menjave z drugimi deželami in najpomembnejša prireditev Beogradskega sejma, kar jih je bilo doslej na tem razstavišču. Sejem tehnike je zelo pomembna in koristna prireditev za jugoslovansko gospodarstvo, ter za razvoj znanstvenih in tehničnih dosežkov v naši državi, še posebej pa za izmenjavo izkušenj na tem področju in za razširitev mednarodne blagovne menjave. Hkrati je to pregled sodobnih tehničnih dosežkov in uveljavljanje znanosti v proizvodnji pri nas in po svetu, kar je po svoje pripomoglo, da sejem ni le komercialnega pomena, temveč je hkrati čistič, ki močno vpliva na modernizacijo proizvodnje.

»Sprogo sedanjega velikan-

Po povratku z lova na gamse v Trenti so se tovariši podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in Aleksandar Ranković ter predsednik Ljudske skupščine LR Srbije Jovan Veselinov v spremstvu predsednika Ljudske skupščine LRS Mihe Marinka ustavili v Goriskih Brdih.

Adenauer prispel v Berlin

Zahodnonemški kancler je izjavil, da bodo sledili »težavni tedni in meseci« v pogajanjih z ZSSR - TASS poudarja, da bo Adenauerjev obisk še bolj zaostril položaj zaradi Berlina - Zahod išče formulo za širša politična pogajanja s Sovjetsko zvezo

BERLIN, 22. avg. (Tanjug). Potem ko so v zahodni Berlin demonstrativno poslali ameriške vojaške okrepitve in po obisku podpredsednika ZDA Johnsona je v zahodni Berlin danes prispel tudi kancler Adenauer. V uradnem sporočilu o Adenauerjevem potovanju v zahodni Berlin ni povedano, kakšen je namen njegovega obiska. Trdijo pa, da Adenauerjev obisk ne bo prinesel nobenih sprememb v sedanjih položaj in da zahodni Berlinčani pričakujejo od njega le »pohvalo za pogumno vedenje«.

Ko je Adenauer prispel v severni del Berlina, kjer poteka obsejna črta po sredini ulice Bernauerstrasse, so se zbrale na obeh straneh meje velike guche ljudi. Pred Brandenburškimi vrati je prišlo do žoltnega besedovanja in zmerjanja med obema skupinama.

Po prihodu v Berlin je Adenauer izjavil, da bodo sledili »težavni tedni in meseci« v pogajanjih s Sovjetsko zvezo. Vzhodni Nemci pa »naj se zanešajo na to, da jih Zvezna republika ni pozabila«.

Vprašuje, kaj išče Adenauer v zahodnem Berlinu, in označuje njegov obisk kot provokacijo, ker je Berlin zunaj meja Zahodne Nemčije. »Njegova politika sile je doživela brodolom,« piše »Neues Deutschland«. »In Adenauer to prav dobro ve. Vendar pa skuša rešiti tisto, česar ni mogoče rešiti.« Podobno komentirajo Adenauerjev obisk tudi v Sovjetski zvezi. Sovjetska agencija TASS poudarja, da bo Adenauerjev obisk »na daljino zaostril položaj zaradi Berlina in otežkočil miro-ljubno ureditev nemškega

problema«. Seif bonnske vlade se bo nocoj vrnil iz Berlina, potem ko bo prisostvoval izrednemu zasedanju zahodnonemškega senata in imel tiskovno konferenco.

Kakor poroča Tanjug iz New Yorka, se v Washingtonu zdaj hkrati z vrsto akcij, katerih namen je bil dvigniti omajano moralo v Zahodni Nemčiji in v zahodnem Berlinu ter pokazati odločnost ZDA in Zahoda, nadaljujejo intenzivna proučevanja berunske krize. Zdaj iščejo formulo za širša politična pogajanja s Sovjetsko zvezo. Poluradni krogi nadalje trdijo, da bo morda že prihodnji mesec prišlo do pogajanj med Vzhodom in Zahodom in da Zahod želi dotlej okrepiti svoje pozicije. Po mnenju tukajšnjih krogov naj bi bila strategija zahodnih držav tale:

upreti se je treba in storiti nasprotna ukrepe proti zapori prometa in nadzorstvu v Berlinu ter hkrati napraviti diplomatske korake za široka pogajanja s Sovjetsko zvezo. Zahodni diplomati v Washingtonu iščejo skupaj s State Departmentom primerno formulo. Sodijo, da bo znana že do konca tega tedna, da pa jo bodo nadalje proučili in doleteli na sestanku zunanjih ministrov zahodnih držav, ki se bodo zbrali v New Yorku malo pred začetkom XVI. zasedanja Generalne skupščine OZN.

Današnji »Washington Post« piše o misiji podpredsednika Johnsona in o pošiljanju ameriških čet v Berlin. List poudarja, da je slednje je simboličen korak, vprašuje pa, ali ni zdaj najbolj primeren čas za Zahod, da predlaga Sovjetski zvezi pogajanja. List ugotavlja, da so pogajanja možna in mora Zahod sprejeti nekaj dejstev, kakor to od njega pričakuje premier Hruščev. Gre za formalno priznanje meje Odra-Nisa in za de facto priznanje DR Nemčije. Na drugi strani pa naj bi premier Hruščev zjamčil Zahodu status zahodnega Berlina in dostop zahodnih držav v mesto. List zaključuje, da sklenitev pogodbe med ZSSR in DR Nemčijo ni neresitljiv problem, če bodo zamajali položaj zahodnega Berlina in pravice zahodnih držav.

Naš dopisnik

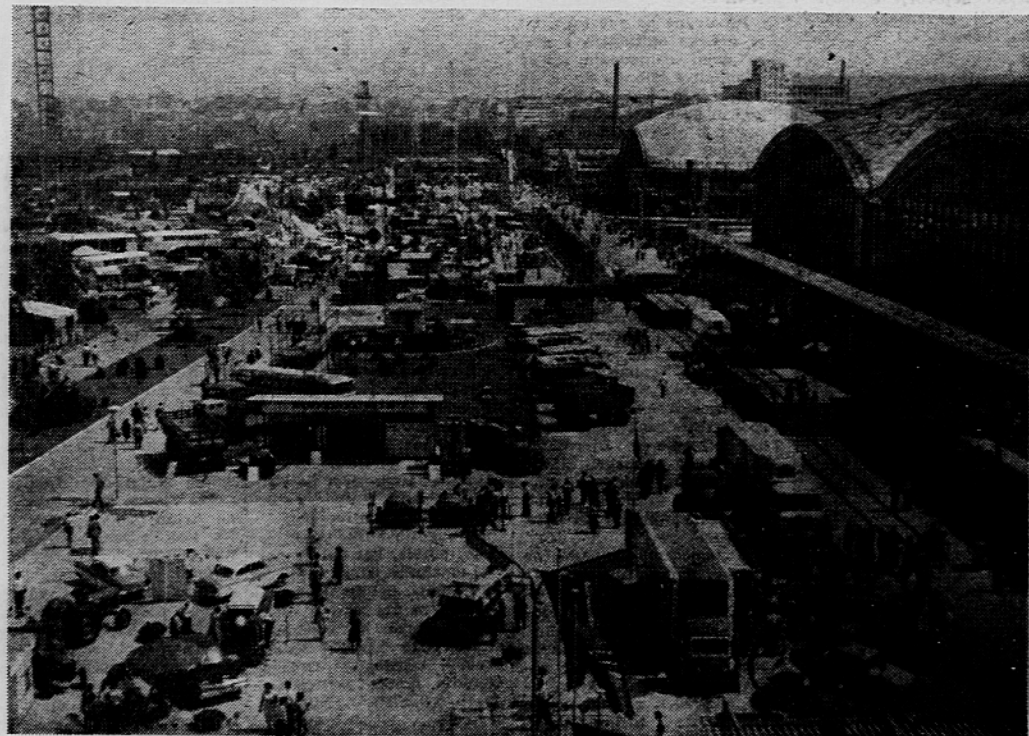
prispel v Brazilijo

Južna polobla našega planeta postaja vse pomembnejši činitelj mednarodnega političnega dogajanja. Pozornost svetovne javnosti danes ni več usmerjena samo na konflikt med Vzhodom in Zahodom, temveč jo v vse večji meri priteguje odnos med Severom in Jugom, med gospodarsko razvitimi in nerazvitimi deželami. Pojma »novi« in »stari« svet sta dobila novo vsebino.

Uredništvo »Deia« je poslalo v Latinsko Ameriko svojega posebnega poročevalca, člana znanstveno-politične redakcije Alješa Furjana, ki bo nekaj mesecev potoval po južnoameriških deželah in našim bralcem poročeval vso o teh deželah. Danes objavljamo na 4. strani njegov prvi dopis iz Brazilije.

VREME

Napoved za sredo: Ponoči in zjutraj sprva pretežno oblačno vreme in vmes nekaj padavin. Nato delne razjasnitve. Najnižje nočne temperature med 8 in 14, v Primorju 18, najvišje dnevne med 19 in 24 stopinj C.

Beogradska sejmšče v sejmškim dneh

Pregled tehničnih dosežkov

Iz govora Marina Cetinića ob otvoritvi V. mednarodnega sejma tehnike v Beogradu

(Nadaljevanje s 1. strani)

možnosti napredovali v širini tehnološkega razvoja po svetu, kar je v skladu z našimi težnjami in prizadevanji uveljaviti sodobne znanstvene dosežke in se uvrstiti med dežele z najboljšo tehniko v proizvodnji.

Naše gospodarstvo, ki se je že zdavnaj iznebil okolišev zaostalosti in postopno napreduje vzporedno z razvojem gospodarstva po svetu, je nadaljeval Cetinić, »zahteva kar najbolj vsestransko uporabo sodobnih dosežkov znanosti in tehnike, da se bo moglo usposobiti za večjo produktivnost in za širšo mednarodno blaginjo izmenjavo. V pogojih socialističnega družbenega sistema lahko pridejo do izraza vse družbene sile in sposobnosti našega delovnega človeka, ker jim je zagotovljena najširša in najvišja. Takšni pogoji dajejo razvoju znanosti in tehnike vsestransko spodbudo, hkrati pa nalagajo našim gospodarskim organizacijam, da posvečajo mnogo več skr-

bi znanstveno raziskovalno delu ter usposabljanju strokovnega in znanstvenega kadra. Delavsko samoupravljanje kot izraz svobodnih človeških odnosov v delovnem procesu se samo po sebi zahteva uvajanje najodličnejših znanstvenih dosežkov v proizvodnjo in namenoma nadalje humanizirati delo ter doseči visoko produktivnost, s tem pa tudi zagotoviti kar najhitrejši izboljševanje življenjske ravni delovnih ljudi.

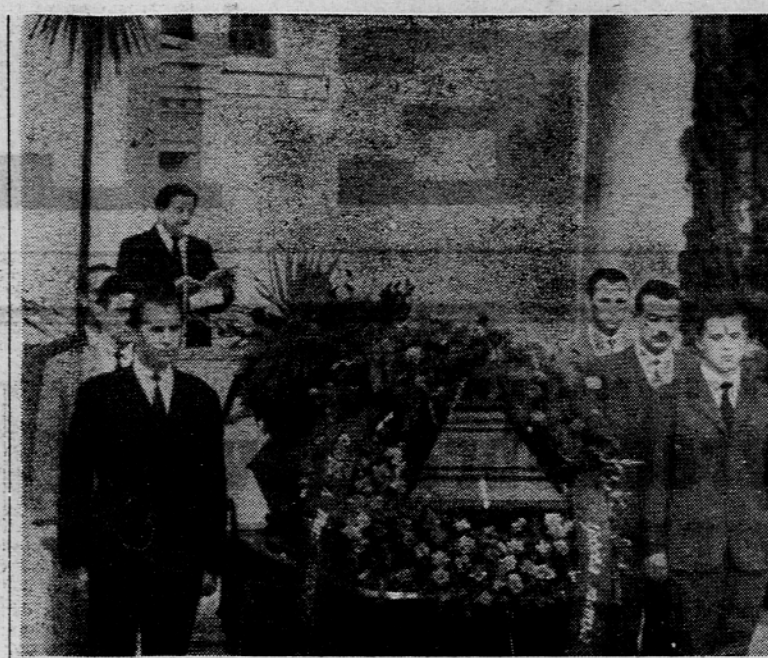
Po drugi strani pa odločno vztrajamo pri načelu, da je sleherni narodni gospodarstvo del svetovnega. Naša enakovredna mednarodnega sodelovanja, zato nasprotuje vsem umetnim oviram, ki delijo svet na vplivnostna področja in na interese sfer, ter preprečujejo razmenjavo potencialov, ki jih ima vsako narodno gospodarstvo in vsako ljudstvo. Zato smo proti temu, da bi eno samo podjetje ali panoga ohranjala znanstvene in tehnične dosežke

zase v mejah svojega narodnega gospodarstva. V naši državi to ni dovoljeno, zato nenehno spodbujamo k sodelovanju v proizvodnji in razvijamo izmenjavo izkušenj po poslovnih skupnostih, po svetih panogah in v drugih oblikah sodelovanja, ker je to edina pot zdravega gospodarskega razvoja in napredka. Izmenjava izkušenj je človeški, ki razvija ne le posamezno gospodarsko panogo ali podjetje, temveč vpliva tudi na razširitev mednarodnega sodelovanja na gospodarskem in na drugih področjih ter tako prispeva k zbliževanju in k ureditvi vseh narodov po svetu, da bi si v miru ustvarili lepše življenje. Gospodarska, znanstvena in tehnična izmenjava je zdaj bolj kot kdajkoli doslej nujnost časa, v katerem živimo, ter dobiva izrazit značaj univerzalnosti in humanosti naše dobe. Kdor nasprotuje tej zakonitosti, skuša zavirati napredne težnje človeštva, zakaj medtem ko je človek že prodrl v vesolje in raz-

vozlal skrivnost atomov ter bolj in bolj gospodari časom in prostorom, živijo še milijoni ljudi v pomanjkanju in nevednosti. Zato mora tehnično znanje, ki bolj in bolj krepi proizvodnjo moči človeških rok, koristiti vsem, saj iz zgodovine vemo, da so zaradi neznanja nastale že mnoge nesreče.

Naša dežela se zavzema za široko mednarodno sodelovanje na vseh področjih in si prizadeva za ohranitev miru na svetu, vzporedno s tem pa išče možnost za gospodarsko sodelovanje z vsemi, s katerimi je mogoče sodelovati in menjavati blago na temelju vzajemnih koristi, je poudaril Cetinić in dodal, da o tem najbolje priča sedem sto tujih podjetij iz petindvajsetih dežel, ki razstavljajo zraven štiri sto domačih na letošnji prireditvi.

Cetinić je dejal, da je V. mednarodni sejem tehnike sicer v bistvu ohranil standardni prikazovanje dosežkov naše strojeградne, elektroindustrije, ter kovinske predelovalne in kemične industrije, vendar ima svoje značilnosti. Posebno mesto na tem sejmu namreč zavzema industrija motorjev in motornih vozil. Domači in tuji razstavljavci se industrijske panoge posredujejo z motorji in motornimi vozili ter s proizvod: vzporednih industrijskih panog najširši pregled nad dosežki na tem področju. Zato lahko rečemo, da je Beograjski sejem tehnike hkrati tudi sejem motorjev in motornih vozil, kar je za našo deželo še posebej pomembna. Drugič, pri uvozu blaga za široko potrošnjo prehajamo na zbiranje ponudb tujih proizvajalcev doma, v naši deželi. To namreč bomo izpolnjevali predvsem naši mednarodni sejm. Na sejm tehnike je razen industrijske opreme razstavljeno tudi tehnično blago za osebno potrošnjo in za gospodinjstvo. Sprito tega lahko pričakujemo, da bodo jugoslovanska uvozna podjetja in tudi notranja trgovina že na tem sejmu izkoristile prednosti novega načina uvoza blaga. Naši državljani lahko dobijo na sejm pregled nad dosežki v vsestranskem gospodarskem razvoju dežele, zato je sejem s tega stališča pregled jugoslovanske tehnike in izraz njene vrednosti. Marjan Cetinić je posebej poudaril, da so se domači razstavljavci najskrbneje pripravi na letošnji prireditvi, ker so upoštevali, da sejemski dnevi sovpadajo s časom, ko bo Beograd prizorišče zgodovinskega dogodka — konferenca voditeljev nebloksovskih dežel — s čimer so želeli najvišji predstavnikom mnogih prijateljskih dežel prikazati jugoslovanski industrijski potencial ter znanstvene in tehnične dosežke naših proizvajalcev. Ob zaključku je Marjan Cetinić dejal, da je spr. do dobre organizacije ter velikega števila domačih in tujih razstavljavcev mogoče pričakovati, da bo V. sejem tehnike dosegel svoj namen, da bo pripomogel k tesnejši povezavi med gospodarstvi mnogih dežel. »Širše tehnično sodelovanje in znanstveno sodelovanje med državami pa bo pripomoglo k izboljšanju mednarodnih odnosov tudi na političnem področju, je zaključil Marjan Cetinić.

Rektor Božidar Jakac govori nad krsto kiparja Jakoba Savinška, ob kateri so se v poslednji častni straži vrstili njegovi kiparski tovariši

Slovo od Jakoba Savinška

Velika množica je včeraj popoldne na ljubljanskem pokopališču na Žalah pospremila do groba umrlega slovenskega kiparja Jakoba Savinška.

Krsto s pokopnikovi posmrtnimi ostanke, ki so jo pripeljal iz Kirchheima, v Zahodni Nemčiji, kjer je Savinšek omahnil sredi ustvarjalnega dela kot udeleženec mednarodnega simpozija kiparjev, so sorodniki, številni prijatelji, stanovski tovariši, predstavniki javnega življenja pokrili s premnogimi vencami v cvetjem.

Ko so krsto položili na poslednji oder, je obstopila častna straža šestih mladih slovenskih kiparjev. S pretežitvami besedami se je od pregleda umrlega umetnika poslovil rektor Akademije za likovno umetnost v Ljubljani slikar Božidar Jakac.

»Danes leži tu pred nami, tih, nem in negiben,« je dejal.

Švedska sindikalna delegacija v Sloveniji

Ljubljana, 22. avg. — Danes je prišla iz Zagreba v Ljubljano 12-članska delegacija sindikata državnih uslužbenecv Švedske, ki jo vodi Ivar Werner, predsednik sindikata uslužbenecv javne uprave iz Stockholma. Marjan Jenko, predsednik republiškega odbora sindikata uslužbenecv državnih organov in družbenih služb Slovenije, je priredil švedskim sindikalnim delavcem večerjo, kateri se je udeležil tudi Marjan Vlada, podpredsednik Centralnega odbora sindikata uslužbenecv državnih organov in družbenih služb Slovenije.

Kmalu zdravilo za strgologozo

Beograd, 22. avg. (Tanjug). V sodelovanju z inštitutom za atomsko energijo bo zemunski veterinarški zavod kmalu izdelal laboratorijske poskuse in začel izdelovati cepivo proti zaledenosti v ovčjih pljučih, proti takim imenovanim strgologozam. Strgologozki sodijo, da bodo s tem premagali eno največjih težav v moderni ovčereji na velikih farmah.

med drugim dejal, »za vedno je zastala tvoja izredno dinamična, delovna in umetniška roka, in to mnogo pregledaj. Komaj devetintrideset let star si zaključil svoje kariero, a tako bogato, intenzivno življenje, da bo sled tvojega umetniškega duha, tvoje ustvarjalne roke ostala kot izredno bogat, nov zaklad našemu slovenskemu narodu.«

Ko je toplo orisal njegovo človeško in umetniško podobo, je Božidar Jakac zaključil z besedami: »Globoča zahvala ti za vse, kar si nam dal. Ostajaj večno živ med nami.«

V imenu Društva slovenskih likovnih umetnikov in Zveze likovnih umetnikov Jugoslavije je zatem besede slovesa spregovoril štajnik Društva Viktor Šolc, poudarjajoč, da je v Savinškem zgubila mlada generacija prvi doma solani rok likovnih umetnikov, svojega nadvse pomembnega člana in ustvarjalca.

Dolga vrsta ljudi, med katerimi so bili zlasti številni likovni in gledališki umetniki in tudi zastopniki iz krajev, kjer je Savinšek postavil svoje monumentalne spomenike, dalje ude-

leženci mednarodnega simpozija Forma viva iz Kostanjevce ter mnogi drugi spoštovalci njegovega dela, se je ob koncu v žalovanju poslednji zgnila okrog odprtega groba. V mislih pa je bila tam tudi vsa slovenska kulturna javnost, ki je z Jakobom Savinškom izgubila enega najmočnejših in najpomembnejših sodobnih likovnih oblikovalcev.

Mednarodni mladinski pohod končan

Tjentište, 22. avg. (Tanjug). Včeraj je bil na Tjentištu končan mednarodni mladinski pohod na čast 20-letnice revolucije narodov Jugoslavije. Na šestdnevem pohodu, ki ga je organiziral Centralni komite Ljudske mladine Jugoslavije, so sodelovali predstavniki mladinskih organizacij iz 25 držav Evrope, Azije, Afrike in Latinske Amerike.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Ob zaključku pohoda so na predlog predstavnika mladine Gane udeleženci poslali pozdravno brzojavko predsedniku republike Josipu Brozu Titu.

Pisma bralcev

Zakaj brez učitelja?

Tovariš uredniki!

Koliko otrov in mater se veseli, da bodo njihovi otroci ponovno ali pa prvič sedli v šolske klopi. Kako naj se tega veselimo matere iz hribovskih vasi Poč in Gorij pri Cerneku, ker bodo naši malčki že drugo šolsko leto brez učitelja?

23 naših otrok, o starosti od 7. do 10. let, naj dnevno v vseh mogočih vremenskih razmerah (mrazu, snegu in dežju) obiskuje 5 km oddaljeno šolo v Cerneku ali pa naj jih izročimo (stroške nosi Obč. LO Idrija) v varstvo in oskrbo Dijaškemu domu v Cerneku. Razumno presojamo težave, ki jih ima Obč. LO Idrija s prostnim kadrom. Pomanjkanje učiteljev je pač posvoda, vendar smo mnenja, da bi se tudi v sedanjih možnostih in z nekoliko več razumevanja in z boljšim odnosom do naše najmlajše generacije tudi to vprašanje dalo pozitivno rešiti.

Tovariš uredniki, kako naj se matere prilagodijo takim odločitvam? Ali nismo prav mi tiste, ki edine lahko nudimo otroku vse varstvo, družinsko toplino, vzgojo itd. Ali ni prav družinski okolje tisto, ki oblikuje otroku osnovo za njegovo poznejšo samostojno pot v življenju. Zakaj potem odtrgati otroka lakotno iz njegove stari matere, ki jo nadse ljubi in še tako majhnega prepusti v tuje varstvo? Zakaj to zahtevati od otroka? Ali ne bi bilo prav, če bi mogli in smeli otrok od odgovornih činitelejev nekaj zahtevati? To namreč, da ne pozabimo, da je otrok.

Za prizadete matere vasi Gorij in Poč

Ana Golob

Kako posluje Kompas na Bledu

Tovariš uredniki!

Pred dobrim tednom sem šla z otrokom za nekaj dni na Bled. V poslovalnici Komposa so mi dali naslov neke privatne sobe, ki pa je bila že oddana. Ko sem se vrnila v poslovalnico, sem dobila naslov sobe, ki je bila prazna. Na koncu sem hotela podaljšati počitnice še za dan. To sem povedala gospodinjici, pri kateri sem stanovala, nato pa sem šla še h Komposu, da bi tudi tam to urenila. Tovarišica v poslovalnici je iz zapisa na moj karton, ko pa sem hotela plačati, je rekla, da še ne more denarja sprejeti (bila sem namreč prva stranka jutraj): zagotovila pa mi je, naj bom brez skrbi, češ da je vse urejeno in da naj pridem plačat nočno popoldne.

Ves dan sem mirno preživela na drugem koncu Bleda, proti večeru pa sem se spet vrnila v poslovalnico Komposa, da bi plačala še zadnjo noč. Toda Komposov uradnik mi je dejal, da so v mojo sobo poslali že druge ljudi. Bila sem zelo začudena, on pa me je mirno (da ne rečem nevljudno) in brez opravičila odločil z besedami: »Kar tja se pojdite zmeniti!«

Sla sem na stanovanje in našla v svoji sobi par iz Srbije. Onadva sta pač dobila to sobo pri Komposu, plačala nočno, od gospodinjice pa sta zahtevala, da je moje stvari odnesla iz sobe.

Na srečo sem imela svoje vozilo in sem tako lahko brez problema (bila je namreč nedelja) vsaj odpotovala. O uradnikih iz poslovalnice Komposa na Bledu pa sem dobila svoje mnenje.

Angusta Berce, Ljubljana, Vošnjakova 8

Kje je tobak za pipe?

Tovariš uredniki!

V začetku avgusta je v ljubljanskih trafikah začelo zmanjkovati tobaka za pipe, sedaj pa ga ni mogoče dobiti nikjer več. Prodajalci ne vedo, zakaj je tega predmeta točne industrije sedaj zmanjkalo. Kadilci pip se sprašujejo, zakaj nas je Ljubljanska tobakarna tovarna pustila na cedilu brez vsakega pojasnila? Ali je morda z distribucijo kaj narobe? Saj so že druge tovarne v Jugoslaviji, ki predelujejo tobak za pipe! Zakaj ne bi grosiščična podjetja tobaka te vrste poskrbeli iz Rovinja, Zrenjanina ali od drugod? Kadilci pip, tovariš uredniki, smo zaradi te

Čeprav je zadeva, o kateri bi rad pojasnil, malce delikatna, sem se vseeno odločil za pisanje, saj beseda ni konj, kot pravijo prejorci. Povod, da sem se za to odločil, pa je nedavni dogodek, ki sem pa doživel v idilični dolini Tamar pod Jalovcem.

Bilo je lepo vreme, pa me je zamikalo, da bi »stopila« Jalovec. Ker pa nisem imel ne cepina, ne derez, ki ju nujno potrebujem, še hoteč čez Ozebnik, sem se nemnil, da bi šel po stari poti, ki pelje s Kotovega sedla. Tod še nisem hodil, pa sem spraveval oskrbnico, če ve, kje gre pot. Ni vedela. Pred kočo pa je bila skupina Nemcev, ki je vneto prebirala nemškega vodica. In glej, v njem je ta pot natančno opisana, čeprav v našem vodiču kasneje opisane poti nisem zasledil. Kup sem Nemci so imeli kup specialk Gorenske in povedali so mi, da jih dobijo pri njih v vsaki knjigarni, kolikor hočeš.

Lepa reč, sem si mislil. V Nemčiji dobiš v trgovini specialke našega ozemlja, pri nas pa ne. Torej bi moral na Nemško, če bi hotel dobiti specialke naše domovine in se izpostaviti nevarnosti, da bi te kdo po krivem česa obdolžil, ko uročaš take zadeve. Spominjam se pa, da je Državna založba Slovenije izdala v letu 1948. leta podoben turistični zemljevid Slovenije v merilu 1:300.000, ki ga je risal Selan po navodilih planine in prof. dr. Bohinca. Tega zemljevida nikjer več ne dobiš. Zakaj Državna založba tega zemljevida ne ponatisne? Danes, ko je turizem tako razvit, bi bilo prav, da omogočimo tistim, ki bi si radi ogledali tudi skrite kotičke naše domovine, spodobno orientacijo, da ne bi treba spraševati na vsakem koraku, na katero stran naj se obrneš.

In še nekaj. Kolikor vem, izvirajo vse specialke še iz časov cesarske kraljeve Avstrovske. Čemu potem strah — če je to razlog — prežem, da bi jih ponatisili.

Karel Pajnič, Ljubljana

Opomba uredništva: Pri Državni založbi smo se zanimali, kako je s ponatisi turističnega zemljevida Slovenije. Pojasnili so nam, da bi to prav radi storili, da so že večkrat zaprosili Geodetski inštitut JLA v Beogradu za dovoljenje, vendar niso uspeli. Brez tega dovoljenja izdati, žal moramo upogoviti, da je takšno stališče Geodetskega inštituta popolnoma nerazumljivo.

S SEJE OBRTNO KOMUNALNE ZBORNICE LR SLOVENIJE

Pospešiti izdelavo pravilnikov o delitvi dohodka

LJUBLJANA, 22. avg. Danes so se zbrali na četrti redni seji člani predsedstva Obrtno komunalne zbornice LR Slovenije. Med drugim so razpravljali o notranji delitvi dohodka v obrtnih in komunalnih podjetjih ter o vlogi obrtnih in komunalnih zbornic pri sprejemanju pravilnikov v teh gospodarskih organizacijah.

Iz poročil okrajnih obrtno komunalnih zbornic je razvidno, da je število gospodarskih organizacij iz obrtno komunalne dejavnosti, ki so sprejele pravilnik o notranji delitvi dohodka, zelo majhno. Do sedaj so se v teh podjetjih v glavnem ukvarjali s tolmačenjem novega gospodarskega sistema ter se pripravljali na nov način delitve dohodka.

Po podatkih od 31. julija 1961 je stanje sprejetih pravilnikov v teh podjetjih takšno: v obrti je doslej sprejelo pravilnik o delitvi čistega dohodka sedem, o delitvi osebnih dohodkov pa deset podjetij. Od komunalnih podjetij pa sta le dve sprejeli pravilnik o delitvi čistega dohodka in o osebnih dohodkih.

Ob navedenih številkah pa moramo takoj pristaviti, da je število obrtnih in komunalnih gospodarskih organizacij, kjer so pravilnike pripravili, ne pa jih sprejeli, neprimerno večje. Zato bo število sprejetih pravilnikov ob koncu tretjega trimesečja mnogo večje.

Vzrokov, da so v podjetjih iz obrtno komunalnega področja sprejeli tako malo pravilnikov, je več. Osnovna problema, ki se pojavljata s tem v zvezi, sta pomanjkanje strokovnega kadra, ki bi izdelal pravilnike ter pomanjkljiva notranja organizacija dela.

Da bi tem podjetjem pomagali pri premagovanju težav, so pri republiki Obrtno komunalni zbornici ustanovili posebno študijsko skupino, ki naj bi nudila pomoč pri njihovem poslovanju ter sestavljanju pravilnikov.

Kljub tej pomoči so v nekaterih podjetjih izrazili željo po vzornem pravilniku o delitvi notranjega dohodka, ki naj bi jim ga posredovale zbornice. Upravni odbor Obrtno komunalne zbornice LRS je do takih težav zavzel negativno stališče, ker tipski pravilnik zaradi specifičnosti posameznih gospodarskih organizacij praktično ni mogoče sestaviti, niti ne bi s tem dosegli smotira, ki ga zasleduje nov gospodarski sistem. Pač pa so pri Obrtno komunalni zbornici LRS izdelali smernice za izdelavo pravilnikov o delitvi čistega ter osebnih dohodkov za obrtna in komunalna podjetja. Te napotke je republiška zbornica

posredovala okrajnim zbornicam.

Zanimivo je, da so v kolektivih z obrtno komunalnega področja izdelali pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov kot pravilnikov o delitvi čistega dohodka. Ker je pravilnik o delitvi osebnih dohodkov dejanski rezultat pravilnika o delitvi čistega dohodka, kaže, da so v nekaterih gospodarskih organizacijah premalo seznanjeni s spremembami našega sistema delitve dohodka, z bistvom delitve tega dohodka ter o njegovem vplivu na pravilnike o delitvi čistega ter osebnih dohodkih.

Za pospešitev izdelave pravilnikov v teh podjetjih in s tem za izboljšanje organizacijskega dela, so na seji predsedstva Obrtno komunalne zbornice LRS sprejeli naslednje sklepe:

Gospodarske organizacije je treba opozoriti na priročne o delitvi notranjega dohodka v podjetjih, ki so ali še bodo izšli.

Okrajne obrtne komunalne zbornice naj se še bolj povežejo s podjetji in jim še nadalje nudijo strokovno pomoč pri njihovem poslovanju ter sestavljanju pravilnikov.

Za čim doslednejše spoštovanje problematike gospodarskih organizacij ter dela okrajnih obrtno komunalnih zbornic so ustanovili komisije, ki jo bodo sestavljali dva člana Obrtno komunalne zbornice LRS ter član republiškega odbora Zveze sindikatov.

Člani te komisije naj bi že prihodnji teden obiskali okrajne Obrtno komunalne zbornice. Tam naj bi proučili njihovo delo ter jim nudili strokovno pomoč. Prav tako naj bi ta komisija obiskala tudi nekatere gospodarske organizacije in se neposredno seznanila z njihovimi težnjami in napori za ureditev notranjih težav.

D. M.

Ukrotili bodo Donavo v Djerdjapu

Djerdjap, avgusta.

V vrsti, po eno, potaš vleče ladje vlačilec po skoraj modri donavski površini. Vse do vhoda v Djerdjap, skalnato sotesko, dolgo 130 km,

s strmimi stenami, ki so visoke tudi 500 in več metrov, plavajo ladje mirno po širokem rečnem koritu. Pri vstopu v sotesko pa obstanejo. Tu se začne plitvine, pod-

vodne skale in brzice. Le izkušeni piloti, ki poznajo vsak centimeter Donave, se posreči, da spravijo ladje mimo teh nevarnosti. Razen pilotov sta Sipski

prekop in njegova železnica drugi porok za varno plovo. Z eno lokomotivo z vleče težko natovirjene ladje iz najbolj nevarnega območja na Donavi.

PREMAGALI BODO NARAVO

Kmalu ne bo več tako, ml je z neko otožnostjo v glasu deklatorjevala sipske lokomotive Mihajlo Sav. Se leto, dve, pa bodo piloti, prekop in naša lokomotiva šli v pokoj. Z njimi vred bomo šli v pokoj tudi ml. Bojše rečeno, do končno bomo izgubili z Donave.

Ze daljši čas, tako mi je pripovedoval moj slučajni sopotnik, obiskujejo Djerdjap inženirji, arhitekti, tehniki... Metjio, raziskujejo, proučujejo... Pravijo, da bodo tukaj zgradili veliko hidrocentrale, jekzo, jez... Veleteran sipske železnice je imel prav. Skupno z komunalnimi strokovnjaki izdelujejo jugoslovanski elektro-gospodarski strokovnjaki načrt hidrocentrale v Djerdjapu. Kako bodo premagali stišajo v Djerdjapu, omogočili mirno plovo in dobili dovolj vode za električno centralo, že vedo.

O bodočem velikanu na Donavi sem se razgovarjal z inž. Vukadinom Djordjevičem, enim izmed projektantov hidrocentrale.

Velikansko silo vodnega toka v Djerdjapu, ml je govoril in kazal na maketo, bodo izkoristili za pogon desetih močnih turbin. Hidrocentrale na Donavi s 175

milijona kilovatov bo dajala letno več električne energije, kot pa je naša celotna proizvodnja elektrike leta 1959.

Da bi zagotovili dovolj vode za pogon turbin, bodo pregradili Donavo v velikem jezom, dolgem 1100 m. Zgradili ga bodo, kot določa načrt, pod sedanjim Sipskim prekopom. Jez bo visok 40 m. Za njegovo zgraditve bodo porabili skoraj dva milijona kubnih metrov betona, izkopali pa bodo morali skoraj 5 milijonov kubikov zemlje in kamena. Z zgraditvijo jezusa bo gladina Donave dvignila za 24 m.

VODNI OBROČ NA DONAVI

Pravilni vodni obroč okoli Donave. Novo jezero ob Djerdjapu bo obsegalo približno 100 kvadratnih kilometrov površine. Njegova kapaciteta bo 2 milijardi kubikov vode, tako da se bo vsako sekundo na vsako od desetak turbin donavskega velikanu spustilo 800 kubikov vode.

Kot pri graditvi drugih akumulacijskih jezer bo tudi Djerdjapsko jezero zalilo mnoga naselja, njive, poti... Na jugoslovanski strani se bodo morala, kot določa načrt, umakniti jezera mesteca Sips, Tešaja, del Donjeja Mlanočeva in več vasi v ustju Porečke reke. Na romunski strani bodo jezerski valovi prekrili sedanjo Oršavo, Ogradin, mnoge vasi in več deset kilometrov železnice ter cest.

Namesto vsega tega bomo

dobili skoraj devet milijard kilovatnih ur električne energije letno, tako da bo vsa več električne energije kot djerdjapska elektrarna dajala samo še kubiševska in stalingska centrala v Sovjetski zvezi.

JUGOSLOVANSKI PANGOSLOVSKI PREKOP

Jez na Donavi pa ne bo zagotavljal samo zadostne količine vode za turbine na obeh bregovih reke pri Sipsu Gura Baj in ne daleč od Gruje. Zaradi tega gravitacijskega jezusa se bo Donava takoj spremenila v »jugoslovanski »Panamski prekop.« Z zgraditvijo jezusa, tako mi je povedal inž. Djordjevič, bo nastala razlika 40 m med gladino vode na obeh straneh jezusa. Ladje bodo zaradi tega, kot v Panamskem prekopu dvigali in spuščali s pomočjo »dvigal.« Takšna plovo bo dokončno upokojila plote in lokomotive sije 30. Toda ne le to. Tako bo plovo »varnejša, plovo moč Donave pa večja.

Sila desetih močnih turbin bo razveljavila sto tisoč domov in dala energijo desetinam tovarn. Ob jezeru bodo zrasli hoteli, camp... Na svoj račun bodo prišli tudi ribiči.

Načrti so tukaj.

Treba je samo reči zadnjo besedo, da bi se v granitne stene Djerdjapa zarili prvi svetri in da bi se desetletne sanje počasi začele uresničevati.

IZ IZKUŠENJ KMETIJSKEGA KOMBINATA PTUJ

Ustanavljanje ekonomskih enot je zelo odgovorna naloga

Razen specializiranih imajo vsa neizgrajena družbena kmetijska posredstva precejšnje težave pri ustanavljanju ekonomskih enot. Namesto da bi ekonomske enote že delale, ponekod o njihovi ustanovitvi še razpravljajo, zlasti v mariborskem okraju. Posredstva so ustanovila posebne komisije, ki proučujejo probleme okrog ekonomskih enot, dokončno besedo pa bodo izrekli na septembrskih zborovanjih delavskih svetov posestev.

Kmetijskemu kombinatu Ptuj je prisel na pomoč tudi okrajni zavod za organizacijo in revizijo. Kombinatu je še zlasti v škripih, ker se ni premošil vseh problemov, ki jih je prinesla s seboj združitve bivših posestev. Združevanje so zaključili 1. aprila, stara organizacija je prenehala, ureditev nove pa se je vse preveč zavlekla. Novejši ekonomsko pravnih odnosov se niso uredili, niti niso razrešili pristojnosti med centralnim in obratnimi delavskimi sveti. Proizvodnja pa ni mogla takoli in tako je prišlo do tega, da so podjetje obratovodje začeli na lastno pest, z raznimi investicijskimi deli, ne da bi vedeli, s čim jih bodo plačali in ne da bi obvestili vodstvo kombinata. Ponekod je bilo čutili tudi težnje po ponovni osamosvojitvi

obratov — bivših posestev. Skrb za proizvodna sredstva in poslopja pa je začela plahneti. Z drugimi besedami, organizacija jim je začela uhajati iz rok, kar bi lahko ogrozilo načrt celotnega kombinata, ki pa mora predvsem zagotoviti razširjeno reprodukcijo, skrbeti za skupne sklade, za kompletiranje mehanizacije in nadaljevanje investicij.

V sklopu ptujskega kombinata je 31 obratov, površine pa segajo na področja štirih občin. Znašli so se pred odgovornim dejstvom, ko je treba zamisliti popraviti in ustanoviti ekonomske enote z velikim razodnostjo. Centralni plan kombinata dokončujejo šele sedaj, ko že pospravljajo pridelke; ta plan pa je osnova ekonomskih enot, ki naj bi bile zaokrožene organizacije.

Ali bi bil izhod v tem, da bi bivše obrate spremenili v ekonomske enote? Ugotovili so, da ne in da v njihovem primeru za sedaj ne kaže ustanoviti ekonomskih enot po specializaciji proizvodnje. Kombinatu, ki je združil bivša posredstva, je hkrati podeloval tudi vso veliko pestrost proizvodnje. Nekateri teoretično so sicer zagovarjali predlog o ustanavljanju specializiranih ekonomskih enot; vso živino naj bi združili na enem mestu, n. pr. v Kidričevem.

Zivino bržčas ne bi bilo težavno preseliti na eno mesto, toda kaj pa hlevi? Ali naj bi dovažali krmo v Kidričevo s travnikov, oddaljenih po 50 km in kako bi bilo z rentabilnostjo živinorejske proizvodnje? V hudi polemiki pa se pojmi vendarle kristalizirajo in vse kaže, da bodo ustanovili ekonomske enote po teritorialnem načelu, da jim omogočijo obstoj. Polje delstva ne bodo ločili od živinoreje, temveč bosta ti dve panogi sestavljali eno ekonomsko enoto, katere tržni proizvod bo mleko oziroma meso. Kombinatu bo imel po sedanjih presoji 14 ekonomskih enot, ki bodo večje kot dosedanje obrati in celo večje kot so bila bivša posredstva leta 1958. Znotraj teh ekonomskih enot pa bodo obračunske enote za posamezne dejavnosti. Načeloma so sklenili, da bodo v okviru kombinata dajali prednost živinorejski proizvodnji, tej bo podrejeno poljedelstvo, naslednja panoga bo vinogradništvo in pa sadjarstvo.

Nemalo debate je tudi okrog organizacije knjigovodske službe. Sedaj imajo deset knjigovodskih izpostav. Kako poslej, ali naj jih decentralizirajo ali centralizirajo? Razlogi so za oboje. Spritno neurejenosti zemljišč in predvidenih investicij, sodijo, da bi bilo bolje voditi centralno knjigovodstvo. Pri tem pa bodo morali seveda knjigovodsko službo tako organizirati, da bodo ekonomske enote na tekočem o svojem gospodarskem položaju, izpolnjevanju plana in višini svojih stroškov. Slej ko prej se bodo odločili za tako knjigovodsko službo, ki bo naj-

cenejša in bo ustrezala kadrovskim in terenskim razmeram kombinata. Med pristojnostmi, ki ji bodo prenesli na ekonomske enote, bo vsekakor tudi sprejemanje in odpuščanje delavcev, le formalnosti bodo opravili na upravi. Prav tako bodo centralno uredili problem upokojitve kakih 80 ostarelih delavcev, ki delajo na raznih obratih.

Kombinat ima številne dokaj močan tehnični sektor. Sedaj ugrabijo, ali ne bi bilo bolje, da bi se ti splošni strokovnjaki preselili z uprave na ekonomske enote, bliže proizvodnji. Dosele so namreč trošili nemalo sredstev za prevoze in kaj pogosto so si na istem obratu podajali roke poljedelski in živinorejski referenti, pripeljal pa se je kajpak vsak s svojim avtomobilom. Člani kolektiva so take nenačrte in drage obiske strokovnjakov ostro kritizirali. V službo pa nameravajo sprejeti še dva strokovnjaka, ki naj bi spremljala znanstvene težke doma in v svetu ter jih posredovala proizvodnji. Ker kot pravijo, dobivajo za sedaj od institutov še vedno premalo konkretne pomoči.

Nova organizacija dela in upravljanja se na ptujskem kombinatu poraja v dokaj težavnih razmerah, ob premagovanju preostalih posledic združitve bivših posestev v kombinat. Po novem bodo začeli delati šele z novim letom. Če pa bo predvidena organizacija ekonomskih enot na teritorialnem načelu najboljša, bo spregovorila praksa in če bodo potrebne spremembe, jih bodo našli izvedli.

Marija Robek

ZABELEŽENO

»Pri nas je vse zasedeno«

Praksa, da oddaja zasebniki med turistično sezono prazne ali izpraznjene sobe domačinom ali tujim turistom, je nedvomno eden izmed činitev, ki utegne dokaj uspešno vplivati na turistični razvoj nekega kraja in mu pomagati k večjemu dohodkom. Marsikje pri nas je ta praksa že desetletja stara, druge pa se šele uvaja. Tako na primer v Izoli.

Tu je turistom čez sezono na razpolago kakih 68 zasebnih sob s 138 ležišči, ki jih posreduje turistični urad »Slavnik«. (Od 1. 8. dalje Jadran-turist). Toda meseca julija so se dogajale stvari, ki mečejo čudno luč na osebo, ki je imela v tem uradu opraviti z nakazovanjem zasebnih sob.

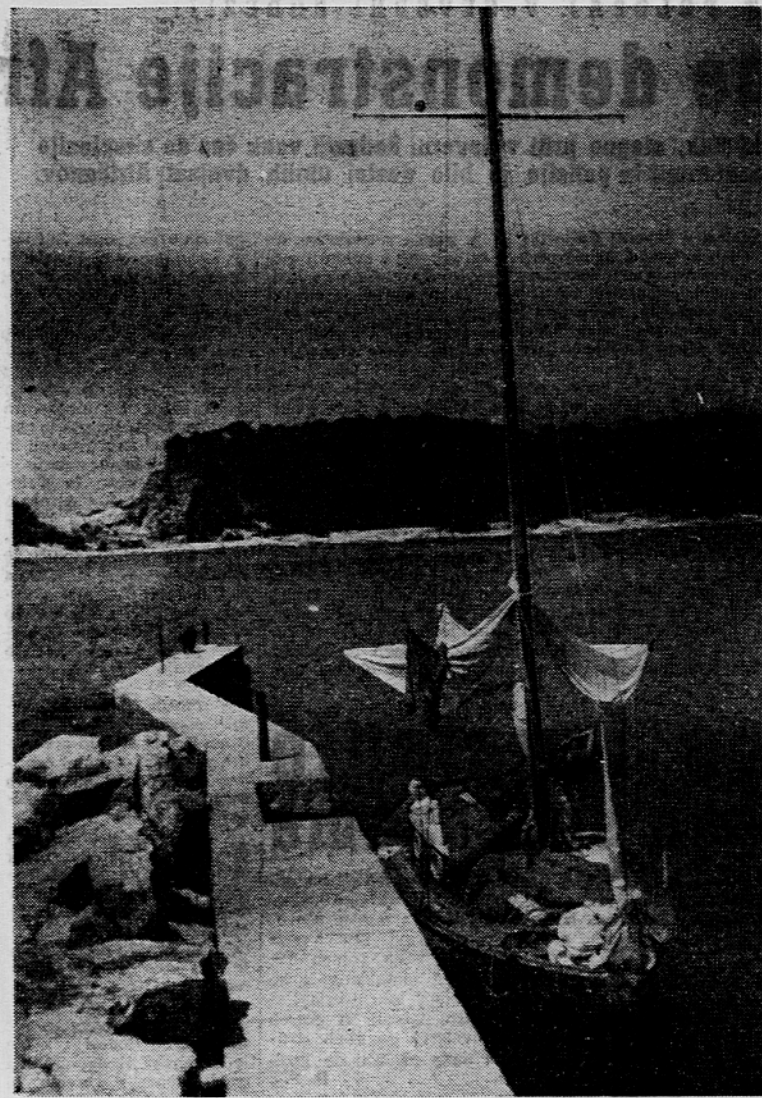
Pogledimo! K tovarišu M. J., ki oddaja sobe je prišlo 6 Beograščanov. Kot je prav, jih je poslal v turistični urad, toda tam jim niso hoteli dati »napotnice«, čes te sobe so rezervirane. Ker M. J. o rezervaciji ničesar ni vedel in ker so bile njegove sobe prazne, so se Beograščani vendarle nastanili pri njem. Toda čez dva dni jih je urad preselil k nekemu drugemu zasebniku, tovarišu M. J. pa je obvestil (šele tedaj), da pride k njemu za 10 dni skupina 5 turistov iz Graza. Teh nato ni bilo in sobe so bile 10 dni prazne.

Drug primer: K drugi osebi, ki oddaja sobe je prišla skupina Zagrebčanov. Skupino je poslal v turistični urad, da tam uredijo formalnosti. Urad njihove prijave ni hotel upoštevati, ampak je to skupino poslal k nekemu drugemu zasebniku nekoliko izven mesta. Nič ni pomagalo, da so se Zagrebčani z uslužbenko kregali, čes radi bi bili na stanovanju prav pri teh ljudeh. Razumljivo, da tistemu, ki oddaja sobe takšno nerazumljivo ravnanje ni bilo všeč; tem manj, ker bi bili Zagrebčani ostali pri njem 10 dni. Isti dan zvečer je namreč poslal urad temu človeku druge ljudi za eno samo noč.

Takih in podobnih primerov je bilo več. Neka žena, ki oddaja dve ležišči, je imela ti ležišči zasedeni samo trikrat in še to vedno z drugimi ljudmi.

Nimamo namena posebej ščititi ljudi, ki oddajajo zasebne sobe, kajti tudi pri njih ni vedno vse v redu: marsikdo nerad jemlje turista za eno ali dve noči; kadar gost pride, lastnika sobe kdaj pa kdaj ni doma itd. Vendar pa tu omenjeno ravnanje uslužbenke v potovalnem uradu ne pospešuje pripravljenosti ljudi, da oddajajo sobe in to v čem, ko je ta njihova pripravljenost tudi družbeno koristna. Na sestanku tistih, ki oddajajo sobe so konec julija namreč ugotovili, da je potovalni urad tuje goste pogosto pošiljal naprej, čes pri nas, v Izoli, je vse zasedeno. Pa so bile na razpolago zasebne sobe. Koprski hotel »Galeb« je turiste pošiljal v Ankarano, Umag in celo v Sežano, ker so mu na vprašanje, ali je kaj prostega prav v Izoli, nekajkrat odgovorili: Ne, pri nas je vse zasedeno.

F. Mele

Tekmovalna jadrnica »Udarnica« iz Pirana se je zasedla pri Rovinju Foto: A. Glišić

LIKA NA POTI NAPREDKA

PRVI ROD INDUSTRIJSKIH DELAVCEV

Gospić, avgusta. — V tem kraju kraskih drvarjev in živinorejcev, ki je znan tudi po nudem vremenu in bogatih gozdnih loviščih, je redko srečanje s tovarniškimi delavci. Industrijo zamenjuje lokalna kmetijska pridelovanje in drobna obrtniška dejavnost, ki se je v zadnjih letih začela razvijati. V Liki.

Prišel je čas, ko bo določena okoliščina — gozdno bogastvo — preusmerila razvoj tega kraja na drugi tleh. Kmalu bo postal središče lesne industrije.

To, kar Liki sedaj imenujejo lesna industrija, je dvanaest lesnoindustrijskih podjetij oz. žag, v katerih dela okoli 3000 delavcev. Večina njih so sezonski delavci — drvarji, ki se zaposlijo na žagah od dva do tri mesece na leto. O tem, kako se b. leta v leto modernizira proizvodnja v teh podjetjih, in o tem, kako drvarji niso več tisto, kar so bili nekoč, znajo Likičani na široko pripovedovati. Malokdaj pa se spomnijo opozoriti, da je v njihovem industrijskem nerazvitem področju vendarle neka industrijska oaza, ki je nastala v

F. Jeras

litošnjem letu. Po perspektivnem načrtu gospodarskega razvoja bo uresničitev te naloge stala okoli milijard 500 milijonov dinarjev, večidel pa jo bodo izpolnili že letos. V tem času bodo v Liki poglani v tek devet novih industrijskih kombinatov. Izmed teh je največ obratov namenjenih za industrijsko predelovanje lesa, kajti Lika je bogata z goznom vezani plošč v Gospiću, tovarno zabojev v Perušiću in gradbeno mizarstvo v Vrbovici, gradilno je s širokim zamahom. Ob praznovanju 20-letnice vstaje je začel delati obrat trikotarje, v Donjem Lapcu, Ličkem Lešcu, Javorniku in Gračacu mrlično hitijo z gradnjo apnenice, podjetja za izdelovanje okrasnega kamna in še nekega manjšega industrijskega obrata.

Ko bodo začeli obratovati navedeni industrijski objekti, se bo nad tisoč drvarjev in živinorejcev pričelo dela industrijskih delavcev. Leto bodo prvi rod industrijskih delavcev v Liki, kajti do danes je Ličan lahko postal

gospodarski razvoj Like so prestavili na »drug« tla

Predlogi za spremembe v zunanjetrgovinskem poslovanju

Intenziven gospodarski razvoj in nujne čimbolj obsežne trgovinske izmenjave s tujino — bodisi zaradi uveljavitve končnih izdelkov in surovin bodisi zaradi njihovega uvoza — kakor tudi dvig konkurence na svetovnem trgu, zahtevajo vsiljevanje dosedanjih predpisov za dejansko poljožem. Izkušnje dokazujejo, da se morejo poleg posebnih zunanjetrgovinskih podjetij tudi druga proizvodna podjetja, združena ali samostojna, z uspehom uveljavljati na tujem trgu kot tekmeči in tako prispevati k večjemu uveljavljanju naših izdelkov v tujini. Zaradi tega je neka skupina strokovnjakov Zveze zunanjetrgovinske zbornice in komiteja za zunanjo trgovino izdelala teze o tem, na kakšnih načelih naj bi temeljili prihodnji predpisi o zunanjetrgovinskem poslovanju. Razprave na osnovi teh tez naj bi prinesle osnovne postavke novi uredbi o zunanjetrgovinskem poslovanju, katere sprejme predvidevajo.

Kakor predvidevajo v teh tezah, bi se z zunanjetrgovinskim poslovanjem v prihodnje lahko ukvarjale gospodarske organizacije, vpisane v seznam podjetij pri pristojnem okrožnem gospodarskem sodišču. Ker zunanjetrgovinsko poslovanje zahteva tudi potrebna materialna sredstva, je v tezah določeno, da bi te gospodarske organizacije, če bi se ukvarjale z zunan-

trgovinskim prometom, morale biti kreditno sposobne. Dokument o njihovi sposobnosti bi izdajale komunalne ali poslovne banke. Praktično bi to pomenilo, da bi se s to dejavnostjo lahko ukvarjale samo tiste gospodarske organizacije, ki imajo v svojem rezervnem skladu najmanj 10% povprečno izkoriščenih sredstev v prejšnjem letu, v poslovnem skladu pa najmanj 8% lastnih obratnih sredstev glede na skupna obratna sredstva.

Take gospodarske organizacije bi imele pravico izvažati lastne izdelke, pa tudi uvažati za svoje potrebe. Obenem predvidevajo nudenje možnosti tem organizacijam, da bi poleg izvoza oziroma uvoza za lastne potrebe opravljale tudi izvoz in uvoz za druge gospodarske organizacije. Tako poslovanje bi dovoljevali, če bi bilo poslovanje z drugimi proizvodnimi organizacijami na področju zunanjetrgovinskega prometa vključeno v veljavni predpisi o združevanju in poslovnem sodelovanju.

S tezami je zlasti določen položaj trgovinskih organizacij, ki opravljajo delo v svojem imenu toda na tuj račun. Takšno dejavnost bodo te organizacije lahko razvijale le, če bodo prej sklenile pogodbo z gospodarsko organizacijo, katere blago bodo posredovale. V pogodbi bi določili obveznosti proizvodne organizacije, da oskrbi potrebne količine blaga za izvoz. Svoje strani pa bi bile proizvodne organizacije dolžne, da s takimi trgovinskimi organizacijami sklenejo posebno pogodbo, s katero bi se le-te obvezale, da ostanejo najmanj eno leto njihov komisionar.

Glede na vse večje preusmerjanje na izvoz opreme predvidevajo poostreitev za tako poslovanje. Tako podjetja za izvoz opreme ne bodo samo obvezana držati se predpisov o standardu in kvaliteti, temveč bodo morala imeti tudi potrebne narčovalne urede, skupine za montažo itd. Zlasti pa predvidevajo zaščito domačih kupecv tujega blaga, kar bi bila uvozna podjetja dolžna oskrbeti servisno službo za trajna potrošna sredstva in za gospodinske naprave.

Investicijska dela v tujini bi opravljale tiste gospodarske organizacije in poslovnega združenja sama, ali pa v kooperaciji s tujimi partnerji, ki so takšno dejavnost vpisala v gospodarski register.

Licitacije kot način naku pa blaga so v predloženih tezah posebej določene. Predvidevajo, da bodo obvezne pri uvozu blaga za široko potrošjo zaradi intervencije na trgu, pri nabavi kompletnih naprav za tiste zgradbe, ki jih financirajo iz s obsega investicijskega sklada in uvoza blaga zaradi izpolnjevanja državnih materialnih rezerv.

Ivan Stojiljković

V. Tišina

V reški ladjedelnici urejajo mehanografski center

Reka, 21. avg. (Tanjug). V reški ladjedelnici »3. maj« so pričeli nameštati električne in druge naprave, ki bodo opravljale računovodske, knjigovodske in druga upravna opravila po principu luknjanjih kartic. Deset najmodernejših strojev je ladjedelnica kupila od ameriške tovarne Remington.

Mehanografski center v ladjedelnici »3. maj« je prvi v jugoslovanskih ladjedelnicah. S pomočjo njegovih naprav bo ladjedelnica nemoteno hitreje dobivala vse podatke in analizirala stroške proizvodnje, porabo materiala itd. Ker bo zmogljivost mehanografskega centra večja kot jo potrebuje ladjedelnica, bo center pomagal tudi drugim reškim gospodarskim organizacijam.

Izlet z vsebino?

Izlet v 17. stoletje naj bi pomenil obogatitev dolgočasne vsebine skupinskih izletov

Pohvalnemu zgledu novoustanovljene turistične agencije Jadran-turist, ki je začela svoje poslovanje z velikim, dobro organiziranim brezplačnim izletom, se sledi zdaj še Izletnik. Organiziral je izlet — ne

sicer prvi, pač pa svoj ti-soči, torej nekakšen jubilejni — brezplačno za vse udeležence. Program je obogatil z nekaterimi elementi, ki naj bi vnesli v okorele, stereotipne programe skupinskih izletov

več življenja in pestrosti. Grad Stattenberg, Ptuj, Borl... To je bila turneja izleta v 17. stoletje.

SOBOTA, 19. AVGUSTA 1961 OB PETI POPOLDNE —Tok, tok, tok... Vztraj-

no vodnikovo trkanje je privabilo na grajska vrata grofovega služabnika, ki nas je nezaupljivo ogledoval od nog do glave. — »Kaj bi radi?«

Ko je izvedel, da želimo obiskati »Njegovo gnado, grajskega gospoda«, se je zaskrbeljeno poprsal za ušesi. — »Ja, ampak gospod zdaj ravno spi...«

Vztrajno prigovarjanje pa ga je nasežežadnje vendarle omehalo, tako da je na stežaj odprl grajska vrata in nas spustil na dvorišče. — »Dovolite, da se vam

predstavim. Jaz sem grof Dima Attens, lastnik gradu Stattenberg. Moji predniki... Janez Čuk, ki se je pojavil pred nami v obleki grajskega gospoda, je odlično zaigral svojo vlogo, ko je sprejemal nas, goste iz 20. stoletja. V tej vlogi nam je razkazal grad Stattenberg, opozoril na njegove zgodovinske in kulturne znamenitosti in za belil svoje pripovedovanje tudi s kako zgodbo ali sako iz minulih časov. — »Zdaj pa,« je dejal ob koncu, »bi naš rad ponabil na majhno poizkušnjo vin v ptujsko klet. Ker pa je moja kočija počasnejša od tistih novotarj, ki jim pravite avtomobili, bi bilo najbolje, če se odpeljem kar z vami...«

Tako je »Njegova gnado, grof Dima Attens« izkoristil edinstveno priložnost, da se je vsedel v vozilo, ki ga je njegov vek ni poznal in se odpeljal z veselimi izletniki v Ptuj, iz Ptuja pa na obisk k svojem rojaku grofu Wurmbbrandu na grad Borl.

VSEBINA NAJ USTREZA DEJSTVOM

Prireditelj, ki je organiziral izlet v 17. stoletje, si je dovolil sicer majhen skok preko stoletij. Znano je namreč, da so prišli grofje Wurmbbrandi na Borl šele v začetku 19. stoletja, medtem, ko so v 17. stoletju (kamor je Izletnik prireditelj svoj izlet) vladali na gradu najprej baroni Herbersteini, potem pa grofje Sauerji. Takšno žongliranje z zgodovinskimi dejstvi je očasih lahko upravičeno, če gre prireditelju n. pr. za to, da dobi oseba iz mlajšega obdobja moralno upravičeno razlagati dogodke iz preteklosti. Menim pa, da je treba, če zdaj opozoriti na napake, ki se utegnejo pojaviti v komercialno pro-

pagandnih prireditvah, kakršna je bila Izletnikov izlet. Na račun zabave udeležencev pa tudi malomarnosti in nevednosti prireditelja, se utegne zgoditi, da serotirajo ljudem netočne, popačene ali celo izmišljene podatke in zgodbe. Če bi se takšna praksa razširila, potem bi zgrešili osnovni namen, ki si ga prizadevamo doseči z bogatejšo vsebino skupinskih izletov. Z vsebino, kjer naj poučni in vzgojni del prireditelja ne bi bil na udaru, ne bi bilo mogoče, da bi se udeleženci, neustrežno, zabavali in poučili.

Lik grofa Wurmbbrand, ki ga je posrečeno podal Dušan Prebil in grofica Karoline (Moja Sitar) je takoj osvojil simpatije vseh navzočih. Janez Čuk na Borl ni utihnil. Na splošno bi lahko rekli, da imajo omenjeni igralci glavno zaslugu za uspeh izleta v 17. stoletje. Grofovska družina je najprej razkazala gostom »grad Borl«, potem pa jih je povabila na večerjo in jih s ciganom, ki je od časa do časa ubiral svoje strune, zabavala ves večer.

Godba, pijača in ples so ustvarili veselo razpoloženje, ki se ni potoleglo do bega dne. Stiriideset izletnikov, nagajancev Izletnikovega natečaja v Ljubljanskem dnevniku in 30 ponavljanih gostov je preživelo prijeten dan in prijetno noč ob brezplačni pijači in jedi.

ISTI USPEH Z MANJŠIMI SREDSTVI

Ali je bil Izlet v 17. stoletje tisto, kar bi želeli doseči pri vseh skupinskih izletih, izlet z vsebino? Gre za to, da ima večina naših skupinskih izletov, točno določen vrstni red: vožnja — gostina — vožnja. Nobe-ga doma ni, da bomo alejkopre morali vcepiti našim izletom tudi nekaj

primernejšega in ustvariti pogoje, da ne bo samo alkohol tisti edini cilj in sredstvo, ki naj ustvari razpoloženje in dobro voljo.

Za izlet v 17. stoletje bi lahko rekli, da pomeni enega izmed poskusov. Verjetno pa je, da takšnih izletov v prihodnje ne bo veliko, predvsem zato ne, ker jih gospodarska računica ne bo prenesla. Videti je, da Izletnik ni preveč varčeval s sredstvi, s katerimi si je verjetno med drugim skušal tudi zagotoviti propagandni uspeh in afimacijo in pozabljeni gosti. Precej razočarano večerjo na Borl in kosilo v Izlahah, vožnja z avtomobilom, in program, to so stroški, ki bi jih državljanji težko krili s svojimi sredstvi, če bi šlo za navaden — s stališa agencije gledano — komercialni izlet. Kljub temu pa zamisliti ne gre zametavati, pač pa bi morali misliti na to, kako bi z manjšimi razkošjem in skromnejšimi sredstvi dosegli isti ali mogoče še boljši učinek. Brez pomislekov pa bi jo lahko s še bolj izpopolnjenim programom izvajali kot atrakcijo za inozemske turiste.

V tej zvezi naj omenimo tudi organizacijo, ki ni bila pod poprečjem običajnih izletov. Sicer pa je vložila agencija znatne napore, saj se je samo izleta »dol« kar sedem uniformiranih uslužbencev Izletnika z avtorijem na čelu. Glede na to, da je prišel na vsakih deset potnikov en uslužbenec (brez šoferjev in direktorja), bi mogoče marsikoga zanimalo, kakšno potekajo ostali Izletnikovi izleti, kjer potuje en vodnik s približno 30 do 40 potniki. Na to vprašanje Izletnikov izlet v 17. stoletje ni odgovoril.

Niko Isajević

Grof Dima Attens Stattenberki med svojimi gosti iz 20. stoletja

OB ROBU
DOGODKOVPodpora
beograjski
konferenci

Velik mednarodni pomen bližnje konferencie izvenblokovskih držav postaja vedno bolj očiten. Ko je bil ta sestanek napovedan pred dvesta mesecema, je bil pomen dogodka v afirmirani mirni politiki pobudnikov konferencie in sodelujočih držav ter v ciljih, zaradi katerih je bila konferenca sklicana. Danes, pred začetkom beograjske konferencie, pa se njen pomen kaže tudi v reagiranju na svetu, naraščajočem zanimanju, s katerim pričakujejo začetek dela najodgovornejših državnih izvenblokovskih držav.

Zelo je važno, da danes nihče, niti preračunljivi blokovske politike, ki podpirajo hladno vojno, niti napadni prebistvo o dejanskih ciljih beograjskega sestanka. To ne pomeni, da nimamo opraviti s političnimi speculacijami in ugibanji, malenkostnimi napovedmi o tem, kateri blok bo imel od beograjskega sestanka večjo propagandno korist, ali celo s poskusi, da bi sugerirali konferenci blokovska stališča glede konkretnih mednarodnih sporov. Takšne dejavnosti je precej. Lahko pa mirno rečemo, da celo ta očiti pojav samo potrjuje splošno prepričanje, da sta moč in mednarodni vpliv izvenblokovskih držav zelo narasla in da marajo tega organiziranega činitelja miru v razvoju mednarodnih odnosov. Čedalje bolj upoštevajo. Zato se blokovski zagazirani faktorji (izvzemši redkeje ekstremiste brez trdnice politične moč) tudi ne upajo napadati ideje o konferenci, čedalje manj pa je tudi tih, ki bi ta dogodek namerno prezrili.

Normalno je in pričakovati je bilo, da najde beograjska konferenca veliko podporo v najširši svetovni javnosti. Manifestacije te podpore je mnogo. Pozitivno se o konferenci izreka o osebnosti različnih političnih nazorov in ideoloških pripadnosti, listi in revije, ki se ne morejo vselej pohvaliti, da dosledno podpirajo politiko miru, in celo državni, ki služijo blokovski politiki. Večina teh faktorjev širše javnosti se opredeljuje za mirno politiko cilij izvenblokovskih držav, da sploh ne govorimo o širokih množicah poštenih delovnih ljudi, ki nimajo možnosti, da bi se javno izrekli o osnovnih problemih sodobnega sveta.

Ko se govorimo o delovnih ljudeh, o širokih množicah, organiziranih v mednarodnem delavskem gibanju, tedaj je povsem logično, da močno podpirajo politiko, katere protagonisti se aktivno zavzemajo za ureditev mednarodnih odnosov, za odstranitev sredstev vojne, za odpravo kolonializma in za enako, pravno sodelovanje med delavci in narodi v miru. Glede teh poglavitnih problemov sodobnega sveta navaden človek nikoli ne omahuje: podpira splošen napredek in politiko, ki se zavzema za uresničitev takšnega cilja. To pa je politika aktivne mirolnosti in koeksistence.

V ocenjevanju beograjske konferencie z vidika življenjskih koristi najširši delovnih množic naj uporabimo besede Pietra Nennija, generalnega sekretarja Socialistične stranke Italije:

...Konferenca v Beogradu bo sama ob sebi zelo važen dogodek. Zlasti pomembna je za delavska in socialistična gibanja (na primer za italijansko Socialistično stranko), ki se zavoljo miru in njegove trajnosti nečisto pridružiti ne zahodnemu ne vzhodnemu bloku niti sistemu sil, ki jih zastopata.

Podobne izjave dajejo te dni tudi delavski voditelji iz Azije, Afrike in Amerike. Te izjave pa so samo izraz dejanskega razpoloženja širših delovnih množic — ne glede na državo, v kateri politično delujejo, in na ideološko orijentacijo organizacij, ki jim pripadajo.

Gre namreč za to, da politika aktivne mirolnosti in koeksistence prebija okolišnice državne politike dolga leta (čedalje večje) števil držav in postaja akcijska platforma za vse demokratske sile, ki se borijo za mir in napredek. V tem smislu ima beograjska konferenca — razen svojih neposrednih nalog in ciljev v urejanju vseh mednarodnih problemov z mirolnimi sredstvi — tudi širši pomen za nadaljnje aktiviranje sil miru in njihovo krepitev. Izvenblokovske države pa sicer tudi računajo na veliko podporo teh sil.

Risto Bajaliski

SKRAJNO NAPET POLOŽAJ V SEVERNI RODEZIJ

Množične demonstracije Afričanov

Kakor poročajo londonski tisk, utegne priti v Severni Rodeziji vsak čas do eksplozije — V spopadih med demonstranti in policijo je bilo doslej ubitih dvajset Afričanov, več pa ranjenih

LONDON, 22. avg. (Tanjug). Napetost v Severni Rodeziji, ki jo je povzročila odklonitev britanske vlade, da ustreže zahtevam Afričanov, naj se jim v novo ustavo kolonije omogoči večina v zakonodajnem svetu, je dosegla, kot je videti, vrelišče. Po vznemirljivih poročilih londonskih časopisov, bi lahko v tej do nedavnega najbolj mirni britanski koloniji vsak trenutek lahko prišlo do eksplozije.

Konec prejšnjega tedna so, potem ko od Londona niso dobili zadovoljivega odgovora, voditelji Združenih strank nacionalne neodvisnosti Severne Rodezije pozvali afriško prebivalstvo, naj začne z akcijo ne-nasilne državljanske neposlušnosti. Pred tremi dnevi je na nekem zborovanju generalni sekretar stranke Kenneth Kaunda javno sezgal svojo osebo izkaznico, ki jo je označil kot »simbol kolonialnega zatiranja« in

tako simbolično naznačil začetek tega gibanja, ki ga je, kot pišejo tukajšnji časopisi, vsestransko podprlo afriško prebivalstvo. Najbolj se je ta dejavnost državljanske neposlušnosti razširila, kot je videti, v Severni pokrajini in v pokrajini Luapula, kjer so bogati rudniki bakra.

Dejavnost afriških voditeljev, ki so pred tem zaman poskušali, da bi pričrli britansko vladno o upravičenosti svojih zahtev,

se je začela v trenutku, ko je bil položaj v koloniji tudi drugace skrajno napet, tako zaradi odklonilnega stališča Londona, kot tudi zaradi provokacijskih ukrepov kolonistične vlade Centralne afriške zveze, kateri so imeli namen izvesti Afrikanke. Kolonisti so zadnje tedne pripeljali v Severno Rodezijo precejšnje vojske in policijske okrepitve iz Južne Rodezije, da bi s prikazovanjem sile preprečili razširilo, kot je videti, v Severni pokrajini in v pokrajini Luapula, kjer so bogati rudniki bakra.

Dejavnost afriških voditeljev, ki so pred tem zaman poskušali, da bi pričrli britansko vladno o upravičenosti svojih zahtev,

povedale aktivnost Združenih strank nacionalne neodvisnosti, ki ima ravno v tej pokrajini največ svojih pristavev. Provokacije kolonistov so ogorčile afriško prebivalstvo, tako da je v mnogih krajih v zadnjih desetih dneh prišlo do množičnih demonstracij. Vojske in policijske sile takoj vmešali in razganjali demonstrante s solznim plinom in strelnim orožjem. Kot poročajo kolonistične oblasti, so doslej v spopadih med demonstranti in policijo ubili 20 Afričanov, večje število pa so jih ranili. Afriški voditelji pa trdijo, da je število ubitih in ranjenih Afričanov precej večje, kot to priznava uradna sporočila.

V mestih, kjer so bili nemirni, so zaprli številne Afrikanke. Točno število aretiranih ni znano, toda po cenitvah posameznih londonskih časopisov so zaprli več kot 600 ljudi.

Doslej niso sporočili, da so ubili kakšnega belca, kar zavrača trditve kolonialnih oblasti, da so Afričani v dosedanjih demonstracijah svojega nezadovoljstva uporabljali strelno orožje in da je bila policija baje zaradi tega prisiljena uporabiti ista sredstva.

Po predlogu nove ustave za Severno Rodezijo, ki ga je britanska vlada objavila pred dvema mesecema, bi

približno 2,5 milijona Afričanov imelo v najboljšem primeru isto število predstavnikov v zakonodajnem svetu kot približno 70.000 belcev. Pred objavo tega predloga je London obljubil afriški voditeljem večino sedežev, toda na pritisk premiera Centralne afriške zveze Rodezije, se prvotni predlog ustave spremenil v korist kolonistov. Voditelji afriških strank so zavrnili popravljeni ustavn predlog kot popolnoma nesprejemljiv in zagrozili z akcijo splošne državljanske neposlušnosti, ki so jo sedaj res začeli, potem ko so vsi njihovi poskusi, da bi dosegli svoje pravice s pomočjo pogajanj z Londonom bili brezuspešni.

ZDA proti letišti
zvezi Moskva-
New York

Washington, 22. avgusta. (Reuter). Ameriško zunanje ministrstvo je sinoči objavilo, da so ZDA sklenile, da ne bodo podpisale sporazuma o letalskem prometu s Sovjetsko zvezo oziroma o neposredni letalski zvezi med Moskvo in New Yorkom. To so ZDA sklenile zaradi položaja v Berlinu.

Direktor sovjetskega »Aeroflota« Loginov je danes izjavil, da ta sklep ameriške vlade nikakor ne bo prispeval k zbolšanju položaja. Izrazil je obžalovanje zaradi tega sklepa, ki so ga ZDA sprejele po enomesečnih pogajanjih

DRŽAVE NA BEOGRAJSKI KONFERENCI

Kairo glavno mesto ZAR

Združena arabska republika

Zgodaj jutraj 23. julija 1952 je Vrhovni revolucionarni svet egipčanskih oficirjev začel nekravno revolucijo. Takrat so čete zasledile najvažnejše ulice in strateške točke v Kairu, radio pa je sporočil, da je izvršen državni udar. Oblast je prevzel revolucionarni svet. Ta dan je postal nacionalni praznik kot začetek tistega, kar je dobilo ime egipčanska revolucija. Leto dni zatem so proglasili republiko.

Leto 1958 sta se združili dve takrat neodvisni arabski državi Egipt in Sirija v Združeno arabsko republiko (ZAR). Se istega leta je »ljudstvo« Egipta in Sirije s plebiscitom soglasno potrdilo ustvaritev ZAR, za predsednika pa so izvolili Gamala Abdela Naserja.

Do nedavnega je imela vsaka provinca poseben izvršni svet. Avgusta letos pa so sestavili novo enotno vladno ZAR, ki ima 7 podpredsednikov, 36 ministrov in 3 namestnike ministrov.

Združeni v skupni državi so se Egipčani in Sirijci spoprijeli s težko kolonialno dediščino. V državi je prišlo v zadnjih letih do velikih sprememb. Na temelju agrarne reforme, državne intervencije v gospodarstvu, prehod na planski razvoj gospodarstva, so se začele tudi velike spremembe v upravnem življenju dežele.

Lani je bil prvi kongres Nacionalne unije, o kateri je predsednik Naser dejal, da bo usmerila vse »napore v izgradnjo socialistične demokracije in kooperativne družbe brez gospodarskega, socialnega in političnega izkoriščanja«.

Nova državno vodstvo je v tem času zelo uspešno reševali tudi vrsto zelo težkih gospodarskih problemov. Nacionalizirali so ino-zemske družbe in banke leta 1956. Ta nacionalizacija je pridelala tudi družbo Sueskega prekopu, kar je pripeljalo do britansko-francosko-izraelske agresije. Za tem je sprejelo tudi vrsto ukrepov za nadzorstvo nad domačim kapitalom ter nacionaliziralo tudi večje domače družbe.

Geološka raziskovanja v Siriji in Egiptu so pokazala dobre rezultate ter so našli podtalno vodo, zalogo nafte in druge rude.

Vse to in še mnogo drugih ukrepov usmerjenih na graditev gospodarstva povečujejo možnost in dajejo upanje, da bodo v relativno kratkem času rešili vprašanje siromaštva, kar je bila dolgo časa poglavitna karakteristika te bivše kolonialne dežele.

Ko bodo zgodnji asanijski jezi in industrijo, bo imela država velike perspektive za nadaljnji razvoj kot industrijska in kmetijska država. V zunanji politiki se ZAR

Država ureditev: Republika arabske nacionalizem. Sef države: Predsednik republike Gamal Abdel Naser. Površina: 1.081.000 km². Prebivalstvo: 29.532.000. (Egipt 25.363.000 ljudi, Sirija 4.169.000 ljudi). Glavno mesto: Kairo.

naslanja na tri načela: arabski nacionalizem in splošna arabska enotnost, zoperstavljanje blokovski politiki in mirolnu na koeksistenco, ZAR si je s svojimi dinamično politiko priborila mesto med najuglednejšimi borci za izvenblokovsko politiko in postala zelo vplivni činitelj v mednarodnem življenju.

Jugoslavija je bila med prvimi deželami, ki je v novem režimu našla in videla iskreno prijateljstvo. Med obojema državama je bilo sklenjeno veliko število sporazumov, ki urejajo odnose na raznih področjih. Vrhunec bi lahko rekli, da predstavljajo sporazume o dolgoročnem gospodarskem sodelovanju Jugoslavije v uresničevanju drugega petletnega načrta gospodarskega razvoja ZAR in industrijski kooperaciji.

Mnogi sestanki — doslej sta se sestala devetkrat — med Titom in Naserjem so prispevali, da se je med njima ustvarilo prijateljstvo in tesno sodelovanje, iz česar se je rodila tudi pobuda za sklicanje konferencie izvenblokovskih držav v Beogradu.

Šestletno izvajanje
Videmskega sporazuma

OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA
TRST, 22. avg. (po telefonu). 33.626.587 mejnih prehodov — to je po tukajšnjih podatkih bilanca šestletnega izvajanja Videmskega sporazuma, ki ureja malobojni promet med Jugoslavijo in Italijo.

Podpis Videmskega sporazuma pred 6 leti je tukajšnji tisk te dni zabeležil kot nadvse važen dogodek, ki je omogočil razvoj dobrih sosedskih odnosov med Jugoslavijo in Italijo in prijateljske stike med prebivalstvom z obeh strani meje. Predsednik italijanske delegacije v Stalni mešani komisiji za izvajanje določil Videmskega sporazuma odvetnik Guido Gerin je v svoji izjavi za tisk poudaril, da je Videmski sporazum uresničil cilje, ki sta jih obe podpisnici hoteli doseči. To je — dejal — predvsem zasluga dinamičnosti sporazuma, čigar določila je Stalna mešana komisija lahko od primera do primera izpolnjevala v skladu s potrebami prizadegega prebivalstva. Želim — je zaključil svojo izjavo, da Stalna mešana komisija tudi v bodoče ne bi imela drugega dela kot proučevati nove olajšave in bi tako naredila sporazum še bližji željam in potrebam tistih, ki se poslužujejo njegovih določil.

Tudi šef jugoslovanske delegacije v Stalni mešani komisiji Karel Forte je za tukajšnji tisk poudaril pomen in vlogo Videmskega sporazuma. Razen iz leta v leto naraščajočega števila obmejnih prehodov, ki so naredili mejo med Jugoslavijo in Italijo za eno najbolj odprtih meja v Evropi, ki je omogočil razvoj dobrih sosedskih odnosov med Jugoslavijo in Italijo in prijateljske stike med prebivalstvom z obeh strani meje. Predsednik italijanske delegacije v Stalni mešani komisiji za izvajanje določil Videmskega sporazuma odvetnik Guido Gerin je v svoji izjavi za tisk poudaril, da je Videmski sporazum uresničil cilje, ki sta jih obe podpisnici hoteli doseči. To je — dejal — predvsem zasluga dinamičnosti sporazuma, čigar določila je Stalna mešana komisija lahko od primera do primera izpolnjevala v skladu s potrebami prizadegega prebivalstva. Želim — je zaključil svojo izjavo, da Stalna mešana komisija tudi v bodoče ne bi imela drugega dela kot proučevati nove olajšave in bi tako naredila sporazum še bližji željam in potrebam tistih, ki se poslužujejo njegovih določil.

BERLINSKA DOPISNICA

Kennedy: — Pa sem mislil, da sem se za zmeraj odkril vojaščine (Hil Gjorno)

ALJOŠA FURLAN

Noč nad Atlantikom

PISMO IZ BRAZILJE

RIO DE JANEIRO, avgusta. Na potovalnem uradu v Rimu, kjer sem kupoval letalsko karto, so mi brez kakršnih koli težav rezervirali sedež še za naslednji večer. Kake, da je kljub sezoni vseh potovalnih sredstvih prostora dovolj. Moja, ki mi je pisal zapleteno vozovnico, je menil, da so tega krive mednarodne krize, ki vzplamtevale zdaj tu, zdaj tam.

No, z vozovnico in rezervacijo v rokah pač nisem imel nobenega opravila, da bi se v Rimu zadrževal, čeprav me mesto že od nekdaj mikta. Tako pa sem nekaj časa porabil, da sem poiskal ekvadorski konzulat, kjer sem hotel dobiti vizume. Stari gospod je bil navdušen nad mojo namerjo, da pojdem v Ekvador, hkrati pa mi je zaskrbljeno kazal finančne obratnosti za julij in naprosil, če si ne bi raje tega uredil kje drugje. Seveda sem mu ustrelel.

Preostalo bivanje v Rimu pa je le še mešanica raznih vtisov izletniškega avto-busa, polnega priletnih, glas-

zletišče zares dovolj dolgo. Zato vsi startajo s polno odprtim plinom. Pospešek je neverjeten, če imaš glavno slučajno odmaknjen od vzglavja, ti jo sunkoma vrže nazaj. Tudi vzpon je izredno nagel. Letalo se trese, ko leti skozi sturke zraka do 3000 metrov, nato pa se umiri. Tedaj ugasne napaj, ki prepeva kajenje in zapove spet varnostne pasove tik pred vzletom.

Zares letimo hitro. Že ob enajstih in pol (vzleteli smo ob pol desetih) nas pilot opozori, da je pod nami na levi strani Madrid. Rejo: Kot bi kdo posul po črnem žametju noči smaragde in rubine: iz zraka predčudovito lepi Madrid! V nekaj trenutkih izgine prikažen iz sanj.

Angola e Portuguesa (Angola je portugalska) te pozdravi napaj v čakalnici za prehodne goste na lizbonskem letališču. Nasmešen se nekaj simptomatične je pri neizgovoranih

trditvah. Sicer pa letališče ni nič posebnega in zabavnega. Res pa je, da si je zelo prijetno pretegniti no-

ge. Moja sosedja zamašila steklenico konjaka, ki bi jo rada nesla možu, pa jo je v Franciji pozabila

kupiti. Pač pa se fizičnonsko letišče odlikuje drugače: najkrajše je od vseh, kar jih uporabljajo velike druž-

be in prav sedaj ga z vso naglico podaljšujejo. Takoj po vzletu nam prostreže s sendviči in kavo, pravo brazilsko. Verjetno da bi bolje spali. Kdor je slučajno dremal, se zbudi: ko mu prva stjeureda zravna naslonjalo, druga odpre mizico in tretja pota- njanjo sendviče.

Letališče v Dakarju pač ni kraj, kamor bi želel se zdaj priti ob starih jutraj. Obkopa se v hipu priplepi na telo, v restavraciji so te vse prej kot veseli. Je trgovina s spominčki je vesela in zanimiva. Čudovite »benoštne« figure so — mešno nizke cenami. Z imam denar v roki, ko se premislil. Kam pa bom oriscl, če bom že začel.

Od Dakarija do brazilske obale letimo nad grozljivimi kopici oblakov, proti nočnemu vetru. Letalo se trese in poskakuje kot plašni zrebek. Reaktivci gredo prehitro in previseko, da bi slabo vreme zares vplivalo nanje: ne padajo in se dvignejo kot počasnejša letala, ampak se tresejo. Kot vlak. Toliko, da kave ne ostane v skodelici. Dani se celi dve uri. Sonce nas ne mora in ne more ujeti. Se-

Letališče Dumont v Santosu, ki leži v središču mesta, je eno izmed najbolj prometnih letališč na svetu in ne samo v Braziliji, čeprav za mednarodne letalske proge stekajo na letališču Galeao.

SUDAN

MOST MED ARABCI IN ČRNCI

KAIRO, avgusta. Južno od ZAR se proti sruči Afrike razprostira republika Sudan. Nekdanja »dežela črnece« in nekdanji veliki »trg sužnjev«, kjer so razni fevdalni vladarji dolga leta dajali v zakup »interjevanje dolgov« in kamor so egiptovski kralji in britanski kolonialisti po kazni pošiljali neposlušne oficirje in uradnike, je zrasla danes v mlado neodvisno afriško državo, ki si je pridobila svojo samostojnost in lažje gledano mesto v osvobodjeni Afriki ter v mednarodni skupnosti naspolh.

Severni Sudan razodeva jasen pečat arabske kulture in arabskih vplivov, ki so dolgo vrsto let postopoma prodirali iz Egipta in z obale Rdečega morja. Tu se je v dolgi vrsti let ustvarila mešanica arabskih priležev in afriških domorodcev, tu se je razširil in utrdil islam, sem so prinesli mnogo arabskih tradicij in običajev in tu so popolnoma sprejeli arabski jezik. Za razliko od Severnega Sudana je Južni Sudan čista, nepoparjena Afrika s primitivnimi, skrajno zastaranimi afriškimi negroidnimi plemeni. Po razglasitvi sudanske neodvisnosti in po odločitvi ukrepov, ki naj bi odpravili ostanke kolonializma, se je ta proces znova razmahnil: v splošnem razvoju ter graditvi države. Ravno v takšnem zraščanju arabskega severa in afriškega juga je Sudan priložnost most med Arabci in Črnci Sudan je eno prvih ozemelj na afriški celini, kjer se je ta proces uresničil z ustvarjanjem nacionalne nedne afriške države. Od takrat je Sudan najtesneje povezan tudi z arabskim svetom in z Afriko, kar razodeva na eni strani njegovo članstvo in aktivno vlogo v Arabski ligi, na drugi strani pa njegova dejavnost v svetovni neodvisni afriški državi.

Sudan je zelo velika in zelo redko naseljena država. Tiste ki poznajo Sudan le z zmanjšanimi geografskimi zemljevidi Afrike (pri izdelavi katerih se ne mentio dosti za pravilna razmerja), bo presenečeno, da obsega Sudan 967.500 kvadratnih milj površine. Na tej ogromni površini, ki je le petino manjša od skokne površine današnje Indije živi komaj nekaj več kot 12 milijonov prebivalcev. Na severu meji Sudan na ZAR in na Rdeče morje, na vzhodu na Egipt, na jugu na Kenijo, Uganda ter na republiko Kongo. Na zahodu pa meji na tako imenovano Centralno afriško zvezo, na Čad in Libijo.

Gospodarski pomen Nila

Kot v Egiptu, vpliva odlično tudi na sudansko geografijo in gospodarstvo reka Nil, ki deli Sudan od skrajnega juga pa do skrajnega severa in katere krivuljasti tokovi se vlečejo več kot dva tisoč milj daleč. Pravzaprav lahko Sudan geografsko razdelimo na tri glavna področja. Severno področje, ki se razprostira od meje z ZAR pa vse do glavnega mesta Kartuma, je gola peščena puščava, ki jo oživljajo le Nil in ozki plodni pasovi vzdolž Nilovih bregov. Desno od Nila leži nubijska, levo pa libijska puščava, ki se pozneje nadaljuje v Centralni Sahari. Osrednje področje je široko, hribovito in na pol peščeno ozemlje z večimi pasovi plodne zemlje ob bregovih Belega in Modrega Nila ter z revnimi pašniki, po katerih tavajo nomadska živinorejska plemena. Vse to ozemlje se seka večji in manjši Nilovi pritoki, hudourniki in mreža starih ter novih namakalnih kanalov. Južno od Kartuma, v traktu, katerega katete tvorijo tokovi Modrega in Belega Nila, se razprostira plodno ozemlje Gezir in velikanskimi plantažami kakovostnega sudanskega bombaža.

Južno območje pokriva gosti tropski gozdovi afriške džungle, kjer žive za ostala afriška plemena, ki se ukvarjajo z lovom, ribolovom in najbolj primitivno obdelavo zemlje. Vse od začetka 19. stoletja je bil severni Sudan samostojen, razdeljen na manjše skupnosti, ki so jim vladale lokalne dinastije in plemenski poglavarji. To je bilo obdobje razcveta darfurskega sultanata, kraljevine Senara in drugih samostojnih držav. Leta 1820, je egiptovski valija Mohamed Ali paša prodiral v Sudan, ga zasedel v imenu turškega sultana in uvedel turško - egiptovsko upravo.

Mahdijev upor in Britanci
Okolniti teror nove uprave, ki je najbolj brezobzirno izkoristila brezpravne domorodne množice in bogataša s trgovino s sužnji, je prenehal 65 let kasneje, ko je znani mahdistični upor odpravil »režim tujcev« in za krajši čas povrnil državi samostojnost. Po tem so prišli Britanci. Po ugotovitvi svoje oblasti v Egiptu so britanski kolonialisti iz Egipta prodirali v Su-

dan, ga osvojili leta 1898 in uvedli tako imenovani anglo-egiptovski kondominij. Po prvi svetovni vojni so se začele hkrati s krepitvijo osvojenega naprednega gibanja v Egiptu tudi v Sudanu krepiti nacionalistične in osvobodilne struje, ki je ter gibanje. Anglo-egiptovski sporazum leta 1936 je potrdil kondominij v Sudanu in izdal ukrepe, ki naj bi ugodili posameznim sudanskim zahtevam po uvajanju Sudancev v državno upravo, toda vse je ostalo le mrtva črka na papirju. Skupno z notranjim odporom v Sudanu so rastle tudi hotenja po državni neodvisnosti. Zaradi tega so bili britanski kolonialisti pri siljenju dati Sudanu nekaj koncesij. Tako je počasi prišlo do ustanovitve posvetovalnega sveta, do nekakšne skupščine in celo do nekakšnega izvršnega sveta. Z vsemi temi ustanovami so se kolonialisti vnaprejšnji zmerali trudili, da bi napravili oster razloček med sudanskim jugom in severom in da bi na njegovi osnovi utrjili svoje vladanje. Prav tako bi se trudili, da bi ustvarili zid med Egiptom in Sudanom in da bi s pomočjo njunih medsebojnih nasprotovanj utrjili svoj vpliv v obeh državah.

Do korenite spremembe je prišlo leta 1952, po revolucionarnih spremembah v Egiptu in po ustanovitvi novega režima pod vodstvom predsednika Naserja. Za razliko od egiptovskih kraljev, ki so zmeraj smatrali Sudan za svoje vazalno ozemlje in za izvor dobičkov ter bogatstva, je novi egiptovski režim priznal Sudanu pravico do samoodločbe. S tem so odstranili močno orožje britanske kolonialistične politike. S sporazumom leta 1953 pa so določili triletno prehodno obdobje, po katerem bi se Sudan svobodno odločil ali pa za popolno neodvisnost ali pa za ustavno unijo z Egiptom. Avgusta leta 1955 je sudanski parlament, ki so ga izvolili na volitvah leta 1953, zahteval umik britanskih sil s sudanskega ozemlja. 19. decembra istega leta sta sudanski parlament in tri dni kasneje tudi sudanski senat sprejela deklaracijo o neodvisnosti. 1. januarja 1956. leta je v Kartumu prvič zavihrala zastava svobodnega in neodvisnega Sudana.

Predsednik Abud prevzame oblast

Pomembne in globoke spremembe so se v sudanskem političnem razvoju pripetile 18. novembra leta 1958, ko je v obdobju resne notranje politične krize vojska prevzela oblast pod poveljstvom sedanjega su-

danskega predsednika Ibrahima Abuda, razpustila parlament in politične stranke ter uveljavila nov režim pod vodstvom vrhovnega revolucionarnega vojaškega sveta. Nova sudanska vlada, ki so jo potem sestavili in v kateri so najvažnejše položaje zasedli pomembni člani vojaškega revolucionarnega sveta, je že v prvih dneh usmerila svojo dejavnost v dveh smereh. Prvič - združiti vse sile za notranjo stabilizacijo države, odpraviti politične intrige, politično korupcijo in različne oblike tujih vplivov, postopno odstraniti ostanke kolonializma in hkrati z vrsto učinkovitih ukrepov gospodarskega razvoja, v katerih se je država znašla. Drugič - se naprej utrjevati in uveljaviti sudansko politiko neodvisnosti, nepovezovanja z blokci ter postopoma in konstruktivno začeti urejevati neresene probleme v odnosih s sosednjimi državami, določiti svojo samostojno politiko in v medarabskih odnosih naspolh in se dejavno vključiti ter širše angažirati v Afriki.

Stare politične stranke, ki so kljub uradni razpustitvi še naprej nadaljevale svoje delo, so mislele v začetku, da je novi sudanski režim le neko »prehodno obdobje, po katerem se bodo spet vrnila na politični oder in prevzela oblast. Toda čim bolj je minel čas in čim bolj jasno je bilo, da gre za resno, globoko spremembo v sudanskem političnem življenju, ne pa za nekakšen začasnih prehodni režim, tembolj so sudan-

ske politične stranke prehajale iz pasivnega pričakovanja v aktivno opozicijo.

Se leta 1959 so skušali razcepiti vojsko, toda učinkoviti ukrepi vlade in nadaljnje uveljavljanje Sudana so preprečili takšno delovanje. Sudan je v zadnjih dveh letih preživel pomembno obdobje v svojem notranjem razvoju in v iskanju lastne poti. V mednarodni politiki pa si je Sudan s svojim doslednim stališčem, z delovanjem in prizadevanjem za mednarodno sporazumevanje in sodelovanje na osnovi popolne neodvisnosti in enakopravnosti pridobil velik ugled.

Dragan Stojilković

V JUGOSLOVANSKEM OKVIRU

NAČRTI ZA JESENSKO SEZONO

Festivali

Sarajevo: Z nastopom zagrebške skupine »Lado« se je končal sarajevski folkloristični festival, ki je trajal 26 dni. Program je obsegal devetnajst folklornih večerov, sodelovalo pa je devetnajst poklicnih in amaterskih skupin. Nastope si je ogledalo približno 16 tisoč domačin in tujih gledalcev. Med nastopajočimi folklornimi skupinami se je lepo uveljavila tudi Akademski folklorna skupina »France Marolt« iz Ljubljane. I festival narodnih plesov in pesmi v Sarajevu je vrgel prijetno pozitivno svetlobo na kulturno življenje in

prireditelji upajo, da se bo razvil v tradicionalno vsakoletno revijo domače in tuje folklore.

Likovna umetnost

Beograd: Galerija Reprodukcijskega muzeja svetla Jugoslavije je za jesensko razstavo sezono povečala fond reprodukcij in napovedala več zanimivih potujočih razstav. Uprava galerije je izpopolnila zbirko renesančnega in modernega slikarstva ter kupila zbirko reprodukcij ruskih srednjeveških ikon. Galerija razpola tudi z novimi diapozitivi o likovni umetnosti Indije, Egipta, Japonske, Kitajske in drugih afriških ter azijskih dežel. Jeseni bo Galerija Reprodukcijskega muzeja v Srbiji potujočo razstavo sodobnega slikarstva, v Bosni in Hercegovini razstavi renesančnega slikarstva in Van Goghovih reprodukcij, za mladino na avtomobilski cesti pa bo urenila potujočo razstavo »Umetnost skozi stoletja«.

V galeriji ULUS na Terazijah bo konec meseca odprl samostojno razstavo Joža Janda. Umetnik je dalj časa preživel v severnoafriških deželah ter pridelil vrsto uspešnih razstav, domov pa se je vrnil s številnimi motivi, ki jih je inspiriralo afriško življenje in tamkajšnja umetnost. Svoja nova dela bo razstavil pod geslom »Vizija Afrike«.

V okviru bizantološkega kongresa prireja Muzej za uporabno umetnost v Beogradu razstavo »Ornamenti s fresk«, na kateri bo zbral reprodukcije ornamentov s srbskih in makedonskih fresk iz časa od XII. do sredine XV. stoletja. Kopije je izdelal akad. slikar Milovan Arsić.

Založništvo

Beograd: Šest mednarodni knjižni sejem bo letos v Beogradu od 3. do 8. novembra v eni izmed dvoran beograjskega sejmišča. Ze sedaj se je za sodelovanje prijavilo okrog 150 založniških podjetij iz šestnajstih držav, pridružile se jim bodo še vse jugoslovanske založbe. V okviru letošnjega knjižnega sejma bo odprta posebna velika razstava, posvečena dvajsetletnici revolucije, na kateri bodo

zbrane domače knjige z revolucionarno tematiko. Prireditelji bodo spremljali se razstave časopisov in revij, gramofonskih plošč in zbirke najlepše opremljenih knjig.

Beograjska založba »Kultura« je te dni izdala zadnji zvezek korespondence Marxa in Engelsa ter tako zaključila to pomembno dokumentarno izdajo v zbirki »Marksistično-leninistična literatura«. Kot izredno izdajo je »Kultura« zbirki dodala še reprezentančno knjigo z izborom del Marxa in Engelsa o umetnosti in književnosti. V dodatku so objavljeni odlomki iz njunih pism ter spomini sodobnikov »na Marxa«.

Novi Sad: Odbor za jubilejne publikacije Srbskega narodnega gledališča v Novem Sadu je pripravil tri pomembne izdaje, ki bodo prišle na knjižni trg v mesecu novembru. Z njimi je želel dati praznovanju stoletnice jugoslovanskega gledališča trajnejši poudarek. Uredil je »Spomenik« novosadskega gledališča z doslej neobjavljenimi dokumentarnimi gradivom, dalje »Zbornik prispevkov k zgodovini jugoslovanskega gledališča« ter zbirko esejev »Naše gledališče danes«. Ta knjiga predstavlja prvi

zvezek nove knjižne zbirke, ki jo bo izdajalo Sterijino pozorišče pod naslovom »Gledališče danes«. Vse tri knjige bodo lepo opremljene.

Sarajevo: Založniška podjetja v Bosni in Hercegovini bodo v letošnjem jubilejnem letu izdala okrog 15 knjig s tematiko iz NOB. Sarajevska »Svetlost« bo med drugimi knjigami izdala »Drvar« Nikola Kotle, drugo knjigo »Majevskih partizanov« Steva Popovića ter Ramičeve »Književniške borbe«, založba »Veselin Masleša« pa bo sosednjim knjigam o NOB dodala še šest del. Časopisno založniško podjetje »Glas« v Banji Luki pripravlja za natis knjige »Heroji Krajine«, »Osvobodilna kronika Krajine« in »Krajski motivi«, banjaški Narodni muzej pa bo založil zbirko krajskih borbenih pesmi. Društvo skladateljev bo izdalo dve zbirki kompozicij z motivi iz NOB.

Gledališče

Beograd: Beograjska Opera bo začela novo sezono z izvedbo Verdijevega »Don Carlosa«. V petek 25. avgusta. Vodstvo Opere pa je tudi že napovedalo program za tekočo sezono. V primerjavi z lansko sezono se bo povečalo število opernih in

baletnih predstav in sicer na 240, predvidena pa so tudi številna gostovanja po raznih srbskih mestih. Okvirni načrt premier za prihodnje dve sezoni navaja enajst novih opernih in tri nove baletne izvedbe. Od domačih del bodo v Beogradu uprizorili »Domovino« Petra Konjovića, »Smrt Stefana Dečanskega« ter »Tezeja« Enrika Josifa ter Kozinov »Ekvinokcij«. Ostali repertoar bo izbran iz sodobne in klasične operne literature. Pomembna novost Opere v prihodnji sezoni bodo tudi posebne predstave za mladino, ki bo lahko kupovala vstopnice za polovico ceno.

Novi Sad: Srbsko narodno gledališče v Novem Sadu je sestavilo repertoar za novo sezono s posebnim oziranjem na svoj stoletni jubilej. Prednost bodo imela dela domačih pisateljev: od skupnega števila sedmih premier bosta le dve prvi uprizorili nejugoslovanski (verjetno bodo upostevali Shakespeara in Brechta). Ostala napovedana dela so Nušićeva »Sumljiva oseba«, »Prevaranti iz Bečaja« Bogdana Čičića, »Vučjak« Miroslava Križevca, slovensko dramatično po bosta predstavljala »Antigona« Dominika Smoleta ali »Afera« Primoža Kozaka.

Izredni študij na 59 fakultetah

V vsej naši državi so fakultete sprejele nove programe za izredni študij, ki bo v novem šolskem letu na 59 fakultetah. Zanimanje za to vrsto oziroma obliko študija je zelo veliko, - vsega skupaj se je vpisalo 23 tisoč izrednih študentov. To je zares veliko število, ako upoštevamo, da so v istem obdobju vpisali 29.000 novih rednih študentov.

Največ izrednih študentov je na beograjski univerzi - kakih 14.000, od tega 12.000 v prvem letniku. Zanimivo je, da ima novosadska univerza, najmlajša izmed jugoslovanskih univerz, usta-

novljena šele pred dvema letoma, okoli 2500 izrednih študentov.

Ti podatki očitno pričajo, da so se v zelo kratkem času temeljito spremenili pogoji za izredni študij. Zadnje šolsko leto je bilo večidel še poskusno in tako so bile mnoge fakultete zaradi skromnih izkušenj, majhnega števila predavateljev in pomanjkljivih tehničnih sredstev prisiljene sprejeti omejeno število izrednih študentov. Zdjaj pa pričakujejo, da bo v šolskem letu 1961-62 še večji dotok študentov, ki bodo študirali po tej obliki.

Pomembno je, da so ustvarjeni pogoji za izredni študij tudi na tehniških fakultetah. Tako se je vpisalo v prvi letnik tehniških fakultet nad 4000 izrednih študentov, na agronomski fakulteti pa več ko 2000.

Torej se je skupno število študentov na jugoslovanskih univerzah skoraj podvojilo. Tudi to pomeni, da so pogoji za paralelna predavanja za redne in izredne študente.

Spreminja se tudi pojem izrednega študenta. To ne bodo več samo državljani v rednem delovnem razmerju, marveč tudi taki, ki iz objektivnih vzrokov niso zaposleni ali imajo kakšne druge upravičene razloge, zaradi katerih ne morejo obiskovati rednega študija. Razen tega bodo morali izredni študenti - drugače kot prejšnja leta, ko niso imeli takih obveznosti nasproti fakulteti - obiskovati seminarje, predavanja, vaje in praktično delo, kar organizirajo zanje fakultete v svojih prostorih ali študijskih središčih in sekcijah, v krajih, kjer so za to pogoji. Seveda pogoji za izredni študij niso na vseh fakultetah enaki, ravnoja se po osnovnih predmetih, ki jih mora študent obvladati.

Fakultete in višje šole, na katerih je uveden izredni študij, organizirajo za študente iz kraja, kjer je se-

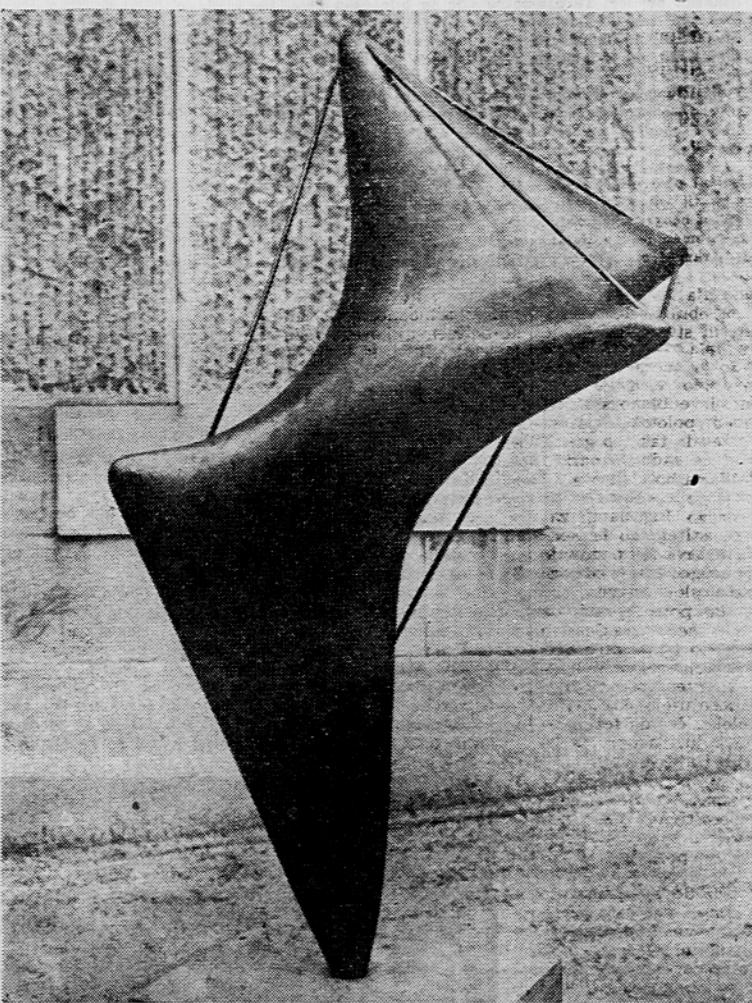
dež univerzitetne ustanove, popoldanske in večerne predavanja. Za izredne študente prirejajo krajše seminarje iz posameznih predmetov, ki jih morajo obvezno obiskovati vsi izredni študenti. Razen tega priskrbujejo učbenike za tiste predmete, za katere ni zadostno dobre in praktične literature, uvažajo snemanje predavanj za redne študente na magnetofonski trak in raznožujejo posamezna predavanja, tako da jih izredni študenti, ki ne živijo v kraju visokošolske ustanove, lahko poslušajo ali preučujejo iz svojih študijskih središčih.

Zdjaj delajo za to, da bi izdali natančnejše predpise o režimu izrednega študenta. Glede na že določene obveznosti študentov - seminarji in vaje - menijo, da bi bilo treba olajšati prehod iz letnika v letnik, sprostiti izpitne roke in splošne pogoje študiranja.

V krajih, kjer ni visokošolske ustanove, je pa tam zaradi izrednih študentov, organizirajo tako imenovana študijska središča in sekcije. V slabih dveh letih so v naši državi ustanovili 63 takih središč za študente raznih fakultet.

Taka študijska središča ustanavljajo večidel komune in fakultete. Pobuda prihaja tudi od gospodarskih organizacij, ki dajejo sredstva komuni. V študijskih središčih organizirajo predavanja in seminarje za izredne študente. Povsod jih vodijo profesorji ali predavatelji s fakultet ali pa predavatelji in strokovnjaki iz tistega kraja, seveda taki, ki so ustrezno usposobljeni. V vsakem primeru poteka študij v središčih po programih in v okvirih, ki jih določajo fakultete. Predavatelji za študijska središča izbirajo upravni odbori ob poprejšnjem soglasju fakultetnih profesorjev za posamezne katedre ali odseke.

Izrednim študentom je tako omogočeno, da opravijo vse praktične vaje. V nekaterih študijskih središčih, kjer je večje število izrednih študentov, organizirajo na koncu študijskega leta izpite, pri katerih so obvezno navzoči univerzitetni predavatelji.

JAKOB SAVINŠEK: FORMA, 1960

SLOVENJGRAŠKI ZAPISEK

O Munchu, simpoziju, zastavi in še čem

Kadarkoli prideš v Slovenj Gradec, ti imajo nekaj povedati in pokazati. Tudi če prideš pozno in samo za hip, kot sem prišel oni dan preteklega tedna, ko so v Umetnostnem paviljonu odprli razstavo norveškega slikarja Edvarda Muncha.

Pri tem je značilno dvojno: da se v tem sorazmerno majhnem kraju, ki po starem urnem šteju še vedno ne presegata 4000 prebivalcev, dogajajo nenavadno pomembne kulturne prireditve, ki bi delale čast tudi velikim evropskim kulturnim središčem: denimo zdaj ta razstava 101 grafičnega lista najznamenitejšega norveškega slikarja. Drugo pa je to, da je ta zbirka po posredovanju beograjske Komise za kulturo zveze s tujino sicer že obiskala tudi nekatere druge, večje kraje v državi, da pa so malokje znali narediti iz tega tako pristen praznik, kot prav v malem Slovenj Gradcu.

Ob otvoritvi se je zbralo v galeriji toliko obiskovalcev iz Slovenjke Gradca in okolice, da so morali nekateri stati kar na stopnišču. Med govorom umetnostne zgodovinarke iz Ljubljane, ki je ljudem zelo približala Munchovo umetnost, so se nekateri obrnili celo solzo ga-

njenosti. Nekaj nenavadnega je, kako preprosti ljudje to s skoraj svetim spoštovanjem vstopajo v hram umetnosti, ki se jim je prilagajal prav do domačega prabliža. Ta razstava pa pomeni tudi izraz priateljstva, ki ga čutimo do Norveške, klasi zaradi toliko povezav med zadnjo vojno, je pripovedoval ravnatelj galerije Karel Pečko ob treh razstavah pred paviljonom: jugoslovanski in slovenski, ki sta vzel: v sredo svojo severnjasko gostjo. Kulturni ataše norveškega veleposlanstva v Beogradu Per Vigmstad je imel sicer med Zagrebom in Celjem avtomobilski defekt in je zamudil, a dobra volja te kulturne izmenjave je bila na obeh straneh očitna.

Se več morda nikoli prej nisem obkutil, da je ta norveški slikar, ki ga štejejo med vrhove evropske umetnosti, tudi tako naš, kot prav v tej sicer sodobni in lepo, skoraj bi rekel bogato urejeni, pa vendar le podeželski slovenski galeriji. Vsi ti Munchovi listi z resničnostjo in vizijo, s poudarjeno, skoraj bolečo izraženo človečnostjo, s poljubi in ženskimi glavami, melanholijami in smrtmi, črno obeljenimi go-spodri, in preloženimi očmi, so me tako neposredno spom-

nili na našo slovensko Moderno, na Cankarja, Murna, Ketteja, Zupanciča, na nekatere naše starejše slikarje, na izpoved bolečega srca velikega človeka v mali sredini, ki gloda v le, jedka v ploščo, piše po straneh in čaka jutrišnjega dne.

Pred eksponatom v kotu pri oknu, sem posebej obstal. Ta barvni lesorez z naslovom Večer (Melanholija na obali) ni prišel z Norveškega. Ta dvakrat signirani Munchov izviren grafični list so letos odkrili v zapuščeni zbirni center na podstrešju v Celju in ga kot pomembno dragoceno vključili v zbirke celjskega Mestnega muzeja. Tako mi je pripovedovala kustos Milena Moškonova, ki je to grafiko odkrila.

Toda v prenovljenem, res udobno urejenem slovenjgraškem hotelu »Korotan« - in tudi to spada v kulturo - sem tisti večer silal še za zanimivih novic. V okviru, ko bodo za občinski praznik odkrili grobnico narodnih herojev, bo v Slovenj Gradcu tudi širši jugoslovanski simpozij umetnosti, ki bo sodelovali s koreferati tudi slavisti in glasbeniki. V tem času bodo v Slovenj Gradcu kar tri razstave: razstava arhitekture, slikarstva in kiparstva iz 18. in 17. stoletja, dalje razstava stare grafike, konkretno listov tistih avtorjev, ki jih je imel v svoji zbirki zgodovinar Valvasor, ter končno razstava poznogotske plastike. Še prej, že v septembru bodo v Umetnostnem paviljonu, kjer je zdaj v gosteh Munch - pred njim pa je bil Svica Thaler, ki je Slovenj Gradec tudi osebno obiskal - odprli večjo razstavo del znanega hrvaškega slikarja Krsta Hegedušića. To zbirko, ki bo zbrala Hegedušićeva dela iz raznih jugoslovanskih galerij, bomo pozneje posredovali tudi Mariboru in morda še kakemu mestu, so samozvestno dodali domačini.

Predsednik njihovega občinskega odbora Oto Šekavčnik pa mi je pripovedoval tudi o drugih prizadevanjih njihovega kraja, da bi se razvil in gospodarsko okreplil. »Dosej smo imeli le malo industrije, pa še ta je bila zastarela, da je komaj dajala kruha, zdaj pa bi radi ustvarili nekaj več.« Pri tem pa je zanimivo, da se je v ta gospodarski razvoj posredno spet vključila - kul-

tura. V Mislinju, ki prav tako spada v slovenjgraško občino, so lani odprli novo, sodobno šolo. Za patronat so prosili tovarno Crveno zastavo iz Kragujevca. Njihovi zastopniki so že takrat obdarili šolo s praktičnimi darili za pouk in šport. Pred kratkim so opremili mislinjsko šolo z najmodernejšim strojnimi kabinotom, v katerem imajo učenci na razpolago razne elektromotorje, vrtilne stroje, primere in drugo tehnično orodje. To-

krat, ko so prišli kragujevski gosti na Munchovo razstavo, pa so sporočili, da bo podjetje zgradilo v Slovenj Gradcu osrednji avtomobilski servis Crvene zastave in da bo hkrati tamkajšnji obrat tovarne žime prevelj zanje kooperacijsko proizvodnjo polsti, ki jo v velikih količinah potrebujejo za tehnično izolacijo.

Marsikakšne nove možnosti in samozvesti se stekajo na križišču treh dolin.

Bogdan Pogačnik

E. Munch: Tesnoba (lesorez)

20 let naše ljudske revolucije

Plamenica na ulici

Ena izmed akcij, v katerih so udarne skupine beograjske mladine julija in avgusta leta 1941 požgale okrog 200 nemških kamionov in avtomobilov

Ena izmed akcij, v kateri so udarne skupine beograjske mladine julija in avgusta leta 1941 požgale približno 200 nemških kamionov in avtomobilov.

To so bili dnevi prvega leta nemške okupacije v Beogradu. Neko popoldne, ko so nekateri brali velike naslove v časopisu "Novi čas", o prodiranju nemških divizij na vzhodni fronti, sta se navidez brezlično sprehajala po Mileševski ulici — sedaj ulica Save Kovačevića — dva mlada prijatelja. Skupaj z njima se je sprehajal še nekdo neznanec.

Ustavili so se pred hišo števil. 63, v kateri se je pravkar nastanilo nemško poveljstvo. Na drugi strani ceste je stal tovornjak z oznako Werhmachta.

— Prav bi bilo, če bi zažgali ta tovornjak, — je nedolžno rekel neznanec in gledal oba mladeniča, ki sta mu pritrtila:

— Zares bi bilo prav! —
— Kaj misliš, kdaj bi vidva to napravila, — ju je

sklenila že jutri dokončati. Vojin je stanoval na Rdečem križu, kjer je delal kot kovinski obrtnik. Vedel je, da se pred poveljstvom zmeraj sprejema nemški stražar z brzostrelko.

Zmenili so se, da bo Krnja prinesel pištolo, s katero bo Vojin ubil stražarja, kajti Nemec bo sigurno streljal na Krnjo, ko bo zažagal tovornjak.

Nekje v jutranjem svitanju je prenehala policijska ura. Minevala je noč in odnašala s seboj zadnje blede zvezde. Komaj rahlo se je svitalo. Ljudje so pričeli odhajati na delo ali pa so hoteli, da bi se vrnili v vrtlo na trgu, oziroma da bi dobili reden "Dirisov" obrok v pekarni ali specejski trgovini.

Krnja in Vojin sta bila neprispana. Dobila sta se na nekem oglišču in se pomislila med mimoidoče. Vojin je hodil po desni strani Mileševske ulice proti stražarju, Krnja pa po levi strani proti tovornjaku. Vojin je držal desno roko v žepu in stiskal v pesti

bilo Morda pa je za veliki hišni vrati. Če ni vse skupaj le past? Veliki vhod je zaval prazen. Da ne bi vzbudil sumu, je napravil še nekaj korakov, potem pa se je vrnil.

KRNJA ČAKA NA STREL

Vračal se je še bolj počasi in ko je spet prišel pred vhod, je pozorno pogledal skozi. Stražarja ni bilo. To ga je preplašilo in še bolj napelo, da tako vznemirjene živce. Da ga le ni stražar spregledal in se skrli tukaj, mogoče čisto zraven njega, v zasadi? V ušesih mu je zvonilo in v trenutnem prividu ga je videl, kako je nameril kratko cev brzostrelke na njegove prsi. Stal je, ne da bi vedel, kaj naj stori. Sekunde so počasi minevale kot kaplje krvi. Že tretjič se je napotil k vhodu in spet obstal pred njim: zopet ga ni. Razdražen se je obrnil: četrtič je stal pred črnim vhodom. Stal je tu, in ko je opazoval mirno sivo dvorišče ter zeleno

na sračarja kot da bi se vsa zemlja zvalila na njegovo glavo. Mimoidoči so hoteli gor in dol... Za hrbtom, tam kjer je stal kamion, je Vojin zaslišal kovinski zvok vrat. Stražarja še ni bilo, toda ko se je naglo ozrl, je zagledal, kako so okna šoferjske kabine obsijana z rumeno svetlobo. Ko da je vzšlo majhno sonce in se vsedlo na volan nemškega kamiona. "Konec" — mu je šinilo v glavo. Videl je Krnjo, kako se je oddaljeval od zidu. Tudi on se je premaknil...

Umaknil se je petdeset metrov, se pomislil med mimoidoče, in ko se je spet obrnil, je videl, kako velik rdeči plamen iz kabine ližejo kamion. V jutranji tišini se je slišalo rezko prasketanje lesa in razjarjenega jekla v ognju, ki je plapolal po bakla...

— Spet so jim nekaj zažgali! — je mimogrede slišal nekega človeka, ki je hitro umaknil pogled.

Ko so videli goreči kamion, so ljudje pospešili korake, da bi se čimprej umaknili, kajti vedeli so, da bodo Nemci pričeli streljati v prvega, ki ga bodo zagledali. Hitro so se razhajali v vzporedne ulice. Plamen se je v visoki divjal nad kamionom, ki se je komaj razločeval v plamenu. Naenkrat se je razlegel kratek rafal brzostrelke. Okna so se pričela odpirati, razkrušene glave in zaspane oči so pogledovale skoznje, d-ker jih streljalo drugega rafala niso potisnili nazaj.

POD TERAZJSKIMI VISLICAMI

Po dveh dneh sva se sešla s Srbimom. On je bil namreč konspirativna zveza. Nikdar več ga nista videla, in Vojin je kasneje spisal, da je bil to David Pajić.

— Dobro ste napravili tisto. —
— Kaj - tisto? —
— Pa tisto, s kamionom, v Mileševski. —
— Nikar ne mislite, da ne vemo! —

Vojin je hotel vprašati, kako se je razvedelo, vendar se je zdržal. Krnja pa mu je kasneje pojasnil, kako nadzirajo izpolnitve naloge, kako sta onadva samo del velike sile in organizacije, kako je, morebiti, "nekdo od naših" celo opazoval kaj sta delala tisto jutro. Vojin se je takoj spomnil mimoidočih. "Mogoče pa so nam celo po-

KAMION GORI KOT BAKLA

Vojin se je ozrl. Krnja je še zmeraj čakal. — Ni ga... Zažgal — mu je zaklical obrnjen z naperjeno pištolo proti vходу, kot da bi trgjal zaledene glaslice.

Domislil se je, da stražar gotovo spi. Spanec se najteže obesa na tiste veke, ki se ne smejo zapreti. Vedel je, da je vojvoda, da je to čas, ko pritiska nekaj

magali s tem, da nismo bili sami na ulici...

Ko pa so se 17. avgusta 1941 prebudili Terazije, okrašene z vislicami, ki so strelali v njih, bil tudi mladi kovinar Vojin Djurašinović. Zjutraj je z majhnim nahrbtnikom na hrbtu krenil proti Rakovići, kjer bi se moral sestati s Krnjo, da bi se pridružil neki skupini Beograjanov, ki so — s pomočjo partijske zveze — odhajali v partizane.

Pod terazjskimi vislicami je Vojin tisto praznično jutro koval v duši slavnostno prisego maskevanja.

Cez nekaj dni so na majhni jasi pod Kosmajem doneli moški glasovi partizanov, ki so polagali prisego. Med vznemirjenimi mladeniči sta stala tudi Krnja in Vojin. Se isto jesen sta s partizanskimi enotami zapustila Srbijo. Krnja je padel kot poško-mitraljezec. Druge proletarske brigade, Vojin Djurašinović pa se je vrnil v svoj Beograd kot narodni heroj. Živomir Stanković

Ožji štab XIV. divizije je bil z borci vred zadovoljen ob pogledu na porušeni Štampetov most 17. oktobra 1943. Po tej progi ni vozil sedemdeset dni noben vlak. Ko so pozneje dobili partizani še več razstreliva, so naše druge enote, ki so še dvakrat porušile most, prav tako dobro opravile svojo nalogo. Foto: J. Petek

DRUGIČ NAD MOST

Med Nemčijo in Italijo se dvigajo Alpe. Le nekaj železnih predorov in cestnih preizvov veže obe deželi. Po le-teh je Nemčija med II. svetovno vojno oskrbovala italijansko bojišče. Te prometne žile so bile ozka grla, nepristano izpostavljen udarcom zavezniške letalstva ter diverzantam in sabotažam. Skozi Slovenijo vodijo dve prometni žili, po katerih so Nemci lahko pošiljali orožje in oskrbo v Italijo. Prva pelje iz Bejaka mimo Jesenice in Gorice, druga pa mimo Maribora in Ljubljane. Obe sta bili nešteto krat razrušeni, saj so naše brigade in divizije kar tekmovali, katera bo večkrat pretrgala železnice. Poleg tega so na železnih dan in noč visele še posebne partizanske minerske skupine. — Ena izmed najbolj ranljivih točk tržaške železnice je bil 150 metrov dolg most blizu Vrhnike. Sredi obširnih gozdov se pnuje oboki v enega pobočja na drugo. Prvič ga je napadla in porušila XIV. divizija 17. oktobra 1943, drugič XV. divizija 12. junija 1944 in tretjič XVIII. divizija 26. septembra 1944.

Zadnji žarki zahajajočega sonca so pozlatili vso dolino. Srebrno se se zavijale železniške tračnice, ki so sekele pobočje. Zbrusili so jih pešterji vlaki, ki so tod preko brzeli iz Nemčije v Italijo in nazaj. Tudi zdaj je do g. tovorni vlak pravkar prispejal iz Ljubljane. Lokomotiva je puhala oblake črnega dima, vagoni so ropotali čez sklepe. Na ovinku pred mostom so se koleasa trla z robovi ob tračnice in zateglo cvili. Lokomotiva je ostro zapiskala. Počasi se je dvignil signal pred mostom in vlak je zdrsnil na most.

— Štampetov most! — je rekel komandant Polde. — Lani jeseni sem te rušil kot tomiščev, zdaj te pomagam rušiti s Petnajsto.

Vlak je izginil za ovinkom proti Trstu. Spodaj, pri Borovnici, je že pisikal nov vlak, preden se je začel vzpenjati v klanec proti Verdu.

— Promet je zelo gost, — je ugotavljal komisar Pavle, nekdanji železničar. — Seve, saj ni nič čudnega. Zavezniški so z bombardirali Brenner in Trbiž, naši so podrli železnico med Gorico in Jesenicami. Ostala je samo tale in po njej pošiljajo vojake iz Nemčije v Italijo.

— Tale vlak, ki zdaj sopiha proti Verdu, ne bo tako kmalu v Trstu, mislim... — je rekel komandant Polde in pogledal na uro. — Čas je. Pojimo!

Dolga kolona s strelivom in orožjem obloženih borcev se je spustila navzdol proti železnici. Petnajsta brigada je prišla na Ljubljanski vrh izpod Gorjancev, skoraj sto-petdeset kilometrov daleč. Tri dni in tri noči je tipala po stezah in cestah. Od napora so padali voli, konji in nazadnje celo mule. Ljudje pa so hodili, goli in bosi, otovorjeni z orožjem in strelivom. Za Begunjami se je brigada ustavila. Nalase so borci po vseh vaseh pripovedovali, da pojdejo na Primorsko. Sovražnik je to zvedel. Iz teh vesti, ki so mu jih prinesli volni in iz smeri pohoda je sklepal, da bo to najbrž držalo. Divizija obveščevalci so že poročali o okrepitvah, ki so prišle v Ilirsko Bistrico na Fivko in v Postojno. Pri Begunjah pa se je divizija obrnila in izginila v koščatih gozdovih Ljubljanske vrha. Zdaj je od tam gledalo v dolino skoraj dva tisoč parov oči. Petnajsta bo udarila na Verd in zaprla smer proti Ljubljani. Gubčeva bo udarila proti Logatcu, prekoračila železniško progo in zaprla cesto med Vrhniko in Logatcem. Na sam most bo udarila Can-

karjeva brigada z divizionom topništva. Cevi so že namerjene, elementi izračunani, prsti na petelinih...

Dne 12. junija 1944... Ura je pet minut pred pol osmih. Napad se bo začel ob pol osmih zvečer.

Kolona 2. bataljona Petnajste tiho in oprezno prodra proti postaji Verdu. Vodi jih komisar Pavle. Tiho stopa predhodnica skozi redke smreke gozda. Zdaj, zdaj se bo znašla pred sovražnimi bunkerji. Poslušaj, kako nekdo tam igra na orglice, diši po dimu in golažu. Pazijo na suhe vejice. Ko pridejo na plano, bo treba samo skočiti k bunkerjem, užgati hkrati z vsem orožjem in takoj raz-

stisnil. Krik je zamrl v stre-lu.

V gozdu hrup in lomaste-nje. Novinci so udri nazaj. Komaj so jih ustavili in pogrnili nazaj proti železni-ci. Tam je od mostu sem tekla patrulja v dolgih mo-droze-nih plaščih. Pavle je pomignil mitraljezcu Kosu, ki je pokleknil za porobek, pomeril s šarcem na žele-znično in spustil tja dolg rafal. Tam je letelo kame-nje in svinčenke so bre-nče odskakovale od je-kljenh tračnic. Patruljo je razmetalo po nasipu in med oba tira. Samo eden je te-kel dalje v dolgi suknji, krilil z dolgimi rokami oko-li sebe, pravi dolgin in su-knja mu je upletala med no-gami. Prav v breg ga je bilo slišati, ko je krčkal:

— Grozno! Strašno! — Nov rafal ga je pokosil.

Takrat je v gori bruhnil top. Z roba hoste nad železnico je Pavle zagledal, kako je tik ob opečnatem bunkerju ob južnem koncu mostu zrasla iz tal črna goba.

Brez strela je bataljon zavzel postajo in vrsto bun-kerjev. Belgardisti so jo popihali po strmini proti Vrhniki. Skrici njihovih plaščev so frfotali med ro-bidjem, ščavjem in mali-novjem. Nihče se ni obrnil. Med njimi so se črnile že-

lezničarske uniforme. Ba-taljon je poslal za njimi nekaj strelcev, da so hitreje tekli. Minerji so hoteli po-lagati mine.

Drugič je usekal top. Bun-ker je izginil v črnem obla-ku, kosi opeke, cunje, trske in lesovje je letelo v zrak. Pavle se je spravil na skalnati pomol nad železni-co. Top je zagrmel tretjič. Granata je udarila tik zra-ven bunkerja na severni strani. Ni ga zadela, toda nagnil se je in pokazal dro-bovje, ker ga je spodkopala. Prve zelene suknje so se pognale po bregu proti Vrhniki. Nato zategli kriki, go-sto pokanje in gosti rafali.

Drobne črne postavice so se utrgale iz hoste, poskako-vale in se kotale, plazile in se prehitivale. Po drugi strani so se zelene suknje, ki so smukale proti Vrhniki, združevale v gručo. Ne-halo je pokati. Črne posta-vice so priplezale na nasip, tekale po mostu, se spu-sile k barakam v dolini. Ne-kdo je zateglo zavričkal, za-igrala je harmonika. Po-tem so zagorele barake.

Spet je začelo pokati. Mrak se je spuščal, suho lesovje barak je gorelo s svetlim rdečim plamenom in v ognju je pokala municija. Okoli mostu so tekale oto-vorjene mule. Potem je Pa-vle zagledal, kako črne po-stavice beže od mostu.

— V zaklon! Most bo zle-tel v zrak! Lahko tudi sem-kaj kaj prileti, čeprav smo daleč! — je ukazal Polde.

Najprej se je zabliskalo, potem je zrasla iz mostu črna goba dima in šele ta-daj je priplul do Pavleta grom. Sledil mu je piš, da so zasumela drevesa v go-zdu kot v viharju. Kosi tračnic, bloki betona, pragi so leteli kvisku, se visoko v zraku ustavljali in nato za-čeli padati nazaj na zem-ljo. Prav na Verd so deže-vali po gozdu kamni in vi-jaki. Ko se je vse umirilo, je Pavle videl, kako vla-dajo od mostu proti gozdu Cankarjevci ples.

— Tako, akcija je bila uspešna! — je rekel Polde in si obrisal potno čelo.

Prav tedaj se je na po-staji pojavila lokomotiva z velikim štiriosnim Pulma-novim vagonom. Skozi okna so se videli zelene unifor-me. Komandir Štefan je stal na nasipu, komaj ne-kaj metrov od proge. Pa-vle ga je videl, kako je tre-tič skozi okno v vagon nasekano ročno bombo. Ta-koj nato ga je pokosil rafal iz brzostrelke. Na Verdu se je razvela kratkotrajna, toda silovita bitka. Drom-branci so poskakali iz vla-ka, polegali ob nasipu, za kolese in kupi kamenja ter nabijali iz vsega orožja proti gozdu.

Pavle je stekel nazaj, v skrito kotanje, kjer je stal bataljonski minomet. Mi-no-metalci niso vedeli kaj bi počeli. Ko je prišel Janez od njih, so ga začudeno spraševali, kaj pomeni stre-ljanje na postaji. Takoj na-to so se splašili in začeli sipati mine v cev. Druga za drugo so frfotale skozi veje v zrak, iz cevi so švigali bliski, koščki celulozidnih vretic dodatne polnitve so frčali po zraku in goreli s svetlim plamenom. Dolni na progi je nastal ognjemet. Mina je padla na tender, na streho Pulmana, na lo-komotivo... To nasipje je deževalo kamenje, pomeša-no s koščki železa. Od ne-kod je začela sekati na lo-komotivo še protitankovska puška. Kmalu je siskala iz prestreljenega kotla para. Streljanje je pojenjavalo. Vlak je gorel, domobranci so izginili proti Vrhniki.

Od tam pa so začeli stre-ljati in kmalu se je Pavle-tov bataljon moral umak-niti z desetimi ranjenimi in tremi mrtvimi.

M. P.

Na ruševinah Beograda, ki so ga Nemci 6. aprila 1941 zbombardirali, so se našli kaj radi še fotografirali!

spremljevalec povprašal, ne da bi umaknil svojega po-gleda.

Za trenutek sta se mlade-niča vznemirila, se ozrli okrog sebe in rekla, kakor da gre za najbolj navadna opravila.

— Seveda lahko! Kako da ne... —

— Kdaj? Bi lahko jutri? —
— Mladeniča sta se spogle-dala. — Lahko. —

NEPRISPANA NOČ

Kakšen skrivnostni, ko-maj slišen razgovor je bil to v zaslužnjem Beogradu, po katerem so križarili tuji vojaki? Kdo so ti ljudje, ki šepetajo in pripravljajo po-žig pred nosom poveljstva enot tretjega rajha, ki vlada Evropi? Eden izmed njih je bil Vojin Djurašinović-Kot-ja kovinski delavec.

Te pomladi je v zmedri aprilske katastrofe pobegnil iz nekega zbirnega taboriš-ča za jugoslovanske voja-ke, ki so v nekaj dneh voj-ne postali ujetniki. Spet se je vrnil v Beograd. Nekoga dne se je srečal s svojim to-varšem Krnjem. Od takrat sta bila nerazdružljiva. Raz-govor med vsakodnevnimi srečanji so vzbujali v Vo-jinu občutki spoštovanja. Krnja mu je začel prin-ašati knjige, o katerih je ve-del, da so že pred vojno naskrivaj krožile naokoli. Govoril mu je, kako se bo zgodilo nekaj velikega in pomembnega in da bosta tudi onadva sodelovala v teh dogodkih. Nekega dne ga je Krnja odvedel v Ra-kovico. Na ravnini, ob to-varni motorjev jih je čakal človek, s katerim ga je spoznal. Rekel je, da se imenuje Srbim. On je bil tretji udeleženec njihovega razgovora v Mileševski uli-ci. Povedal jim je nekaj, zaradi česar to noč nista mogla spati.

Sedaj sta imela nalogo, ki sta jo tako zelo pričako-vala. Nedoločena kramlja-nja in meglena pričakova-nja so se razblinila pred nenadno nalogo. Vojin ta-krat ni dosti vedel o Par-tiji. Slutil je le, da velika in mogočna organizacija pričakuje od njega in od Krnje izpolnitev te naloge.

Ko sta se poslovila od Srbina, sta pričela kar med potjo sestavljati načrt, kako bi zažgala kamion. Šele se-daj sta se zavedla kolikšne nevarnosti in tveganja skriva to delo, ki sta se ga tako lahko poprijela in ga

Ze kmalu po prihodu v Beograd so pričeli nemški okupatorji obešati srbske rodoljube

• MARIBOR Dovolj pridelkov na trgu

Mariborski živilski trg je v zadnjem času razmeroma dobro založen. Na razpolago je dovolj vseh kmetijskih pridelkov, zlasti paradižnika, fižola in zelja ter sadja. Prevladujejo zasebni prodajalci s Ptujkega polja in iz Slovenskih goric, prodajalci iz Srbije in Makedonije pa nudijo paradižnik in lubenice. Ugotavljamo, da socialistična kmetijska gospodarstva in zadruge vse premalo prihajajo na trg. Tako je svoje pridelke le nekajkrat prodajala kmetijska zadruga Kamnica, kmetijsko gospodarstvo Kosaki pa je nudilo potrošnikom kakovostne breskve.

JUBILEJNI PRAZNIK

Pri Okrajnem odboru Rdečega križa v Mariboru zaključujejo priprave za izdajo zbornika ob 20. obletnici ljudske revolucije. Zbrali so že precej gradiva o dejavnosti občinskih odborov Rdečega križa v mariborskem okraju. Zbornik bo izšel bržkone že prihodnji mesec, v njem pa bo

Bivši preganjeni bodo obiskali Srbijo

V sporočilo, ki smo ga objavili včeraj pod zgorajim naslovom, se je vrnila v rokopis neljuba napaka, ki jo s tem popravljamo. Pravilno je torej brati stavek v drugem odstavku takole:

«Voznina v obe smeri je 1500 DINARJEV (TISOČ PET STO), v krajih nekdanje pregnanosti pa bodo tamkajšnje organizacije Zveze borcev skušale za udeležence preskrbeti stanovanja...»

Stroški za pot so torej res nizki. Voznino naj prijavitelci pošljejo po denarni nakaznici na UPRAVO «VEČERA» — MARIBOR, GOSPOSKA 23.

NAŠ FOTOZAPISEK

Stanovanjska skupnost «Koroška vrata» in hišni svet stanovanjskega bloka ob koncu Smetanove ulice v Mariboru sta uredila lično otroško igrišče s pravim letalom, gugalnicami in nekaterimi drugimi objekti. Otroci se v tem otroškem igrišču radi zadržujejo. (Foto M. Kos)

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Nepopolna osebnost pokojnika

K. Z. — Imate 26 let pokojninske dobe in boste letos dopolnili 55 let starosti. Ali boste upravičeni do osebne pokojnine, čeprav od leta 1950 dalje niste bili več v delovnem razmerju?

Odgovor: Po 1. tč. 1. odst. 20. člena zakona o pokojninskem zavarovanju pridobi zavarovanka pravico do nopolne osebne pokojnine, ko dopolni 55 let starosti, če ima 25 ali več let pokojninskega vsehnebnega leta. Če so torej podatki Vašega dopisa točni, boste z dopolnitvijo 55 let starosti pridobili pravico do nopolne osebne pokojnine.

Čas, ki se ne šteje za pokojnino

S. A. — Lj. Leta 1946 ste bili zaradi kaznivih dejanj zoper ljudstvo in državo, storjenih med okupacijo, obsojeni na 7 let odzema prostosti s prisilnim delom. Ali in pod kakšnimi pogoji se vam bo priznal v delovno dobo za pokojnino čas, ko ste bili v delovnem razmerju pred 15. V. 1945?

Odgovor: Ker ste bili obsojeni na kazen, ki ustreza kazni strogega zapora, nad 5 let zaradi kaznivih dejanj zoper ljudstvo in državo, storjenih v vojnem času od leta 1941 do 1945, se vam po 2. tč. 1. odst. 51. člena zakona o pokojninskem zavarovanju ne prizna v pokojninsko dobo za pridobitev in odmero pokojnine ničesar od dobe do 15. V. 1945.

Otroški dodatek

F. J. — C. Kako bi dosegli, da se dedni delež po sestavi, ki vam pripada po Vašem pokojnem očetu in ki ga ne hasnujete, ne bi upošteval pri prejemanju otroškega dodatka?

Odgovor: Pri priznavanju otroškega dodatka se upošteva tudi del davnega čezusa temeljne dohodnine od kmetijskega posestva, ki odpade na sodezni del neobravnavane zapušćinske mase, ki pripada po dednem pravu, in sicer ne

Mednarodno filatelistično srečanje

Mariborsko filatelistično društvo je eno najdelavnejših filatelističnih društev v državi, saj je za svoja prizadevanja prejelo že mnogo pohval in priznanj. Tako so nedavno izdali posebno spominsko kuverto ob velikem partizanskem slavu v Ribnici na Pohorju. Prav tako se pripravljajo na mednarodno srečanje z avstrijskimi filatelisti, ki bo 10. septembra v Mariboru. Ta prireditelj je postala že tradicionalna, saj se bodo filatelisti obeh držav letos že četrto sestali in izmenjali izkušnje. Pričakujejo tudi u-

Lenart v Slovenskih goricah

Živahna komunalna dejavnost

V Lenartu v Slovenskih goricah zaključujejo dela pri izgradnji vodovoda in kanalizacije. Pri kopanju jarkov za vodovod in nekaterih drugih delih so prebivalci prispevali več tisoč prostovoljnih delovnih ur. Računajo, da bodo 6. okt. — ob občinskem prazniku — lahko obe komunalni napravi izročili svojemu namenu.

Dograditev vodovoda in kanalizacije ni pomembna samo iz zdravstveno-komunalnega, temveč tudi z gospodarskega stališča. S tem so namreč v Lenartu postavili temelje za nadaljnji industrijski razvoj kraja, ki ima sedaj le tovarno usnja in nekaj manjših obrtnih podjetij. Vodovod in kanalizacija sta namreč pogoj za odobritev kredita za izgradnjo tovarne sadnih koncentratov v Le-

lenartu. Prav tako je tovarna usnja zaključila svojo rekonstrukcijo in 6-mesečno poskusno proizvodnjo. Pri tem so ustvarili 18 milijonov din. čistega dohodka in pogoje za širjenje proizvodnje, osvojitve novih proizvodov in za povečanje svojih zmogljivosti. Tovarna bo morala čimprej urediti čistilne naprave, saj zastajajo s kemikalijami Plesnic.

V Lenartu so začeli graditi tudi 20-stanovanjski blok, na katerega so se dni zabetonirali prvo ploščo. To je hkrati v Lenartu prva gradnja, ki jo gradijo združeni investitorji občinski ljudski odbor, obrtna in trgovsko podjetje, kmetijska zadruga in kmetijsko gospodarstvo v skupni vrednosti 62 milijonov dinarjev. Izdelali so tudi načrte za preureditev gostilne «Groz» in zadržnega doma v Lenartu. V zadržnem domu bodo uredili centralno kurjavo ter tako omogočili uporabljanje teh prostorov tudi pozimi. Obrtno podjetje «Klenos» pripravlja gradnjo novih prostorov, da bi lahko zaposlilo skupaj okrog 160 ljudi. Trenutno imajo v podjetju zaposlenih 60 do 70 delavcev. Idejni projekt za gradnjo novih prostorov so strokovnjaki že izdelali.

Pomanjkanje ucinih moci

V občini Lenart se vedno primanjkuje okrog 28 uč-

teljev. Prvi in drugi razpis za pridobivanje prosvetnega kadra sta bila uspešna. V občini po počevalu letos tudi nekaj učiteljev, absolventov srednjih šol, ki bodo predhodno obiskovali pedagoški tečaj v Ljubljani.

• SELCI SODOBNO OPREMLJENA TRGOVNICA POSLOVALNICA

Trgovsko podjetje Cerkevjak je v zač. učenju domu v Selcih na novo uredilo in sodobno opremilo trgovsko poslovalnico. To je hkrati prva trgovska poslovalnica v občini Lenart, ki so jo obnovili in opremili v skladu s sanitarnimi in nekaterimi drugimi predpisi.

Cerkvenjak stanovanj za učitelje

V Cerkevniku so uredili dve družinski stanovanji za učitelje, s čimer je občinski ljudski odbor Lenart v Slovenskih goricah vsaj v glavnem rešil stanovanjski problem učiteljev v tem kraju. Odprto pa je še vedno pravljanje gradnje nove šole, ker sedanjí prostori v nobenem oziru ne ustrezajo.

Negovala ob jezeru je živahno

Vsa leta po vojni. so turistični delavci zamažili ozorjajali na Negovsko jezero, na možnosti kopanja in turističnega udejstvovanja. Sedaj pa se so stvari le premaknile z mrtve točke. Ob jezeru so uredili bife in nekatere druge prostore. Ob lepem vremenu je ob jezeru precej kopalcev. Ob sobotah in nedeljah pa prihajajo tudi avstrijski državljanji.

Pivka osemletko bodo gradili

V Pivki nestrpno čakajo na začetek gradnje nove osemletne šole, ki bo veljala po predračunih kakšnih 210 milijonov dinarjev. Načrti za novo poslopje je so izdelani, potrditi pa jih mora še revizijska komisija. Šola bo stala med Petelinjami in Pivko, njen investitor pa je Oblo Posojna.

Glasilci delovnih kolektivov

Letos sta začela izdajati lastni glasili tudi delovna kolektiva lesne industrije «Javor» Pivka in Gozdno gospodarstvo Posojna. Medtem ko prvi izdajajo mesečno «Javorjev list», izhaja brošura «Gozdni gospodar», glasilo 700-članskega kolektiva GG, vsak drugi mesec. Prve številke obeh glasil, ki so jih dobili vsi zaposleni brezplačno, so posvečile največ prostora proizvodnim problemom in vprašanjem uvajanja novega gospodarskega sistema v obeh gospodarskih organizacijah.

Postojna Avto ceste bodo šli graditi

Občinskemu komiteju Ljudske mladine v Postojni se je prijavilo sedemnajst mladincev za brigado, ki bo odšla na avto cesto Bratstvo in enotnost v začetku septembra. Med prijavljenimi brigadirji je več kmetijskih delavcev, ki se žele na akciji udeležiti za traktoriste.

• PRESELEITEV TRGOVSKEGA PODJETJA

Trgovsko podjetje na debelo «Nanos», ki je doseglo v prvem polletju letošnjega leta skoraj dve milijardi dinarjev ali 82 odstotkov letnega plana realizacije, se bo v kratkem preselilo iz Prestranj v Postojno, kjer si je ob Tržaški cesti zgradilo novo upravno zgradbo in

gasilskih organizacij v Slovenskem narodnem gasilskem razstavu, veliko gasilsko vajo na Glavnem trgu in Poštni ulici, regato na Dravi ter veliko parade s sodelovanjem mariborskega in okoliških gasilskih društev.

V OBRTI DOVOLJ UČNIH MEST

Obrtno-komunalna zbornica okraja Maribor si prizadeva, da bi v okviru možnosti preskrbel mladino čim več prostih učnih mest. Prostora mesta so še vedno v čevljarski, krojaški, kovarski, dlmkarski in v nekaterih drugih strokah. Nekatera obrtna podjetja se iz nerazumljivih razlogov branijo ženske delovne sile.

Vigred

Majhna kronika živahne, neustudne dejavnosti prevaljskih pionirjev je njihovo glasilo «Vigred». List ima že večletno tradicijo in učenci osnovne šole ga zlahka napolnijo z zanimivimi novicami iz domačega kraja. Kar je mogoče najlepše v «Vigredi», je skrb urednikov, da dobijo na straneh glasila prostor za objavo in s tem spodbudo za nadaljnje delo učenci vseh razredov: dopisniki niso le starejši učenci, ki znajo napisati že prav lepe, literarno oblikovane prispevke in zanimive reportaže, temveč tudi učenci prvih razredov, ki zmorejo šele tri, štiri stavke.

V letu pionirskih iger je «Vigred» dobila nov okvir. Literarni krožek, ki izdaja glasilo, je tretje število kosovelj Jugoslovanskim pionirskim igram. Napolnil jo je z najboljšim, kar so učenci napisali o domačem kraju v preteklosti, o njegovi današnji podobi in o načrtih za razvoj v bližnji in daljni bodočnosti. Prav gotovo imajo za prvo jesensko številko, ki jo bo praktikal med bralce začetek šolskega leta, pripravljeno veliko novic o svojem delu in načrtih. Upamo, da jih bodo sporočili tudi nam, da jih bomo posredovali širokemu krogu mladih bralcev, kot posredujemo danes dva utrinka iz šolskega življenja na Prevaljah nekoč in danes.

IZ PREVALJSKE «VIGREDI» Ko je bil moj ded še šolar..

Moj ded je hodil v šolo v času Avstro-Ogrske. Rojil se je leta 1889 na Prevaljah. Bil je sin batjarja. Ker je bil sin revnih staršev, je hodil v šolo sirovašino obložen in v oklah.

V šoli je bilo malo otrok. V prvem in drugem razredu so učenci potrebovali tablico, kamenček in čitanko. Se le v drugem razredu so se začeli učiti pisati s črnilom. Ded je hodil v šolo samo štiri leta. Če bi šolanje nadaljeval, bi moral starši plačevati šolnino.

Učitelj je bil zelo strog. Učenci so bili mnogokrat tepeni. Ded se je moral učiti nemškega jezika, saj so hoteli takrat ponemčiti vse Slovence. Po končani šoli se je trudil za kolarja.

Takrat je bilo na Prevaljah malo hiš in malo ljudi. Nekaj hiš sta za svoje delavce in uradnike zgradili takratna železnarna na Prevaljah in premogovnik na Lešah. Pri Vaukanu je bila gostilna, pošta in mesarija. Pri Abacu je bila tudi gostilna, pošta in mesarija, pekarna in skladišče piva za Meziško dolino. Na Prevaljah je bilo okrajno glavarstvo, hiša onkraj Meže se še danes tako imenuje. Kjer sta danes pošta in banka, je bilo takrat sodišče, za njim pa zapor.

Ceste so bile zelo ozke in slabe. Kadar je bilo suho vreme, so bile prašne, v dež-

ju pa blatne, da je bilo težko. Avtomobil niso vozili skozi Prevalje, kot vozijo danes. Po blatni cesti so se premikali le v vozove vpreženi konji in voli.

MIRKO LORBER
Vl.c razred, Osnovna šola Prevalje

Ivan Arh, učenec osnovne šole Toneta Okrogarja v Zagorju: Moj kraj danes

Radgona Občinski praznik

Prebivalci občine Gornja Radgona bodo letos 15. oktobra s številnimi prireditvami praznovali obkrožni praznik in spomin na odhod v partizane prvih borcev s tega področja. V parku pred šolo prireditelj odkrit spomenik revolucije. Načrti za spomenik je izdelal inž. arh. Milan Cernigoj iz Maribora. Praznovanje občinskega praznika sponada tudi z zaključkom trgovate ter bodo v tem okviru pripravili nekaj prireditelj.

Postojna Avto ceste bodo šli graditi

Občinskemu komiteju Ljudske mladine v Postojni se je prijavilo sedemnajst mladincev za brigado, ki bo odšla na avto cesto Bratstvo in enotnost v začetku septembra. Med prijavljenimi brigadirji je več kmetijskih delavcev, ki se žele na akciji udeležiti za traktoriste.

• PRESELEITEV TRGOVSKEGA PODJETJA

Trgovsko podjetje na debelo «Nanos», ki je doseglo v prvem polletju letošnjega leta skoraj dve milijardi dinarjev ali 82 odstotkov letnega plana realizacije, se bo v kratkem preselilo iz Prestranj v Postojno, kjer si je ob Tržaški cesti zgradilo novo upravno zgradbo in

JUGOSLOVANSKE PIONIRSE IGRE — PIŠEJO NAJMLAJŠI SODELAVCI

Dobravljani pionirji se zbirajo v številnih krožkih. Med njimi je tudi baletna skupina, ki se je že lepo uveljavila in je prispevala lepe točke k obkrožitvi prireditelj v novem kulturnem domu

KAKO JE V DOBRAVLJAH

Pred leti so bile Dobravlj majhna, le malo poznana vasica. Stare hiše so se plaho skrivale v zavetju Brda. Skoraj vsi prebivalci so bili kmetje, ki so se od jutra do večera trudili na svojih njivah. Njihovo tiho življenje pa je prekinila vojna. Nemci so prinesli grozo in strah. Mnogo mladih vaščanov je odšlo tedaj v gozdove in od

tam so branili svojo zemljo. Sovražnik je moril najbolj zavedne ljudi, ropal poljske pridelke in požgal hiše ljudem, o katerih je sumil, da sodelujejo v NOB.

Za temnimi dnevi pa je prišlo sonce svobode in preerojenje. Tudi preerojenje, zakaj Dobravlj niso več samo skupnica starih, v vojni porušeni in požgani hiše. Zrasle so nove, lepe hiše in Dobravlj so postale velika, lepa vas. Na hribovku nad glavno cesto je iz razvalin zrastle nova šola. Iz vseh okoliških vasi si hodijo otroci vanjo bistrimi glavami. Na strehi šole se ponosno dviguje televizjska antena. Pa ni edina v vasi, še nekaj hiš se ponaša s takimi.

Blizu šole je igrišče, ki nikoli ni prazno. Vsi se ra-

di razvedrijo na njem, najmlajši, pa tudi taki, ki pridejo tja po dokončanem poklicnem delu.

Dobravlj imajo sedaj tudi nekaj, kar so že dolgo pogrešale: lep nov kulturni dom, ki sicer še ni popolnoma dokončan, a so že zadenili pod njegovo streho pionirski glasovi. Pravi pionirji so ob obletnici revolucije odprli novi kulturni dom s prirčno prirediteljo. Na večer pred praznikom je bila dvorana polna vaščanov, ki so z zanimanjem in navdušenjem spremljali prireditelj. Pripravili smo jo pod vodstvom učiteljev. Tudi najmlajši so za zaključek prireditelj zaplesali in takrat so bile pozabljene težke ure. Vendar stoji blizu železniške postaje spomenik in nas opozarja, naj ne pozabimo na tiste, ki so za

osvoboditev in novo življenje naše vasi prispevali največ — svoja življenja. Jožica Lukic, VIII. razred, Osnovna šola Dobravlj

MOJ KRAJ DANES SEMIC

V «Delu» najraje prebiram pisma, ki jih pišejo pionirji v vseh slovenskih krajih. Zato sem se obotavljala, a koncu sem se le odločila, da bom napisala nekaj o svojem domačem kraju. Majhen je, a imamo ga bolj rada kot največja mesta.

Že mineva dvajseto leto, odkar je po svetu zavirala druga svetovna vojna. Tudi moji vasi in prižanost. Sovražniki so pobijali, ropali in odganjali naše ljudi v taborišča. S tem pa so zbudili upor. Domačini so odšli v boj, s pogumom, požrtvovalnostjo in v vztrajnostjo, s svojo krvjo so znova priborili svobodo. Hvala leži moji jim in tistim, ki so padli, gradimo lepe spomenike.

Konec vojne je naša vas dočakala v ruševinah. Skoraj ni bilo hiše v Semicu, na kateri ne bi ostali sledovi izstrelkov. Zato ljudje niso počivali. Zabili so popravljati stare hiše in graditi nove, napeljali so nove ceste in železnice, z njiv so očistili kmetje, da jih danes lahko orjemo s traktorji.

Najvažnejše, kar smo dobili po vojni v Semicu, sta vodovod in elektrika. Kmalu zatem, ko so nam napeljali elektriko, smo dobili tudi prvo tovarno — Telekomunikacije. Danes se je že močno povečala, v njej si služi kruh že več kot 180 delavcev. V tovarni so zaposlene predvsem ženske, moški pa delajo v Mizarški delavnici.

Tudi pionirji smo dobili nekaj lepšega: veliko šolo, ki jo z veseljem obiskujemo. SONJA NOVAK Semic

VG Kapela se pripravlja na trgat ev

Četrtno vinogradov že obdelujejo s stroji — Za delavce gradijo kopalnice in pralnice v Murščaku, Svobodnem vrhu in pri Kapeli — Na živinorejskem obratu Turjanci so uredili električno molzišče

Cez dober mesec bodo v vinogradu Vinogradniškega gospodarstva Kapela za to pokrajino že značilni klopčiči s svojimi klopčanjem naznanili začetek trgatve. Obratci gradnja z brenjami na hrstu bodo hoteli od trsa do trsa in prenašati letosnji pridelek ranine, ržinca, sauniga, burgundica in nekaterih drugih zlatih sort. V veliki 60-vagonski, modernu opremljeni vinski kleti na Kapeli že pripravljajo sode in urejajo kletne prostore, da bi lahko takoj vketili letošnji pridelek.

Na Kapelskem in Svobodnem vrhu, Murščaku in nekaterih drugih vrhovih pripravili tudi manjše kleti, v katerih bodo vketili sadje. Letos pričakujejo srednjo letino, ker se je gozdje med cvetenjem ospallo. Posebno pozornost posvečajo na vinogradniškem gospodarstvu strojni obdelavi. Njihovi vinogradi zajemajo že 120 ha površin, od katerih jih četrtno že strojno obdelujejo. Do konca leta 1965 bodo vse vinogranjske kmetije opremljene s stroji za obdelavo vinogradov.

V Turjancih imajo živilorejski obrat s 150 glavami živine in električno molzišče. Dve delavci pomočnika v šestih minutah osem krav, oz. 60 do 80 krav v eni uri. Tako

prihranijo na delovni sili in zagotovijo higijensko moško mleko. Čeprav je na tem obratu zaposlenih šest družin, imajo samo šest stanovanj za eno družino. Na Okrajnem ljudskem odboru Murška Sobotna niso dobili kredita za gradnjo stanovanj za kmetijske delavce, čeprav so jim ta sredstva obljubili. Na obratu so nam povedali,

da je zaradi pomanjkanja stanovanj ogroženo normalno delo tega obrata.

IZREDNA SKRBE ZA VINOGRADNIŠKE DELAVCE

Vinogradniško gospodarstvo Kapela se je lotilo tudi urejanja družbenega standarda za svoje delavce. Tako

gradijo v Murščaku, Svobodnem vrhu, Murščaku in nekaterih drugih vrhovih pripravili tudi manjše kleti, v katerih bodo vketili sadje. Letos pričakujejo srednjo letino, ker se je gozdje med cvetenjem ospallo. Posebno pozornost posvečajo na vinogradniškem gospodarstvu strojni obdelavi. Njihovi vinogradi zajemajo že 120 ha površin, od katerih jih četrtno že strojno obdelujejo. Do konca leta 1965 bodo vse vinogranjske kmetije opremljene s stroji za obdelavo vinogradov.

V Turjancih imajo živilorejski obrat s 150 glavami živine in električno molzišče. Dve delavci pomočnika v šestih minutah osem krav, oz. 60 do 80 krav v eni uri. Tako

Gradnja kopalnice in pralnice na Murščaku

Foto: M. Kos

Rupon
za pravno
posvetovalnico
«Dela»

Prvi koraki še majavi

Košarka

Dokaj slabo pripravljene ekipe na drugi del tekmovalnega leta, ki je precej pripomožljivo k njej ravno tekmovalni del sezona, ki se bo začel v prvem kolu republiške košarkarske lige in zares izdatna zmaga košarkarjev iz Maribora, ki so doma kar s 34 točkami premagali goste iz Škofje Loke, so glavne značilnosti prvega kola republiške košarkarske lige.

Najbolje so se seveda - kar je že rečeno - odrezali igralci Ilirske Bistrice, ne glede na to, da so Škofjelokani brez odličnega igralca Kolende, ki je suspendiran. Toda odstopnost tega igralca prav v njejmer ne zmanjšuje uspeha dočim, ki so po vsej priliki edina ekipa, ki se skrbno in temeljito pripravila na začetek jesenskega plesa za točke. Ilirijani so v zaprtem borbi na domačem tleh premagali krajevno tekmečo Srebovo. Toda vodstva ekipa v tem tekmovalnem letu se zdaleč ni pokazala tako učinkovite igre, kakršno smo bili vajeni gledati v spomladanskem delu. Ti igralci vodijo po prvem kolu, če kar s osmimi točkami prednosti pred Ilirsko Bistrico na drugem mestu. Čisto najbolj razburljivo je bilo srečanje na Jesenicah, kjer je gostujoča ekipa Proletarica kotila še tri minute pred koncem za 14 točk, pa je nazadnje izboljšala za eno točko. Prav ta poraz je ponovno opomin: za zmago močnejši košarkarji so potrebni tudi dobri tehnični vodje!

Ta del prvenstva pa bo zanimivejši za ekipe, ki se bodo odhod, kakor za one na vrhu lestvice, kjer je vrstni red, če seveda ne bo kakšnih posebnih premikov, že določen. Kar šest ekip se bo borilo za obstanek v ligi. Če se Ljubljana ne bi kvalificirala za drugo ligo, bi morale zapustiti to re-

V GRADCU

Remija za Pirca in Rabarja

Gradec, 22. avg. V VII. kolu mednarodnega šahovskega turnirja je velemojster Pirc remiziral s Švicarjem Marthalerjem, mednarodni mojster Rabar pa z Relkstabom (ZN). V ostalih partijah so bili doseženi naslednji rezultati: Dargan ZN - Vodep (AV) 1:0. Robatsch (A) - Scharf (A) remi, Dückstein - Struner (A) 1:0, Prameshuber (A) - Pachman (CSSR) 0:1.

V VIII. kolu sta Pirt in Rabar spet remizirala, Pachman je dobil celo točko proti Marthalerju, Dargan pa z Relkstabom, ostale partije pa so bile prekinjene.

Po tem kolu je vrstni red udeležencev takle: Dargan 6,5, Pachman 1, Pirc 5,5, Relkstab 4,5, Dückstein 4 (1), Rabar 4 itd.

Štirje velemojstri na Dunaju

DUNAJ, 22. avgusta. V dneh od 7. do 17. septembra bo tukaj velik mednarodni šahovski turnir v spomin pokojnega velemojstra Schlechterja. Na turnirju bo nastopilo 12 igralcev, med njimi tudi velemojstri Pirc, Uhlmann, Filip in Barcza. Razen te četvorice bodo igrali še trije tuji mednarodni mojstri ter najboljši domači šahisti Dückstein, Robatsch, Kinzel, Kopecky in Stöckl. Prva štiri kola bodo odigrali v Badenju, ostala pa na Dunaju. Pokrovitelj turnirja je avstrijski ministar za prosveto dr. Drimmel.

V Kitzbühlu - Emerson

Kitzbühel, 22. avg. - V finalu mednarodnega teniškega turnirja je Avstrijec Emerson premagal rojaka Leventja 6:3, 6:3, 3:6, 6:0, 6:2.

PO DOMAČIH KRAJH

Karlovac - V prijateljski nogometni tekmi je Karlovac premagal Vojvodino iz Novoga Sada 4:1 (1:1).

Ilirska Bistrica - Član slovenske lige Partizan iz Ilirske Bistrice je v prijateljski košarkarski tekmi visoko porazil zadnjeplasirano moštvo slovensko-hrvaške lige Kvarnerja z 61:45.

Postojna - Košarkarji domačega Partizana so imeli v nedeljo v gosteh moštvo Partizana iz Sežane in ga v prijateljski tekmi premagali 61:39 (32:19). Najuspešnejša strelica bila Škerinjar 23 in Lipovž 17. Jesenski del prvenstva v koprski okrajni košarkarski ligi, kjer igrajo obe moštvi, se prične 3. septembra. (A. M.)

Zvezna

waterpolska liga

V nadaljevanju zvezne waterpolske lige so bili doseženi naslednji izidi: Jadran (Sp)-Partizan 3:3, Mornar-Mladost 4:3 in Jadran (HN)-POSK 2:0. (Proti tekmi Mornar-Mladost je bil vložen protest.) Zaradi slabega sojenja Bole Gekina je komisija v sestavi dr. Vladimir Polić in Miroslav Macarot tekmo razveljavila.

Slovensko waterpolsko prvenstvo

Ljubljana, 22. avgusta. - Nocoj se je v kopališču Kozleje začel drugi del letošnjega waterpolskega prvenstva Slovenije. Nastopajo

I. ZVEZNA NOGOMETNA LIGA

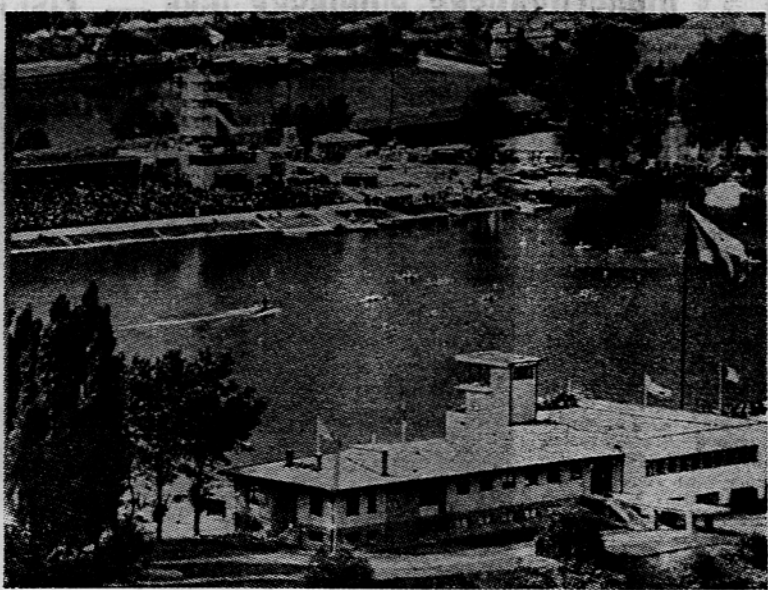
PARTIZAN : DINAMO 2:0 (0:0)

Beograd, 22. avg. Po toplem in sončnem vremenu sta se danes pred okoli 35 tisoč gledalci pomerili na stadionu JLI v zaostali prvenstveni tekmi I. kola zvezne nogometne lige enajstorici Partizan in zagrebškega Dinama. Zmagal je Partizan 2:0 (0:0). Sodil je Ivanovski iz Skopja. Partizan: Šokić, Jusufi, V. Petrović - Radović, Mi-

publiško tekmovalje kar tri ekipe. Dva neposredna tekmeča za slovo (Medvede in Sotanj) sta se še srečala med seboj. Medvedovi so igrali mnogo bolj dovršeno, pa čeprav je Sotanj nastopal z nekaj novimi igralci, ki pa v igro niso vnesli ničesar novega. Tako ostajajo Sotanjanci slej ko prej najosrednejši kandidati za zaključno mesto.

Branki je v Mariboru gladko opravil z Mostami, Tivoli pa je bil v prvem kolu prost. V ženski republiški ligi sta bili v prvem kolu odigrani samo dve tekmi - pa se ti dve obe v hudem naltivu. Pravi bi bil, da bi v prihodnje vsaj ženske ekipe ne igrale v skrajno neprimernem vremenu. Branki je z nekaj odigranimi tekmi več zavel sedaj prvo mesto na lestvici republiškega tekmovalja in si odprl možnost, da osvoji drugo mesto. Tudi to mesto je izredno pomembno, saj bo prihodnje leto ustanovljena tudi ženska zvezna liga, v kateri bodo sodelovali dve preproslasti ekipi iz republiškega prvenstva. Medtem ko ekipe iz republiške moške lige že tekmujejo, bodo košarkarji v slovensko-hrvaški ligi prvič izvajali svoj spored v prvih dneh septembra.

M. L.

Tak je veslaški stadion v Pragi, na katerem so letošnji boji žensk in moških za prvenstvo Evrope

DELO KOMENTIRA NEDELJSKE ŠPORTNE DOGODKE

Mladi osvajajo vrh

Plavanje

Preteklo nedeljo se je v Trbovljah končalo slovensko prvenstvo v plavanju. Po priključitvi je v ekipni konkurenci zmagala Ljubljana pred Rudarjem in Celulozo. Žal tokrat niso startali plavalci Triglava iz Kranja. Računice je namreč pokazala, da bi tekmovalje s tem mnogo pridobilo, saj bi bila borba za prvo mesto med Kranjčani in plavalci Ljubljane izredno razvneto. Verjetno bi prednost Triglavcem, vprašanje pa je, če bi jo bili mogli Kranjčani v praksi uresničiti.

V primerjavi z rezultati lanskega leta so vsi nastopajoči klub - razen Rudarja - močno napredovali. Ljubljana ima ta čas mlado moštvo, ki se izredno veliko obeta, čeprav so k uspehu veliki deleži pripomožni: veterani Poljanšek, Goršič, Pele in Rodetova. Naj namreč nekaj imen nadobudnih plavalcev: Souvanova, Trtnikova, Petermanova, Kostova, Majerjeva, Boletova, Linhartova, Dermastia, Zverniki, Breskvar, Pavšič in Tominešek. Kot slovenski ekipni prvak bo v kratkem nastopila na kvalifikacijskih tekmah za prvo zvezno ligo v Mostarju. Na tem turnirju ima po našem tudi največ realnih možnosti za najboljšo uvrstitev.

Rudar je kljub doseženemu drugemu mestu letos nasploh nazadovolj. Klub se je zadnji čas znašel v hudih težavah. Nekaj najboljših plavalcev in plavalk je prenehalo tekmuovati, povrh vsega pa se je še Trtnikova letos preselila v Ljubljano in nastopa zdaj za ljubljanski klub. Vendar v Trbovljah poleg Podlesnikov še raste še vrsta novih, odličnih plavalcev in plavalk. Uspehi mlade Sribarjeve, Kočarjeve in zlasti Vodiškove dajejo slutiti, da bo ta sodba o plavalcih iz Trbovelj že kmalu vse drugače razveljavljena.

Celuloza je ekipo močno pomladila. Razen Breskvarjeve se v ekipi odlikujejo predvsem trije mladi plavalci: Svab, Jesenšek in Kravos. V splošnem so kot ekipa napredovali, vendar kažejo šibko točko - z maloštevilno žensko ekipo.

Plavalci Prešerna iz Radovljice so izredno homogeno moštvo, čeprav nimajo med seboj zelo kvalitetnih posameznikov. Obratno pa je pri Neptunu iz Celja, ki ima nekaj odličnih plavalcev (Vrhovšek, Orel, Toplak, Goršič), nima pa niti povprečnih plavalcev. Ilirija je v letošnjem letu močno napredovala. V moštvo se je pojavilo nekaj nadarjenih mladih moči (Kermavner, Simčič, Marolt, Lenič, Kumrova in Dolenceva), vendar je bila za zdaj še prešibka za vidnejšo uvrstitev.

Pohvalna je bila tudi udeležba Fužinarja iz Raven, ki

bo v kratkem gotovo še bolj napredoval, saj bo v Ravnah morda že letos odprl nov zimski bazen.

Ce bi izbirali najboljšo plavalco in plavalca prvenstva, bi se med ženskami kaj lahko odločili: Juška Podlesnikova je štirkrat nastopila, štirkrat zmagala in postavila štiri nove rekorde. Teže bi bilo izbirati med moškimi, saj je za ta naslov več kandidatov: Orel, Goršič, Poljanšek in morda še kdo. Pravimo, da ta naslov pripada Goršiču, ki se je na tekmovalju predstavil kot najboljši vsestranski plavalec, skoraj bi lahko rekli »deseterbojec v bazenu«.

Pred dnevi je v Budimpešti na evropskem plavalnem mitingu nastopil tudi nekaj najboljših jugoslovanskih plavalcev. Na turnirju se je najboljši izkazal 17-letni Nenad Kuridža, ki je na 100 m metuljček premagal vse nasprotnike in postavil nov državni rekord v času 1:02.1. S tem rezultatom se

uvrščal med najboljšo plavalce metuljčkovega sloga na svetu, v Evropi pa je letos drugi. Vendar mladi Nenad ni postal zvezda iznenada, saj plavalni strokovnjaki spremljajo njegov razvoj že skozi dve leti. Tudi Peršič, Zelenjerna in Rogušić so dosegli solidne rezultate, pa še zmeraj prešibki, da bi se z njimi mogli uveljaviti tudi v mednarodnem merilu.

V Los Angelesu so na prvenstvu ZDA v plavanju poleg domačin plavalcev startali še nekateri najboljši avstralski in japonski plavalci. Se nikoli niso tekmovalci na enem samem tekmovalju dosegli toliko odličnih rezultatov in svetovnih rekordov. Med vsemi pa je bil najboljši specialist prvenega sloga Jastremski (ZDA), ki je na 100 m metuljček prejel postavi balna rekorda 1:07.5 in 1:23.6. Zanimivo je, da se je 21-letni Amerikanec izredno povzpeli prav v zadnjem času, saj je bil še lani na lestvici najboljših plavalcev na svetu komaj na 31. mestu s časom 2:41.5. Dokaj novi imeni sta uveljavila metuljčkovega sloga Schmitt in Robi, ki sta si pripadala nova svetovna rekorda na 100 in 200 metrov.

IZŠLE SO NAŠE NOVE VELIKE IZDAJE: ZBORNIK GRADJANSKIH ZAKONIKA

(STARE JUGOSLAVIJE)

Priredil dr. Mihaljo S. Stupar, prof. pravne fakultete v Beogradu.

- Vsebinska: Namesto predgovora - prof. dr. Mihaljo Konstantinović: Pravna pravila in pravna enotnost. I. Odlok o ukinitvi in neveljavnosti vseh pravnih predpisov, ki so jih izdali okupatorji in njihovi pomagači med okupacijo; veljavnost odlokov, izdanih med tem časom; o ukinitvi pravnih predpisov, ki so veljali med sovražnikovo okupacijo. II. Zakon o neveljavnosti pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražnikovo okupacijo. III. Splošni premoženjski zakonik. IV. Državljanjski zakonik kraljevine Srbije. V. Zakon o pobijanju pravnih dejanj izven stečaja. VI. Zakon o zemljiških knjigah. VII. Splošni avstrijski državljanski zakonik. VIII. Cesarska odredba z 12. oktobrom 1914 o odelu. IX. Svarno kazalo.

Izdaja v latinici. Cena 2000 din

KRIVIČNO PRAVO FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

SPLOŠNI DEL

Treba dopolniti in spremeniti Izdaja Nikole Srentića in prof. dr. Aleksandra Stajića

Izdaja v latinici. Cena 1800 din

KRIVIČNO PRAVO - splošni del

prof. dr. Janka Tahovića

Izdaja v latinici. Cena 1500 din

PRAVNI PRIRUČNIK O PRAVIMA I DUŽNOSTIMA GRADJANA

druga razširjena in dopolnjena izdaja, ki jo je pripravilo več kot 50 naših znanih pravnikov in ekonomistov.

Urednik: prof. dr. Borislav T. Blagojević. Redakcijski odbor: prof. dr. Vladimir Kapor, prof. dr. Slavoljub Popović in inž. Nedeljko J. Guč. Velika izdaja v latinici. Cena trde vezave 3500 din

USTAVNO PRAVO I POLITIČKI SISTEM JUGOSLAVIJE

prof. dr. Jovana Djordjevića

Velika izdaja v latinici. Cena broširane 2.300 din, trde vezave 2500 din

PRIRUČNIK ZA POLAGANJE OPŠTEG DELA STRUČNOG ISPITA

za uslužbence prosvetnih, znanstvenih, kulturnih, zdravstvenih, socialnih in drugih samostojnih ustanov ter organizacij.

Treba izmenjena in dopolnjena izdaja Milije Joksimovića

Izdaja v latinici. Cena 1500 din

ZBIRKA PROPISA O UDRUŽIVANJU I POSLOVNOJ SARADNJI U PRIVREDI

s pojasnili Zorana Cerića

Izdaja v latinici. Cena 950 din

NAŠE IZDAJE PRODAJAJO VSE KNJIZNICE V DRŽAVI

Na obročno odplačevanje pa prodaja: »PROSVETA« - prodajalna BEOGRAD - Knez Mihajlova 12.

Neposredna naročila izvršujemo po povzetju ali pa na vnaprej plačanem znesku na našem tekočem računu št. 101-11-1-972.

SAVREMENA ADMINISTRACIJA

IZDAVAČKO-STAMPARSKO PREDUZEĆE

BEOGRAD, poštanski fah 479

DOM STAMPE - Knez Mihajlova 6

Telefon: 32-363, 27-953, 25-857

OD JUTRI DALJE - EVROPSKO VESLAŠKO PRVENSTVO V PRAGI

JUBILEJNI ZBOR NA VLTAVI

Praga, 22. avg. Praga, ki deli češko-slovaško glavno mesto na dva dela, bo od jutri dalje priložila letošnjega veslaškega prvenstva Evrope. Za ženskami, ki so s tekmami opravile že minulo nedeljo, bodo zdaj startali še moški, in sicer še petdesetih za naslove evropskih prvakov. Čehoslovaki so seveda zelo zadovoljni, da so prav njim zaupali organizacijo te jubilejne prireditve in so se tudi potrudili, da jo kar najbolje izpeljejo. Evropsko prvenstvo bo tako tudi ognjeni krst novega stadiona za vodne športe, ki so ga zgradili na Vltavi. Prog pa bo za razliko od lanskih olimpijskih iger samo pet - tako da bo v vsaki izmed sedmih disciplin tudi samo po pet finalistov.

Letošnjega evropskega veslaškega prvenstva se udeležujejo zastopniki 19 držav, med njimi tudi Jugoslavije. Naš veslaški šport zastopajo trije člani, in sicer osmerec Mornarja ter kombinirana četverca. V hudi konkurenci je našim posadkam težko napovedovati kakršno koli določeno mesto. Plasma v finale bi bil za vsako velik uspeh.

Letošnjega evropskega prvenstva se zadnjič lahko udeležujejo tudi neevropski veslači. Te ugodnosti odslje naprej ne bo več, ker bodo veslači prirejalci tudi posebnega svetovnega prvenstva (prvo bo že prihodnje leto v Švici). Tako pričakujejo v Pragi nastop dveh ameriških četvercev, od katerih je bil oni brez krmarja na lanskim olimpijskih regati - prvi.

Senzacionalno je med veslači odjeknila še vest, da bo v Pragi nastopil tudi znanj avstralski skifist Mc Kenzie, vendar v angleškem člunu - osmercu. Stvar je pravzaprav v redu, saj Mc Kenzie že več let stalno živi v Angliji in je baje tudi že sprejel angleško državljanstvo. Seveda pa bi ga to veljalo udeležbe na naslednjih olimpijskih igrah v Tokiu. Na olimpijskih igrah je namreč dolgočasno zastopati le eno državo, razen če se ustanovi nova država (francoski sprinter Seve bo tako lahko startal za Senegalijo) ali pa se dekle poroči z junakom olimpijskega prvenstva (ameriški sprinter Olge Fikove-Connollyjeve).

Največ možnosti za prva mesta tudi v Pragi pripisu-

Ivanovu povzročal največ skrbi znani nemški veslač von Goddeck, ki tokrat prvič nastopa v tej disciplini, v Rimu pa je osvojil zlato kolajno v osmercu!

Zelo močni bodo tudi domačini, med katerimi sta Kozak in Schmidt pokazala, kaj zmoreda tudi na blejski regati in dala razumeti, da njuna zlata olimpijska kolajna v double-scullu ni bila privešana po naključju.

In naposled - Italijani, Romuni, Poljaki, Angleži, Švircarji, Avstrijci, Finci in še drugi so bili na evropskih prvenstvih zmeraj upoštevani vredni nasprotniki.

Spored prvenstva je v podrobnem tak:

24. avgusta ob 14. uri: predtekovanje v četvercu

s krmarjem, dvojcu brez krmarja, skifu in dvojcu s krmarjem.

25. avgusta ob 14. uri: predtekovanja v četvercu brez krmarja, double-scullu in osmercu.

26. avgusta - dopoldne in popoldne: repešaji.

27. avgusta ob 15. uri: finalni.

Zadnji evropski prvak (Macon 1959) in olimpijski zmagovalci: 1960: skif - Ivanov (SZ), Ivanov (SZ), dvojec brez krmarja - Nemčija, SZ, double-scull - SZ, CSSR, dvojec s krmarjem - Nemčija, Nemčija, četverec brez krmarja - Švica, ZDA, četverec s krmarjem - Nemčija, Nemčija, osmerec - Nemčija, Nemčija.

KONEC KONEGA TURNIRJA V MARIANSKIH LAZNICH

Čirić-mednarodni mojster

Marianske Lazne, 22. avgusta. V zadnjem kolu končnega šahovskega turnirja sta Olafsson in Čirić remizirala, kar je prvega za dostoval, da je ostal v končnem plasmanju prvi, Čirić pa je tako osvojil naslov mednarodnega mojstra.

Ostali rezultati: Bobocov proti Milici remi, Filip - Niemela 1:0, Sliwa - Uhlmann 1:0, Gicescu - Johanness remi, Barendt - Szabo remi, Blom - Perez 1:0 in Gragger - Lundquist 1:0.

KONČNI VRSTNI RED: Olafsson 12,5, Filip 12, Uhlmann 10,5, Johanness

9,5, Gicescu 9, Čirić in Bobocov po 8,5, Szabo in Sliwa po 7, Barendt in Gragger po 6, Milici 5,5, Perez in Blom 5, Niemela 4,5 in Lundquist 3,5 točke.

Za medconski turnir so

se tako kvalificirali: Olafsson, Filip in Uhlmann, naslov mednarodnega mojstra pa je razen Čirića pridobil še Johanness, neporaženi pa so končali turnir Olafsson, Filip in Čirić.

MLADINCI ZA NASLOV

Važadin, 22. avg. V nadaljevanju prekinjenih partij iz zadnjih kol na mladinskem šahovskem prvenstvu so bili doseženi naslednji izidi: Ankerst - Rukavina 1:0, Rukavina - Zagar 1:0, Dadić - Cvetković 1:0, Ankerst - Hristov remi.

Položaj na turnirski tabeli: Desnica, Nemet in Spasojević po 5,5, Banušić 5 (1), Dadić in Musil 5, Milošević 4,5 (1), Ankerst in Rukavina 4,5, Koristović in Ljueca 3,5, Zagar 2,5 (1), Jeromela 2,5, Hristov in Cvetković po 1,5 in Djućić 1 (1).

PARMA ZAČEL Z REMIJEM

Haag, 22. avg. V I. kolu finalnega dela tekmovalja na svetovnem mladinskem prvenstvu je Bruno Parma remiziral v partiji z Nizozemcem Zuidem. - Ostali rezultati:

Thompson (Sk.) - Larusson (Isl) 0:1, Kinnarek (Šv.) - Pfeiler (ZN) prek., Kinidži (SZ) - Gulbrandsen (Nor) prek., Nagy (Mađ.) - Calve (Sp.) 1:0, Georgiu (Rom.) - Vesterinen (Fin.) 1:0.

ENERGOINVEST

Tovarna radiatorjev Daniloograd

obvešča

vse potrošnike jeklenih radiatorjev za toplovodna in parna ogrevanja, da je -

znižala cene, in sicer:

TIP	OGREVNA POVRŠINA PO ČLENKU	ZNIZANJE
200 x 1.100	0,48	32,5 %
250 x 700	0,38	30 %
200 x 700	0,30	27 %
250 x 600	0,33	30 %
200 x 600	0,26	24 %
150 x 700	0,23	22 %
150 x 600	0,20	20 %
150 x 400	0,13	20 %

Radiatorje proizvajajo iz dvakrat dekapirane pločevine, debeline 1,25 milimetra za delovni pritisk 4 Atm, preizkušajo pa se na 7 Atm, zaščiteni glede na korozijo.

Prodaja preko predstavništva v

BEOGRADU, ZAGREBU, LJUBLJANI, SKOPJU, RIJEKI, SPLITU, SARAJEVU in v TOVARNI V DANILOVGRADU.

ROK DOBAVE 15-30 dni PO NAROČILU.

OBVESTILA • SPOREDI • MALI OGLASI

OBVESTILA

RAZNO

PRVIC - SOBOTA V KRIZAN-
KAH, 28. avgusta ob 19.30:
povečanje, ples, pogovori v slo-
venskih narečjih itd.

ZDRAVILISKE ROGAŠKA SLA-
TINA. Če bolehaite na želodcu ali
jetrih, žolcu ali črevesju, če vas
muči zaprtje ali hemoroidi in vam
umetna zdravila ne pomagajo, se po-
vzpete k zdravnikom in po-
iskusite zdravilne zdravilne zbirke
vitim prirodnim sredstvom:
rogški "Donat" vrečcem.
Zahtevajte ga v svoji trgovini,
te pa ga dobe v Ljubljani pri
"Preharni" in "Merkatu".

KOMPAS

OBVESTILA

NASI IZLETI
2500 MILJ PO SREDNEMZEM-
LJU - dvajsetdnevno krožno po-
tovanje z luksuzno motorno
ladjo "Jugoslavija" - Reka -
Korint - Pirej - Atene - Tra-
klor (otok Kreta) - Aleksan-
drija - Kairo - Kri - Bari -
Dubrovnik - Reka - odhod iz
Ljubljane 15. oktobra.
Prijava sprejemajo vse naše
poslovalnice, kjer se lahko
seznanite z našimi ostalimi
izletji, ki jih organiziramo v
septembru in oktobru.

PO DOMOVINI: Ohrid - Dier-
dap - Vršič - Mangart - Plitvi-
ca jezera - Bled.

V INOZEMSTVO: Rim - Neapelj
- Pariz - po Švici - Torino
- München - Stuttgart - Be-
netke - Trst - po Dolomiti.
Sprejemamo tudi naročila za
skupinske izlete kolektivov.
Izlete prirejamo z modernimi
turističnimi avtobusi, ki so
znan po udobju, ki ga nudijo
potnikom. Zahtevajte brez-
obvezne ponudbe, sporočite
naši najbližji poslovalnici svo-
je želje.

GRAND HOTEL UNION

SPREJEMAJE

sprednje takoj potnikovo ka-
rno. Stanovanja podjele
nima. 1147-1
1147-2
1147-3
1147-4
1147-5
1147-6
1147-7
1147-8
1147-9
1148-0
1148-1
1148-2
1148-3
1148-4
1148-5
1148-6
1148-7
1148-8
1148-9
1149-0
1149-1
1149-2
1149-3
1149-4
1149-5
1149-6
1149-7
1149-8
1149-9
1150-0
1150-1
1150-2
1150-3
1150-4
1150-5
1150-6
1150-7
1150-8
1150-9
1151-0
1151-1
1151-2
1151-3
1151-4
1151-5
1151-6
1151-7
1151-8
1151-9
1152-0
1152-1
1152-2
1152-3
1152-4
1152-5
1152-6
1152-7
1152-8
1152-9
1153-0
1153-1
1153-2
1153-3
1153-4
1153-5
1153-6
1153-7
1153-8
1153-9
1154-0
1154-1
1154-2
1154-3
1154-4
1154-5
1154-6
1154-7
1154-8
1154-9
1155-0
1155-1
1155-2
1155-3
1155-4
1155-5
1155-6
1155-7
1155-8
1155-9
1156-0
1156-1
1156-2
1156-3
1156-4
1156-5
1156-6
1156-7
1156-8
1156-9
1157-0
1157-1
1157-2
1157-3
1157-4
1157-5
1157-6
1157-7
1157-8
1157-9
1158-0
1158-1
1158-2
1158-3
1158-4
1158-5
1158-6
1158-7
1158-8
1158-9
1159-0
1159-1
1159-2
1159-3
1159-4
1159-5
1159-6
1159-7
1159-8
1159-9
1160-0
1160-1
1160-2
1160-3
1160-4
1160-5
1160-6
1160-7
1160-8
1160-9
1161-0
1161-1
1161-2
1161-3
1161-4
1161-5
1161-6
1161-7
1161-8
1161-9
1162-0
1162-1
1162-2
1162-3
1162-4
1162-5
1162-6
1162-7
1162-8
1162-9
1163-0
1163-1
1163-2
1163-3
1163-4
1163-5
1163-6
1163-7
1163-8
1163-9
1164-0
1164-1
1164-2
1164-3
1164-4
1164-5
1164-6
1164-7
1164-8
1164-9
1165-0
1165-1
1165-2
1165-3
1165-4
1165-5
1165-6
1165-7
1165-8
1165-9
1166-0
1166-1
1166-2
1166-3
1166-4
1166-5
1166-6
1166-7
1166-8
1166-9
1167-0
1167-1
1167-2
1167-3
1167-4
1167-5
1167-6
1167-7
1167-8
1167-9
1168-0
1168-1
1168-2
1168-3
1168-4
1168-5
1168-6
1168-7
1168-8
1168-9
1169-0
1169-1
1169-2
1169-3
1169-4
1169-5
1169-6
1169-7
1169-8
1169-9
1170-0
1170-1
1170-2
1170-3
1170-4
1170-5
1170-6
1170-7
1170-8
1170-9
1171-0
1171-1
1171-2
1171-3
1171-4
1171-5
1171-6
1171-7
1171-8
1171-9
1172-0
1172-1
1172-2
1172-3
1172-4
1172-5
1172-6
1172-7
1172-8
1172-9
1173-0
1173-1
1173-2
1173-3
1173-4
1173-5
1173-6
1173-7
1173-8
1173-9
1174-0
1174-1
1174-2
1174-3
1174-4
1174-5
1174-6
1174-7
1174-8
1174-9
1175-0
1175-1
1175-2
1175-3
1175-4
1175-5
1175-6
1175-7
1175-8
1175-9
1176-0
1176-1
1176-2
1176-3
1176-4
1176-5
1176-6
1176-7
1176-8
1176-9
1177-0
1177-1
1177-2
1177-3
1177-4
1177-5
1177-6
1177-7
1177-8
1177-9
1178-0
1178-1
1178-2
1178-3
1178-4
1178-5
1178-6
1178-7
1178-8
1178-9
1179-0
1179-1
1179-2
1179-3
1179-4
1179-5
1179-6
1179-7
1179-8
1179-9
1180-0
1180-1
1180-2
1180-3
1180-4
1180-5
1180-6
1180-7
1180-8
1180-9
1181-0
1181-1
1181-2
1181-3
1181-4
1181-5
1181-6
1181-7
1181-8
1181-9
1182-0
1182-1
1182-2
1182-3
1182-4
1182-5
1182-6
1182-7
1182-8
1182-9
1183-0
1183-1
1183-2
1183-3
1183-4
1183-5
1183-6
1183-7
1183-8
1183-9
1184-0
1184-1
1184-2
1184-3
1184-4
1184-5
1184-6
1184-7
1184-8
1184-9
1185-0
1185-1
1185-2
1185-3
1185-4
1185-5
1185-6
1185-7
1185-8
1185-9
1186-0
1186-1
1186-2
1186-3
1186-4
1186-5
1186-6
1186-7
1186-8
1186-9
1187-0
1187-1
1187-2
1187-3
1187-4
1187-5
1187-6
1187-7
1187-8
1187-9
1188-0
1188-1
1188-2
1188-3
1188-4
1188-5
1188-6
1188-7
1188-8
1188-9
1189-0
1189-1
1189-2
1189-3
1189-4
1189-5
1189-6
1189-7
1189-8
1189-9
1190-0
1190-1
1190-2
1190-3
1190-4
1190-5
1190-6
1190-7
1190-8
1190-9
1191-0
1191-1
1191-2
1191-3
1191-4
1191-5
1191-6
1191-7
1191-8
1191-9
1192-0
1192-1
1192-2
1192-3
1192-4
1192-5
1192-6
1192-7
1192-8
1192-9
1193-0
1193-1
1193-2
1193-3
1193-4
1193-5
1193-6
1193-7
1193-8
1193-9
1194-0
1194-1
1194-2
1194-3
1194-4
1194-5
1194-6
1194-7
1194-8
1194-9
1195-0
1195-1
1195-2
1195-3
1195-4
1195-5
1195-6
1195-7
1195-8
1195-9
1196-0
1196-1
1196-2
1196-3
1196-4
1196-5
1196-6
1196-7
1196-8
1196-9
1197-0
1197-1
1197-2
1197-3
1197-4
1197-5
1197-6
1197-7
1197-8
1197-9
1198-0
1198-1
1198-2
1198-3
1198-4
1198-5
1198-6
1198-7
1198-8
1198-9
1199-0
1199-1
1199-2
1199-3
1199-4
1199-5
1199-6
1199-7
1199-8
1199-9
1200-0
1200-1
1200-2
1200-3
1200-4
1200-5
1200-6
1200-7
1200-8
1200-9
1201-0
1201-1
1201-2
1201-3
1201-4
1201-5
1201-6
1201-7
1201-8
1201-9
1202-0
1202-1
1202-2
1202-3
1202-4
1202-5
1202-6
1202-7
1202-8
1202-9
1203-0
1203-1
1203-2
1203-3
1203-4
1203-5
1203-6
1203-7
1203-8
1203-9
1204-0
1204-1
1204-2
1204-3
1204-4
1204-5
1204-6
1204-7
1204-8
1204-9
1205-0
1205-1
1205-2
1205-3
1205-4
1205-5
1205-6
1205-7
1205-8
1205-9
1206-0
1206-1
1206-2
1206-3
1206-4
1206-5
1206-6
1206-7
1206-8
1206-9
1207-0
1207-1
1207-2
1207-3
1207-4
1207-5
1207-6
1207-7
1207-8
1207-9
1208-0
1208-1
1208-2
1208-3
1208-4
1208-5
1208-6
1208-7
1208-8
1208-9
1209-0
1209-1
1209-2
1209-3
1209-4
1209-5
1209-6
1209-7
1209-8
1209-9
1210-0
1210-1
1210-2
1210-3
1210-4
1210-5
1210-6
1210-7
1210-8
1210-9
1211-0
1211-1
1211-2
1211-3
1211-4
1211-5
1211-6
1211-7
1211-8
1211-9
1212-0
1212-1
1212-2
1212-3
1212-4
1212-5
1212-6
1212-7
1212-8
1212-9
1213-0
1213-1
1213-2
1213-3
1213-4
1213-5
1213-6
1213-7
1213-8
1213-9
1214-0
1214-1
1214-2
1214-3
1214-4
1214-5
1214-6
1214-7
1214-8
1214-9
1215-0
1215-1
1215-2
1215-3
1215-4
1215-5
1215-6
1215-7
1215-8
1215-9
1216-0
1216-1
1216-2
1216-3
1216-4
1216-5
1216-6
1216-7
1216-8
1216-9
1217-0
1217-1
1217-2
1217-3
1217-4
1217-5
1217-6
1217-7
1217-8
1217-9
1218-0
1218-1
1218-2
1218-3
1218-4
1218-5
1218-6
1218-7
1218-8
1218-9
1219-0
1219-1
1219-2
1219-3
1219-4
1219-5
1219-6
1219-7
1219-8
1219-9
1220-0
1220-1
1220-2
1220-3
1220-4
1220-5
1220-6
1220-7
1220-8
1220-9
1221-0
1221-1
1221-2
1221-3
1221-4
1221-5
1221-6
1221-7
1221-8
1221-9
1222-0
1222-1
1222-2
1222-3
1222-4
1222-5
1222-6
1222-7
1222-8
1222-9
1223-0
1223-1
1223-2
1223-3
1223-4
1223-5
1223-6
1223-7
1223-8
1223-9
1224-0
1224-1
1224-2
1224-3
1224-4
1224-5
1224-6
1224-7
1224-8
1224-9
1225-0
1225-1
1225-2
1225-3
1225-4
1225-5
1225-6
1225-7
1225-8
1225-9
1226-0
1226-1
1226-2
1226-3
1226-4
1226-5
1226-6
1226-7
1226-8
1226-9
1227-0
1227-1
1227-2
1227-3
1227-4
1227-5
1227-6
1227-7
1227-8
1227-9
1228-0
1228-1
1228-2
1228-3
1228-4
1228-5
1228-6
1228-7
1228-8
1228-9
1229-0
1229-1
1229-2
1229-3
1229-4
1229-5
1229-6
1229-7
1229-8
1229-9
1230-0
1230-1
1230-2
1230-3
1230-4
1230-5
1230-6
1230-7
1230-8
1230-9
1231-0
1231-1
1231-2
1231-3
1231-4
1231-5
1231-6
1231-7
1231-8
1231-9
1232-0
1232-1
1232-2
1232-3
1232-4
1232-5
1232-6
1232-7
1232-8
1232-9
1233-0
1233-1
1233-2
1233-3
1233-4
1233-5
1233-6
1233-7
1233-8
1233-9
1234-0
1234-1
1234-2
1234-3
1234-4
1234-5
1234-6
1234-7
1234-8
1234-9
1235-0
1235-1
1235-2
1235-3
1235-4
1235-5
1235-6
1235-7
1235-8
1235-9
1236-0
1236-1
1236-2
1236-3
1236-4
1236-5
1236-6
1236-7
1236-8
1236-9
1237-0
1237-1
1237-2
1237-3
1237-4
1237-5
1237-6
1237-7
1237-8
1237-9
1238-0
1238-1
1238-2
1238-3
1238-4
1238-5
1238-6
1238-7
1238-8
1238-9
1239-0
1239-1
1239-2
1239-3
1239-4
1239-5
1239-6
1239-7
1239-8
1239-9
1240-0
1240-1
1240-2
1240-3
1240-4
1240-5
1240-6
1240-7
1240-8
1240-9
1241-0
1241-1
1241-2
1241-3
1241-4
1241-5
1241-6
1241-7
1241-8
1241-9
1242-0
1242-1
1242-2
1242-3
1242-4
1242-5
1242-6
1242-7
1242-8
1242-9
1243-0
1243-1
1243-2
1243-3
1243-4
1243-5
1243-6
1243-7
1243-8
1243-9
1244-0
1244-1
1244-2
1244-3
1244-4
1244-5
1244-6
1244-7
1244-8
1244-9
1245-0
1245-1
1245-2
1245-3
1245-4
1245-5
1245-6
1245-7
1245-8
1245-9
1246-0
1246-1
1246-2
1246-3
1246-4
1246-5
1246-6
1246-7
1246-8
1246-9
1247-0
1247-1
1247-2
1247-3
1247-4
1247-5
1247-6
1247-7
1247-8
1247-9
1248-0
1248-1
1248-2
1248-3
1248-4
1248-5
1248-6
1248-7
1248-8
1248-9
1249-0
1249-1
1249-2
1249-3
1249-4
1249-5
1249-6
1249-7
1249-8
1249-9
1250-0
1250-1
1250-2
1250-3
1250-4
1250-5
1250-6
1250-7
1250-8
1250-9
1251-0
1251-1
1251-2
1251-3
1251-4
1251-5
1251-6
1251-7
1251-8
1251-9
1252-0
1252-1
1252-2
1252-3
1252-4
1252-5
1252-6
1252-7
1252-8
1252-9
1253-0
1253-1
1253-2
1253-3
1253-4
1253-5
1253-6
1253-7
1253-8
1253-9
1254-0
1254-1
1254-2
1254-3
1254-4
1254-5
1254-6
1254-7
1254-8
1254-9
1255-0
1255-1
1255-2
1255-3
1255-4
1255-5
1255-6
1255-7
1255-8
1255-9
1256-0
1256-1
1256-2
1256-3
1256-4
1256-5
1256-6
1256-7
1256-8
1256-9
1257-0
1257-1
1257-2
1257-3
1257-4
1257-5
1257-6
1257-7
1257-8
1257-9
1258-0
1258-1
1258-2
1258-3
1258-4
1258-5
1258-6
1258-7
1258-8
1258-9
1259-0
1259-1
1259-2
1259-3
1259-4
1259-5
1259-6
1259-7
1259-8
1259-9
1260-0
1260-1
1260-2
1260-3
1260-4
1260-5
1260-6
1260-7
1260-8
1260-9
1261-0
1261-1
1261-2
1261-3
1261-4
1261-5
1261-6
1261-7
1261-8
1261-9
1262-0
1262-1
1262-2
1262-3
1262-4
1262-5
1262-6
1262-7
1262-8
1262-9
1263-0
1263-1
1263-2
1263-3
1263-4
1263-5
1263-6
1263-7
1263-8
1263-9
1264-0
1264-1
1264-2
1264-3
1264-4
1264-5
1264-6
1264-7
1264-8
1264-9
1265-0
1265-1
1265-2
1265-3
1265-4
1265-5
1265-6
1265-7
1265-8
1265-9
1266-0
1266-1
1266-2
1266-3
1266-4
1266-5
1266-6
1266-7
1266-8
1266-9
1267-0
1267-1
1267-2
1267-3
1267-4
1267-5
1267-6
1267-7
1267-8
1267-9
1268-0
1268-1
1268-2
1268-3
1268-4
1268-5
1268-6
1268-7
1268-8
1268-9
1269-0
1269-1
1269-2
1269-3
1269-4
1269-5
1269-6
1269-7
1269-8
1269-9
1270-0
1270-1
1270-2
1270-3
1270-4
1270-5
1270-6
1270-7
1270-8
1270-9
1271-0
1271-1
1271-2
1271-3
1271-4
1271-5
1271-6
1271-7
1271-8
1271-9
1272-0
1272-1
1272-2
1272-3
1272-4
1272-5
1272-6
1272-7
1272-8
1272-9
1273-0
1273-1
1273-2
1273-3
1273-4
1273-5
1273-6
1273-7
1273-8
1273-9
1274-0
1274-1
1274-2
1274-3
1274-4
1274-5
1274-6
1274-7
1274-8
1274-9
1275-0
1275-1
1275-2
1275-3
1275-4
1275-5
1275-6
1275-7
1275-8
1275-9
1276-0
1276-1
1276-2
1276-3
1276-4
1276-5
1276-6
1276-7
1276-8
1276-9
1277-0
1277-1
1277-2
1277-3
1277-4
1277-5
1277-6
1277-7
1277-8
1277-9
1278-0
1278-1
1278-2
1278-3
1278-4
1278-5
1278-6
1278-7
1278-8
1278-9
1279-0
1279-1
1279-2
1279-3
1279-4
1279-5
1279-6
1279-7
1279-8
1279-9
1280-0
1280-1
1280-2
1280-3
1280-4
1280-5
1280-6
1280-7
1280-8
1280-9
1281-0
1281-1
1281-2
1281-3
1281-4
1281-5
1281-6
1281-7
1281-8
1281-9
1282-0
1282-1
1282-2
1282-3
1282-4
1282-5
1282-6
1282-7
1282-8
1282-9
1283-0
1283-1
1283-2
1283-3
1283-4
1283-5
1283-6
1283-7
1283-8
1283-9
1284-0
1284-1
1284-2
1284-3
1284-4
1284-5
1284-6
1284-7
1284-8
1284-9
1285-0
1285-1
1285-2
1285-3
1285-4
1285-5
1285-6
1285-7
1285-8
1285-9
1286-0
1286-1
1286-2
1286-3
1286-4
1286-5
1286-6
1286-7
1286-8
1286-9
1287-0
1287-1
1287-2
1287-3
1287-4
1287-5
1287-6
1287-7
1287-8
1287-9
1288-0
1288-1
1288-2
1288-3
1288-4
1288-5
1288-6
1288-7
1288-8
1288-9

BRODOLOMCA NA KORALNEM MORJU

52. Bojna s la se stopnjevala. Zdal so poskakali na borišče dečki Jakčevih let, ki so se imeli za sabo -kuod- (Solo treninga) in so komaj čakali, da bi pokazali, kaj znajo. Bogov pogled se je ustavi na Jakcu. Neugnano se je zaletel vanj, ga sunil v prsi in zaklical: -Pozivam Uaka - Lamara, Duppegeva sina!

Vse oči so se uprle v Jakca. Nihče ni bil pričakoval, da si bo kdo drznil izzvati človeka, ki se je komaj vrnil od mrtvih. Jakcu je razbijalo srce, ves je

trepetal, zakaj vedej je, da mu bo slaba predla. Dasi bila na videz enake moči, se mu v boju s tem mladim tigrom ni obetalo drugega kot nečasten poraz in posmeh gledalcev. Bogu so se od razburjenja širile prsi, razburjenje je sijalo tudi iz plamenitih oči nestrpnih vojščakov. Jakcu je začutil na sebi -očeto- pogled, poln ponosa in vse bolj zmeden, ko se je fant začel obotavljati. Kar bo, to bo: Jakcu je pogumno

stopil v krog. Množica je zamrmrala. Le kako se bo boril deček - Lamar, ki je vendar pozabil vse, kar se je bil naučil?

Toda deček je bliskovito odsunil roke, ki so ga zgrabile za vrat. Spomnil se je mornarjev, kako so se svoj čas boksal za šalo, on, John in kadeji pa so navajali in veselo ocenjevali udarce. Čakaj, prijateljček, si je dejal.

WALT DISNEY PODOBE IZ NARAVE

POKLICNO ZNANJE

NAPADENI MORSKI PES SILOVITO BUTA S TRUPOM OB SKALOVJE, DA BI SE REŠIL SIPINIH LOVIL V PRAVEM TREUTKU BLISKOVITO POPADE V SREDINI IN BOJA JE KONEC.

Senca atomske gobe

»JUNAK HIROŠIME« JE POBEGNIL IZ ZASTRAŽENEGA VOJAŠKEGA ZDRAVILIŠČA

Teksaška policija išče pacienta, ki je pobegnil s psihiatričnega oddelka »bolnišnice veterenov« v Wacu, zdaj 44-letnega Clauda Eatherlyja, eno izmed posrednih žrtev atomskih eksplozij v Hirošimi in Nagasaki ob koncu druge svetovne vojne.

Sestega avgusta 1945 je dobil Eatherly, takrat major ameriškega letalstva, posebno nalogo: njegov izvidnik naj bi utrl pot letalu, ki je poneslo na cilj eksplozije prvo atomske bombe v človeški zgodovini. Ko je Eatherly s svojim letalom krožil nad Hirošim-

mo, je postal dogovorjeno sporočilo: »Vreme lepo, vidljivost dobra, lahko pride te.« Kmalu potem je Hirošimo razdejala strašna eksplozija, tri dni kasneje pa je major Eatherly opravil podobno nalogo nad Nagasakiem.

Eatherly je takrat izpolnil svojo vojaško dolžnost. Ko pa je bral poročila in videl posnetke obeh japonskih mest po eksploziji, je postal vase zaprt in molčeč.

Interpal in vojni zlačinci

Na kongresu židovske skupnosti so predlagali, naj bi mednarodna policijska organizacija zasledovala tudi nacistične zločince

Precej graje na račun Interpol. ki ne kaže posebne vneme in ne pomaga pri iskanju nacističnih vojni zločincev, skritih v celinah, pod tujimi imeni, so izrekli na seji izvršnega odbora Svetovnega židovskega kongresa v Ženevi. »Malomarni odnos Interpol omogoča nacistom, da se združujejo,« je dejal Alex Easterman, eden izmed govornikov na zborovanju in predstojnik kongresnega oddelka za

izprva je pil skrivaj, potem se je povsem vdal plači. Člani njegove družine in prijatelji so mu hoteli pomagati, pilot, ki so ga ob koncu vojne proglasili za junaka Hirošime, pa je v spanju vplil in se premetaval. Očitno za posledice obeh zadnjih izvidniških poletov.

Potem je bil major desetkrat na psihiatričnem oddelku raznih vojaških bolnišnic. Strokovnjaki so ugotavljali, da je zbolel za tako imenovano tiho blaznostjo.

Osem let po vojni so ga prvič zaprli za podrobnost, ker je pomorel bančni ček, leta 1957 je moral ponovno v zapor, ker je vplil v prodajalno in jo izropal. Zdravniška spravevala o njem so se sicer glasila drugače, sam pa je trdil, da je hotel v ameriški javnosti razbiti mit o sebi kot o junaku Hirošime. Leta januarja so ga ponovno zaprli in ga zdravili v Wacu, od koder je pred dnevi pobegnil. Po mnenju psihiatrov je Eatherly, ki so mu zaradi kaznivih dejanj že pred leti odvzeli čin rezervnega majorja, to pot pobegnil iz zastraznega zdravilišča z namenom, da bi napravil samomor, ker se je njegovo duševno zdravstveno stanje baje obetno poslabšalo.

mednarodne zadeve, »in da nemočno vzdržujejo medsebojne zveze. Res je sicer,« je nadaljeval govornik, »da se Interpol ne ukvarja s političnimi, vojaškimi, verskimi in rasnimi vprašanji, temveč sodeluje le pri zasledovanju zločincev v prvotnem pomenu besede, vendar ta mednarodna policijska organizacija ne more mimo dejstva, da so nacistični vojni zločinci pobili v koncentracijskih taboriščih 6 milijonov evropskih Židov.«

Udeleženci zborovanja so pripravili predlog za spremembo statuta te mednarodne policijske organizacije: pred zahodnomerška sodišča naj bi prišli nacistični zločinci, ki se zdaj skrivajo tako v domači deželi kakor drugod po svetu.

Francoski in knjige

Uradni statistični podatki kažejo, da se tretjina Francozov po šoli ne zanima več za knjige. Lani je izšlo v Franciji skupno 141 milijonov knjig, izmed katerih so jih 35 milijonov izvozili, druge pa so večinoma kupile šolske in javne knjižnice.

dokaz, da je padel meteorit in ne kaj drugega.

Minila so desetletja, pred tremi leti (1958) je pripravila sovjetska znanstvena akademija posebno ekspedicio, namenjeno izključno tunguskemu meteoritu. Medtem se je namreč začela znanost - še posebej astronomija - zelo zanimati za meteorite, ker je bilo treba v zvezi z načrti za prodor v vesolje zbrati kar največ podatkov o vesoljskih razmerah. Seveda se je tehnika in službi znanosti zelo razvila v obdobju med prvo in drugo »meteoritsko odpravo«, vendar tudi druga kljub modernim opremi ni našla ničesar razen delno zabrisanih sledov razdejavanja izpred 53 let.

Ob tej ugotovitvi se je vzburla znanstvena domišljija. Nekateri so celo menili, da se je tam raztresla vesoljska ladja s tujih svetov, fizika Krinov in Fesekov pa sta nedavno postregla z novo, presenetljivo razlago te sibirski skrivnosti: v tisti junjski noči ni prišel na zemljo meteorit, temveč - komet.

Kakor je znano, so komete sestavljeni v nasprotju s kompaktnimi meteoriti predvsem iz ledu in zmrazjenih plinov, iz drobcev kozmičnega prahu in iz neznanih množin težkih elementov. Te repatice, ki blo dijo po vesolju, lahko teh-

Najdaljši predor na Japonskem

Na otoku Hondu so nedavno prebrali 13,2 km dolgi železniški predor, ki je po dolžini peti na svetu. Od leta 1957, ko so ga začeli vrtati, so opravili okoli 2,5 milijona delovnih dni, ne zadoščajo pri delu pa so zahtevali 25 smrtnih žrtev.

tajo na deset tisoče ton, vsaj tako kaže, če vzamemo, da je bil »tunguski meteorit« v resnici komet. Vendar pa se kometna gnoja že kmalu po vdoru v zemeljsko ozračje razprši in izhlapi in tako je v gornjem primeru ostala le glava komete, ki je privršla skozi ozračje in z neznansko silo treščila v sibirski pragozd. Tisto svetlobo, ki so jo opazovali ljudje na veliko daljavo, razlagata sovjetska fizika s tem, da je prah iz repa komete počasi razpadal v zemeljskem ozračju.

Novo domnevo potrjuje dejstvo, da niso našli nikarj trčenja nenekega sleda »meteorita«. Očkončno pa naj bi vsi reči preverila najnovejša, po vrsti tretja znanstvena odprava s sibirski reki Tunguski.

Ladja jo je nato ubrala proti Malti. Sele takrat, ko se je že bližala zalivu Hammannepp, je opazila podmornico. Zela se je grozljiva igra mačke z mišjo. Podmornica si ni upala napasti svoje žrtev v francoskih (tunjskih) teritorialnih vodah. Italijansko vrhovno poveljstvo je izdalo izrecno povelje, naj se podmornice izogibajo takih napadov. Kapitan »Brisbane Star« Riley je vedel, da ga bodo ustavili francoski patruljni čolni, če se bo ladja še dalje zadrževala v teritorialnih vodah, hkrati pa si ni upal na odprto morje. Podmornica je plula vzporedno z ladjo, vendar tako, da je ostajala izven obalnega področja.

Ob petih se je ladji naglo bližala majhna ladja, ki je priplula iz Monastirskega zaliva. Kmalu potem, ko so z »Brisbane Star« opazili francosko trobojnico, so tudi že prejel poziv, naj zaplovejo k obali. Kapitan Riley je spremenil smer, eden izmed oficirjev pa mu je prinesel signalno luč, s katero je oddajal znamenja tako naglo, da jih ni bilo mogoče razbrati.

Patruljni čoln je ponovil ukaz: »Zavijte k obali!« Kapitan »Brisbane Star« je odgovoril z nerazumljivim zaporedjem pik in črtic, tragikomedijska se je nadaljevala še nekaj časa. Brž ko je patrulja poslala poziv, je kapitan spremenil smer in oddal brozjavni nesmisel. Nazadnje je Francoske minila potrpežljivost: proti »Brisbane Staru« so poslali svarilni strel. Kapitan Riley si ni več mogel pomagati.

Na krov sta prišla francoska oficirja. Pozdravila sta nadsveto vladno, kapitan pa ju je takoj povabil v svojo kabino. Riley, vedno dobro razpoložen irski orjak, je vedel, da mu je ukana spodletela, zato je ubral edino možno pot.

Izprva sta bila Francoza kratkih besed: »Zal nama boste morali slediti v pristanišče. Interferirali bomo vas in posadko.«

Kapitan Riley je brskal po svoji omari in privlekel na dan steklenico originalnega whiskeya. »Prijetelja, žal mi je, da vama ne morem ponuditi vina... Mogoče vama bo ta škotska reč navsezadnje le prajla.«

Uradni razgovor se je sprevrnil v pomenek, kake pol ure kasneje sta prišla Francoza nasmejana iz kabine na krov. Vedno iznova sta irskemu kapitanu segala v roko, potem pa sta odšla s prisrčnim »Bon voyage!«

Na Malto so prispeli že vse ladje iz konvoja razen »Ohio«, in njenih zvestih pomočnikov. Usoda Malte pa je bila odvisna predvsem od »Ohio«, če bi ne mogli spraviti njenega dragocenega tovora na otok, bi bile zaman vse žrtve in ves trud, pomagati obleganemu otoku.

SAMO SE ŠTIRI JEKLENE PLOŠČE

Dva rušila sta skrbela, da bi prežele podmornice ne moge priti do cisternske ladje »Ohio« in bark, ki sta jo vlekli in potiskali. Vsaki dvajset minut so z »Ledyburgia« izstrelili nekaj podvodnih bomb, da bi se italijanske podmornice ne mogle dvigniti na gladino. Te svarilne eksplozije pa so bile tudi nevarne, zakaj valovni sunki iz globlin so premetavali cisterno »Ohio«, ki je kot raca žela na gladini in so jo morali vleči. Kapitan Mason in njegovi oficirji, ki so bili v nameri pri črpalnikih, so opazili, da se je razpokala po sredini ladjskega trupa naglo škila. Ko so valovi spet pritiskali iz globlin, je

Veľko Rovačević: KAPELSKI OGNI

165

Udarila je v bližnji hrast, se odvila od njega, potem pa plosko priletela ob tla in kot strela zdrsla po ulici ter se ustavila za nekim plotom. Po nepojasnem naključju vžigalo ni delovalo. Prsan se ji je takoj približal in jo skušal dvigniti. Trudil se je, a se mu ni posrečilo. S tistim, kar je bil dotlej že zbral, bi ta »dodatek« ravno zadostoval za železni most.

Vse je pripravljeno, - je proti večeru raportiral Ljubo. Z odstranjenjem vžigala ne bo dosti dela. Pa tudi brez tega bo šlo. Malce se je ukrotilo, pa ne gre naprej.

Tudi brigada je pripravljena, - je odgovoril Ljubo. - Odoht jutri zvečer. To bo lepo slovo od proge, Prsan.

Menda je ostala še kakšna. - Ostale so, samo daleč so. Tam ima Gromovnik svojo vojsko.

Samo da bi brigada zavzela most. Dobro bi bilo poslati tudi »Berto«. Bunkerji so preveč močni.

Prsan je zadovoljen odoht, da bi pripravil vse potrebno in se dogovoril s svojim vodom. Pol ure kasneje je nekje v bližini strahotno zabobnelo. Ljubo je stekel ven in pogledal proti nebu. Nebo pa je bilo čisto, brez slehernege letala. Na zahodu se je razbohotil rdeč oblak in v prvi večerne zvezde so se že pokazale. Ljubo si nikakor ni mogel pojasniti nenadne eksplozije. Odohtel je proti položajem minirjev in si nikakor ni mogel pojasniti nenadne spremembe. Prispel je do mosta, kjer so še malo prej bivali minirji, pod šotori na jasi blizu gozda.

Namesto zelene jase pa je zagledal široko kotanjo, okrog katere se je v velikem loku črnila požgana trava, poskropljena z drobnimi kosi mesa in krvi. Vse tiho je bilo. Nikarj ni bilo slišati. Ljubo ni mogel takoj razumeti vse grozne nesreče, ker je stekel proti goščici, da bi tam poiskal minirje. Dolgo jih je klical, a ni dobil odgovora. Vrnil se je proti požarni kotanji. Gledal je z nepremično kakor edino prič o kakor da od ne pričakuje odgovor, kako je umorila minirje in če je vsaj enega pustila pri življenju. »Miner stori napako samo enkrat,« je ponovil v sebi Prsanove besede. Dolgo je gledal okrog sebe in čakal, da bi se od nekod pojavil Prsan. Potem je sedel na rob kotanje in zajokal. Dolgo je jokal. Mnogo vsega se je nabralo. Jo-

kal je iz vsega srca. Tudi brez tega je čutil potrebo po solzah, ki pa so se stalno vračale in mu mečkale značaj.

Opolnoči je brigadni sprevod v pogrebem koraku spremenil k počitku veliko krsto, v katero so zbrali vse, kar so našli tam okrog in kar so bili ostanki minerskega voda tridesetih ljudi.

Dimnikar se je zelo spremenil. Smrt je kar kosila njegove najbližje prijatelje. Srečko, Lea in končno še Prsan in njegov vod so mu zadajali rane, drugo hušo od druge. Njegova močna narava se je upirala bolečinam, ki pa so se stalno vračale in mu mečkale značaj.

Se vedno je nosil svoj nahrbtnik, pelerino in triglavko. »Lisice« je odvrnil že pred pol leta. Nanj se ni nihče več pritoževal. Tudi njegove stare steze so se spremenile. Po navadnih klancih, ovinkih, prehodih čez ceste so zdaj križarili terenci, ne misleč na smrt in nevarnosti, ki so se skrivale okrog teh poti, še nedolgo tega. Dimnikarja je jezilo, kakor da so ti novinci brezobzirno omaloževali njegove nenadomestljive steze.

Po cestah, ki se jih je nekoč ogibal ali pa jih prešakoval med raztrganimi kolonami, so zdaj vozile partizanske vprege in kamioni. Vse je bilo drugače kakor takrat, ko si je še nehoti proslavljal svoje ime. Na te začetke je čestokrat mislil. V njih je našel več samega sebe kakor zdaj. Celotno se mu je postavilo po robu, ko je dopustil, da so njegove steze zarasle. Skozi široko svobodno ozemlje ni vodila niti ena nevarna pot, ki bi ga privlačila. Tudi nekaj drugih »strogo zaupnih« poti, ki se jih je še nekoč držal, mu je prevzela zaplenjena radjska postaja. Iz dna duše je sovražil to napravo in se je resnično veselil, če kakšne šifirane vesti niso mogli razvozlati. Takrat se je vedno spomnil samega sebe, svojega obširnega poročila, vedno obogateneja z lastnimi dodatki.

Sele kadar je včasih radjska postaja popolnoma odpovedala, je Dimnikar moral reševati položaj. Vselej se je v kakšni priložnosti kamion in se prepustil volji stroja in njegovi varljivi naravi, protili kateri se je čutil nemogočnega. Te naloge, ki jih je lahko opravljal vsakdo, je tudi zdaj težko prenašal. Čestokrat je zato nadgledoval Ljuba, naj ga reši takega dela.

KONVOJ ZA MALTO

Ladja jo je nato ubrala proti Malti. Sele takrat, ko se je že bližala zalivu Hammannepp, je opazila podmornico. Zela se je grozljiva igra mačke z mišjo. Podmornica si ni upala napasti svoje žrtev v francoskih (tunjskih) teritorialnih vodah. Italijansko vrhovno poveljstvo je izdalo izrecno povelje, naj se podmornice izogibajo takih napadov. Kapitan »Brisbane Star« Riley je vedel, da ga bodo ustavili francoski patruljni čolni, če se bo ladja še dalje zadrževala v teritorialnih vodah, hkrati pa si ni upal na odprto morje. Podmornica je plula vzporedno z ladjo, vendar tako, da je ostajala izven obalnega področja.

Ob petih se je ladji naglo bližala majhna ladja, ki je priplula iz Monastirskega zaliva. Kmalu potem, ko so z »Brisbane Star« opazili francosko trobojnico, so tudi že prejel poziv, naj zaplovejo k obali. Kapitan Riley je spremenil smer, eden izmed oficirjev pa mu je prinesel signalno luč, s katero je oddajal znamenja tako naglo, da jih ni bilo mogoče razbrati.

Patruljni čoln je ponovil ukaz: »Zavijte k obali!« Kapitan »Brisbane Star« je odgovoril z nerazumljivim zaporedjem pik in črtic, tragikomedijska se je nadaljevala še nekaj časa. Brž ko je patrulja poslala poziv, je kapitan spremenil smer in oddal brozjavni nesmisel. Nazadnje je Francoske minila potrpežljivost: proti »Brisbane Staru« so poslali svarilni strel. Kapitan Riley si ni več mogel pomagati.

Na krov sta prišla francoska oficirja. Pozdravila sta nadsveto vladno, kapitan pa ju je takoj povabil v svojo kabino. Riley, vedno dobro razpoložen irski orjak, je vedel, da mu je ukana spodletela, zato je ubral edino možno pot.

Izprva sta bila Francoza kratkih besed: »Zal nama boste morali slediti v pristanišče. Interferirali bomo vas in posadko.«

Kapitan Riley je brskal po svoji omari in privlekel na dan steklenico originalnega whiskeya. »Prijetelja, žal mi je, da vama ne morem ponuditi vina... Mogoče vama bo ta škotska reč navsezadnje le prajla.«

Uradni razgovor se je sprevrnil v pomenek, kake pol ure kasneje sta prišla Francoza nasmejana iz kabine na krov. Vedno iznova sta irskemu kapitanu segala v roko, potem pa sta odšla s prisrčnim »Bon voyage!«

Na Malto so prispeli že vse ladje iz konvoja razen »Ohio«, in njenih zvestih pomočnikov. Usoda Malte pa je bila odvisna predvsem od »Ohio«, če bi ne mogli spraviti njenega dragocenega tovora na otok, bi bile zaman vse žrtve in ves trud, pomagati obleganemu otoku.

SAMO SE ŠTIRI JEKLENE PLOŠČE

Dva rušila sta skrbela, da bi prežele podmornice ne moge priti do cisternske ladje »Ohio« in bark, ki sta jo vlekli in potiskali. Vsaki dvajset minut so z »Ledyburgia« izstrelili nekaj podvodnih bomb, da bi se italijanske podmornice ne mogle dvigniti na gladino. Te svarilne eksplozije pa so bile tudi nevarne, zakaj valovni sunki iz globlin so premetavali cisterno »Ohio«, ki je kot raca žela na gladini in so jo morali vleči. Kapitan Mason in njegovi oficirji, ki so bili v nameri pri črpalnikih, so opazili, da se je razpokala po sredini ladjskega trupa naglo škila. Ko so valovi spet pritiskali iz globlin, je

sumljivo zaškrpalo. Mason je s svetlobnimi signali poprosil posadko »Ledyburgia«, naj ne izstreljuje več podvodnih min. Tako rekoč tik pred ciljem se kapitan Mason ni mogel izpostavljači se tej nevarosti.

Ko sta vlačica za spoznanje povečala hitrost, je postajala malteska obalna črta čedalje jasnejša; cisternski invalid in njegovi spremljevalci so se bližali skalnatemu otoku Fifla, ki leži kakih osem kilometrov jugovzhodno od otoške trdnjave. Spremeniti je bilo treba smer, da bi čimprej našli prehod skozi miska polja. Vsi so vedeli, da bo to nova obremenitev za škripanjčo velikank. En sam pogled v notranost ladje je zadoščal: obe polovici tankerja, ki ga je bil prebil sovražni torped, so držale skupaj le še štiri jeklene plošče. Spet se je začel manever, ki je žr žil živce: ladjo je bilo treba usmeriti ter stopnjavati al: znanjšta hitrost, pač glede na jakost vetra, na valove in na morske tokove.

Iz otoškega pristanišča je tačas že odplul pristaniški vlačilec »Robert«. Na njegovem krovu je bil pripravljen pilot, ki je prevzel vodstvo nenavadnega morskega vlaka. Sprejmi del »Ohio« se je začel dvigati, vlačilec pred ladjo se je zaradi sunkovih potegajev vprežnih vrvi pobil kot plovec na ribiški vrvi. Večkrat so za las ušli trenjuju z rušilem »Penn«, kljub previdnosti niso mogli preprečiti, da bi kljun »Ohio« ne napravil luknje v rušilecovo zadnjo stransko steno, na vso srečo nad vodno črto.

BLIZU CILJA

Na Malto so napeto pričakovali zaključek pustolovske plovbe »Ohio«. Obalna obramba je čakala, ljudje na opazovalnicah in na radarskem stolpu so vestno pregledovali obzorje, da bi jim ne ušlo niti najmanjši znamenje, ki bi izdajalo navzočnost sovražnika. Ko se je v poznem večernem mraku pokazala na radarskem zaslonu svetla sled podmornice, je ukazal poveljnik obalnega topništva, naj vključijo močne zaroteme. Silni prameni luči so tipali po gladini, opazovalci so se trudili, da bi jim sled sovražne podmornice ne ušla niti za trenutek. Topovi so čakali.

Nenadno je pramen iz zaroteme obsjajal cisterno »Ohio« in jo skupno s spremljevalcem pokazal svojimi in sovražniku. Če bi bila podmornica tisti trenutku pripravljena na strel, bi »Ohio« ne ušla torpedu tako rekoč na cilju. Zasledovalec pa še ni izpustil plena iz kremelj-

Križanka

VODORAVNO: 1. poudarek v pesniški stopli, 4. naziv za Hercegovca, 7. balci P. I. Čajkovskega, 3. znanstvena načela, 18. tropični lesnec, ki živi v Braziliji, 11. razdobje, 12. ameriško moško ime, 14. različna soglasnika, 16. utrjen grad v nekaterih španskih mestih (posebej Brenamontu in v Sevilli, Cordobi in Toledu), 18. klica iz treh enačstev, 19. dolgoročna papiga, 20. nekdanji kraljev namestnik na Hrvaškem.

NAVPIČNO: 1. krčevit jok, 2. avstrijski violinist in skladatelj, ki živi v ZDA (Fritz), 3. tuje moško ime, 4. lahko hlapljiva tekočina, 5. indijski ep o junastvih kravejta Rame, 6. organ vida, 7. arabski pripovednik (»Pop čira in pop šipra«), 11. stara angleška ploskovna mera, 15. ime pisatelja Levstika, 16. oče, 17. selovadna vaja.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE
VODORAVNO: 1. sestav, 7. anketa, 8. kolos, 9. kavelj, 10. 10, 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.

Izraelski priseljenci

Od maja 1948, ko je nastala neodvisna izraelska država, do letošnjega julija se je naselilo v Izraelu milijon priseljencev iz 79 dežel.

Pivo izpod prhe

Nekaj gostov v hotelu »Victoria« (Melbourne, Avstralija) je debelo gledalo, ko je v kopalnicah pritekel iz prh pivo namesto vode. H tiskovi ekonom je pomotoma priključil na vodovodno omrežje tisto cev, po kateri je pivo teklo v sode pod točilnico naravnost iz bližnje pivovarne.

Za dobro voljo

Drobce kurjega očesa mi pa le pustite, ker se ne zanesem na vremensko napovedile.

Od ljubitelja gorske samote sem ga kupila na obroke. Šlo kangle letos, nekaj prihodnje poletje...

